

VALTIONAVUSTUSTOIMINNAN SANASTO

luonnos 2023-01-11

Sisällysluettelo

Käsittekaavioluettelo.....	3
Esipuhe.....	4
Sanaston rakenne ja merkinnät.....	5
Käsitteet, määritelmät ja termit.....	5
Sanaston rakenne.....	5
Termitietueen rakenne.....	6
Käsittekaavioiden tulkinta.....	8
Johdanto 7. ja 8. luvun käsitteisiin.....	10
1 Valtionavustuslajit.....	12
2 Valtionavustuksiin liittyviä yleisiä käsitteitä.....	16
3 Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa.....	18
4 Valtionavustuksiin liittyviä toimijoita.....	25
5 Hallintoasiat ja hallintopäätökset.....	29
6 Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja.....	35
7 Toiminnan kohteisiin, vaikuttavuuteen ja arviointiin liittyviä käsitteitä.....	40
7.1 Toiminnan kohteita.....	40
7.2 Toiminnan suuntia ja seurauksia.....	44
7.3 Arviointi.....	52
7.3.1 Arviointiin liittyvää toimintaa.....	52
7.3.2 Arvioinnin toteuttaminen.....	57
7.3.3 Arvioitavia ominaisuuksia.....	64
8 Valtionavustuksella rahoitettavaa toimintaa kuvaavia käsitteitä.....	69
8.1 Talouden suunnittelu ja raportointi sekä taloudellinen tila.....	69
8.1.1 Tulot, menot, kulut ja kustannukset.....	69
8.1.2 Rahoitus ja resurssien arvo.....	79
8.2 Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan toimijoita.....	83
8.3 Resursseja.....	89
8.4 Hankkeen toimijoita ja toimintaa.....	92
Suomenkielinen hakemisto.....	97

Käsitekaavioluettelo

Käsitekaavio 1. Valtionavustuslajit.....	15
Käsitekaavio 2. Valtionavustuksiin liittyviä yleisiä käsitteitä.....	17
Käsitekaavio 3. Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa.....	24
Käsitekaavio 4. Valtionavustuksiin liittyviä toimijoita.....	28
Käsitekaavio 5. Hallintoasiat ja hallintopäätökset.....	34
Käsitekaavio 6. Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja.....	39
Käsitekaavio 7. Toiminnan kohteita.....	43
Käsitekaavio 8. Muutos ja vaikutus.....	50
Käsitekaavio 9. Toiminnan seurauksia.....	51
Käsitekaavio 10. Arviointi.....	56
Käsitekaavio 11. Arvioinnin toteuttaminen.....	63
Käsitekaavio 12. Arvioitavia ominaisuuksia.....	68
Käsitekaavio 13. Tulot ja menot.....	76
Käsitekaavio 14. Kustannukset.....	77
Käsitekaavio 15. Kustannusten yhteismäärä.....	78
Käsitekaavio 16. Rahoitus ja resurssien arvo.....	82
Käsitekaavio 17. Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan toimijoita.....	87
Käsitekaavio 18. Kumppaneita ja sopimuksia.....	88
Käsitekaavio 19. Resursseja.....	91
Käsitekaavio 20. Hankkeen toimintaa ja toimijoita.....	96

Esipuhe

Tämä sanastoluonnos sisältää syksyllä 2022 päivitetty suomenkieliset tiedot Valtionavustustoiminnan sanaston luvuista 1–9. Ruotsin ja englannin kieliversiot tehdään yhdessä valtioneuvoston kanslian kanssa vuoden 2023 alussa, ja niiden valmistuttua sanasto viimeistellään lopulliseksi kolmikieliseksi julkaisuksi.

Valtionavustustoiminnan sanastossa määritellään valtionavustustoimintaa koskevat keskeiset käsitteet ja annetaan näille valtakunnalliset termisuositukset sekä niiden vastineet ruotsiksi ja englanniksi. Tavoitteena on selkeyttää ja yhdenmukaistaa yli 90 valtionapuviranomaisen käyttämät käsitteet. Sanaston avulla myös valtionavustusten hakijat voivat vahvistaa ymmärrettävää ja yhdenmukaista valtionavustusviestintää. Yhteisten käsitteiden avulla on mahdollista myös yhtenäistää valtionavustustoiminnasta kerättävää tietoa ja osoittaa siten valtionavustuksilla rahoitettavalla toiminnalla aikaan saatuja vaikutuksia.

Valtionavustustoiminnan sanastoa on valmisteltu yhteistyössä eri hallinnonaloilla toimivien valtionavustustoiminnan asiantuntijoiden ja valtionavustuksen hakijoiden kanssa. Sanaston valmistelussa lähdeaineistona on hyödynnetty muun muassa valtionavustuksia koskevaa lainsäädäntöä, keskeisiä julkisen hallinnon sanastoja, valtionapuviranomaisten ja kansalaisjärjestöjen tuottamaa materiaalia sekä akateemista kirjallisuutta. Terminologista sanastotyötä on toteuttanut Sanastokeskuksen terminologi yhdessä Tieteen tietotekniikan CSC:n asiantuntijan kanssa.

Sanastotyö on ollut osa valtiovarainministeriössä toimivaa Valtionavustustoiminnan kehittäminen ja digitalisointi -hanketta. Hankkeen toiveena on, että sekä valtionapuviranomaiset että valtionavustusten hakijat tutustuvat termisuosituksiin ja ottavat yhdessä määritellyt käsitteet käyttöön viestinnässään ja vuorovaikutuksessaan.

Lisätietoja sanastosta: valtionavustuspalvelut@valtiokonttori.fi

Sanaston rakenne ja merkinnät

Käsitteet, määritelmät ja termit

Sanaston lähtökohtana on ollut luotettavien määritelmien, käsitejärjestelmien, termisuositusten ja termien vastineiden tuottaminen. Siksi sanasto on laadittu systemaattisesti, terminologisten periaatteiden ja menetelmien mukaisesti, jotka on määritellyt ISO/TC 37:n (International Organization for Standardization/Technical Committee 37 Language and terminology) laatimissa kansainvälisissä standardeissa.

Terminologiselle sanastotyölle on ominaista käsitekeskeisyys. Siinä missä sanakirjat tarkastelevat sanoja ja niiden merkityksiä, terminologisten sanastojen lähtökohtana ovat käsitteet ja niiden väliset suhteet.

Käsitteet ovat ihmisen mielessään muodostamia ajatusmalleja, jotka vastaavat tiettyjä todellisuuden kohteita, niin sanottuja tarkoitteita. **Tarkoitteilla** on erilaisia ominaisuuksia. Näistä ominaisuuksista muodostettuja ajatusmalleja kutsutaan käsitepiirteiksi. Käsitteen sisältö muodostuu joukosta erilaisia käsitepiirteitä, joista olennaiset ja erottavat kuvataan **määritelmän** avulla. Terminologiset määritelmät on kirjoitettu sellaiseen muotoon, että niiden avulla voidaan tunnistaa kunkin käsitteen paikka käsitejärjestelmässä. **Termit** puolestaan ovat käsitteiden nimityksiä, joiden avulla voidaan lyhyesti viitata käsitteen koko sisältöön.

Sanaston rakenne

Sanasto on ryhmitelty **aiheenmukaisesti** jäsenneltyihin lukuihin, joissa toisiinsa liittyvät käsitteet on pyritty sijoittamaan lähemmäksi.

Aakkoselliset hakemistot löytyvät sanaston lopusta. Niissä käytetty numerointi viittaa käsitteen numeroon sanastossa. Hakemistoon on poimittu suositettavien ja hylättävien termien lisäksi muita hakusanoja, jotka liittyvät läheisesti tiettyyn käsitteeseen. Muut hakusanat viittaavat siihen käsitteeseen ja sen numeroon, jonka yhteydessä kyseistä termiä käsitellään.

Termitietueen rakenne

Käsitteet on esitetty sekä numeroituina termitietueina että käsitejärjestelmiä kuvaavina kaavioina. Käsitekaaviot ja termitietueet on tarkoitettu toisiaan tukeviksi esitysmuodoiksi. Kaikki sanaston käsitteet eivät ole mukana kaavioissa.

Termitietueessa käsitteelle annetaan ensin **termit**. Jos käsite on määritelty, termien jälkeen seuraa **määritelmä** ja mahdolliset määritelmää täydentävät lisätiedot eli **huomautukset**. Käsitteet on numeroitu juoksevasti. Alla on esimerkkinä käsitettä *hankeavustus* käsittelevä termitietue ja merkintöjen selitykset:

Termitietueen merkintä	Merkinnän selitys
5	käsitteen numero
hankeavustus	suomenkieliset termit; suositettava termi ensimmäisenä ja sen jälkeen sallittavat synonyymit
sv projektunderstöd <i>n</i>	ruotsinkieliset vastineet (<i>n</i> = ett-suku)
en government grant for projects; project grant rather than: project subsidy	englanninkieliset vastineet ei-suositettava termi; termin käyttöä ei suositeta esimerkiksi kielellisistä syistä (kuten vierasperäisyyden vuoksi)
not: project aid	hylättävä termi; tarkoittaa eri asiaa kuin suositettava termi eikä sitä pitäisi käyttää tässä merkityksessä tai termi on kielenvastainen tai vanhentunut
<i>erityisavustus</i> , joka voidaan myöntää tarkoitukseltaan ja kestoaltaan rajatulle hankkeelle	määritelmä; alkaa pienellä kirjaimella, ei pistettä lopussa; kursivointi viittaa sanastossa määriteltyyn käsitteeseen
Tietty hankeavustus voidaan myöntää sekä oikeushenkilölle että luonnolliselle henkilölle tai <i>rahoituksen saajatyyppiksi</i> voidaan rajata joko vain oikeushenkilö tai vain luonnollinen henkilö.	huomautus; normaali virke, erotettu määritelmästä sisennyksellä; antaa lisätietoa käsitteestä, esimerkkejä, tietoa termien käytöstä yms.
<i>specialunderstöd</i> som kan beviljas för projekt vars ändamål och varaktighet är begränsade	määritelmän ruotsinkielinen käännös
Ett specifikt projektunderstöd kan beviljas både juridiska och fysiska personer eller också kan <i>typen av finansieringsmottagare</i> avgränsas till endast juridiska personer eller endast fysiska personer.	huomautuksen ruotsinkielinen käännös
<i>special grant</i> that may be awarded to a project that has a specific purpose and is of limited duration	määritelmän englanninkielinen käännös
A project grant can be awarded to both legal persons and natural persons, or the <i>type of financing recipient</i> may be limited to either legal persons or natural persons.	huomautuksen englanninkielinen käännös
Käsitekaavio: Valtionavustuslajit Begreppsdiagram: Slag av statsunderstöd Concept diagram: Types of discretionary government grants	viittaus käsitekaavioon, jossa käsite esiintyy

Kooste kaikista käsitteiden yhteydessä sanasto-osuudessa käytetyistä merkintätavoista:

Termitietueen merkintä	Merkinnän selitys
lihavointi	suomenkieliset termit; suositettava termi ensimmäisenä ja sen jälkeen sallittavat synonyymit
<i>kursivoitu linkki</i>	(määritelmässä tai huomautuksessa) kursivoitu termi viittaa sanastossa määriteltyyn käsitteeseen; termi toimii sähköisessä versiossa linkkinä
(1)	(sulussa oleva numero termin perässä) homonyymi; sanastossa on useita kirjoitusasultaan samanlaisia termejä, joilla on eri merkitys, esim. <i>avustettava toiminta (1)</i> ja <i>avustettava toiminta (2)</i>
mieluummin kuin: hellre än: rather than:	ei-suositettava termi; termin käyttöä ei suositeta esimerkiksi kielellisistä syistä (kuten vierasperäisyyden vuoksi)
ei: inte: not:	hylättävä termi; tarkoittaa eri asiaa kuin suositettava termi eikä sitä pitäisi käyttää tässä merkityksessä tai termi on kielenvastainen tai vanhentunut
sv	ruotsinkieliset vastineet; suositettava termi ensimmäisenä ja sen jälkeen sallittavat synonyymit
en	englanninkieliset vastineet; suositettava termi ensimmäisenä ja sen jälkeen sallittavat synonyymit
n	ruotsin termi on ett-sukuinen
pl	termiä käytetään monikkumuotoisena
<luonnollisten henkilöiden valtionavustuksista, säädöksissä>	(teksti kulmasuluissa termin perässä) täsmennys termin käyttöalasta tai tapauksista, joissa termiä voidaan käyttää
Käsittekaavio: Begreppsdiagram: Concept diagram:	viittaus yhteen tai useampaan käsittekaavioon, jossa käsite esiintyy; käsittekaavion nimi toimii sähköisessä versiossa linkkinä

Käsitekaavioiden tulkinta

Käsitekaaviot havainnollistavat käsitteiden välisiä suhteita ja auttavat hahmottamaan kokonaisuuksia. Sanastossa esiintyy terminologisia käsitesuhteita, joita on kuvattu UML:n (Unified Modeling Language) mukaisilla merkintätavoilla (ks. ISO 24156-1 Graphic notations for concept modelling in terminology work and its relationship with UML – Part 1: Guidelines for using UML notation in terminology work). Seuraavan sivun kaaviossa on annettu esimerkkejä käsitesuhteiden kuvaamisesta.

Käsitteen merkitseminen kaavioon

- sanasto-osuudesta käsitteen tiedoista on poimittu kaavioon käsitteen numero, ensimmäinen suositettava termi, mahdollinen homonyymin numero kaarisuluissa ja määritelmä
- lihavoimaton termi on kaaviossa helpottamassa kaavion tulkintaa, mutta sitä ei ole määritelty sanastossa

Hierarkkinen suhde (kolmioon päättyvä viiva $\rightarrow$)

- vallitsee laajemman yläkäsitteen (*erityisavustus*) ja sitä suppeamman alakäsitteen (*investointiavustus* ja *hankeavustus*) välillä
- alakäsite sisältää kaikki yläkäsitteen piirteet sekä vähintään yhden lisäpiirteen, mutta sitä vastaa suppeampi joukko tarkoitteita kuin yläkäsitettä
- alakäsite voidaan ajatella yläkäsitteen erikoistapaukseksi
- kolmion kärki osoittaa yläkäsitteeseen

Koostumussuhde (vinoneliöön päättyvä viiva $\diamond$)

- alakäsitteet ovat osia yläkäsitteenä olevasta kokonaisuudesta
- yläkäsitteen piirteet eivät sisälly alakäsitteeseen kuten hierarkkisessa käsitejärjestelmässä
- esimerkiksi *valtionavustustoiminta* koostuu muun muassa *valtionavustuksen maksamisesta* ja *valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan raportoinnista*
- vinoneliö kiinnittyy yläkäsitteeseen
- koostumussuhteen osien määrää voidaan tarvittaessa kuvata seuraavilla merkinnöillä:
  - 1..* ilmaisee sitä, että yläkäsite koostuu yhdestä tai useammasta alakäsitettä vastaavasta osasta
  - 2..* ilmaisee sitä, että yläkäsite koostuu kahdesta tai useammasta alakäsitettä vastaavasta osasta

Assosiatiiivinen suhde (viiva ilman symbolia)

- käsitesuhde, jota ei voida luokitella hierarkkiseksi tai koostumussuhteeksi (esim. ajalliset, paikalliset, toiminnalliset, välineelliset sekä alkuperään ja syntyyn liittyvät suhteet)
- assosiatiiivisen suhteen tyyppi käy yleensä ilmi määritelmän kielellisestä muodosta
- esimerkiksi *valtionavustuksen* ja *valtionavustusohjelman* välillä on assosiatiiivinen suhde: valtionavustusohjelman kautta kanavoidaan valtionavustuksia

Moniulotteinen käsitejärjestelmä (viiva, jonka yhteyteen on tekstillä merkitty jaotteluperuste)

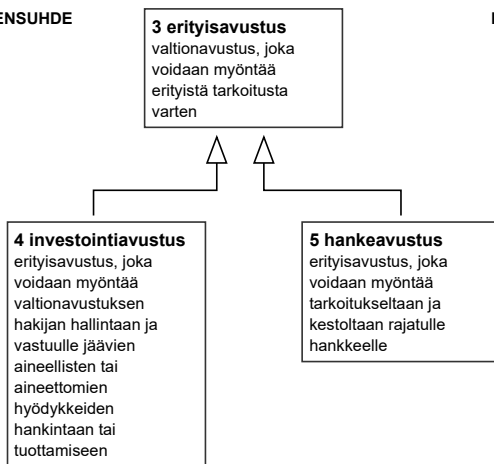
- yläkäsitteestä päästään erilaisiin alakäsitevalikoimiin eli ulottuvuuksiin käyttämällä eri jaotteluperusteita
- yhteen ulottuvuuteen kuuluvat eli yhden jaotteluperusteen mukaiset (kaaviossa saman jaotteluperusteen alle merkityt) alakäsitteet eivät voi yhdistyä uudeksi käsitteeksi (esimerkiksi *valtionavustusasian valmistelijan* ja *valtionavustusasian esittelijä* ovat aina eri rooleja vaikka sama henkilö toimisikin sekä valmistelijana että esittelijänä)
- eri ulottuvuuksiin kuuluvia eli eri jaotteluperusteiden alla olevia alakäsitteitä voidaan yhdistää uusiksi käsitteiksi (esimerkiksi *valtionavustusasian valmistelija* voisi edustaa valtionapuviranomaista tai *muuta toimivaltaista toimijaa*)
- jaotteluperusteen nimitys on usein merkitty viivan yhteyteen (esimerkiksi *toimija, joka hoitaa valtionavustusasioihin liittyviä tehtäviä* on jaettu alakäsitteisiin yhtäältä toimijan julkisen vallan käytön perusteen mukaan ja toisaalta henkilön valtionavustuksiin liittyvän tehtävän mukaan)

Täydentävä tieto (katkoviiva - - -)

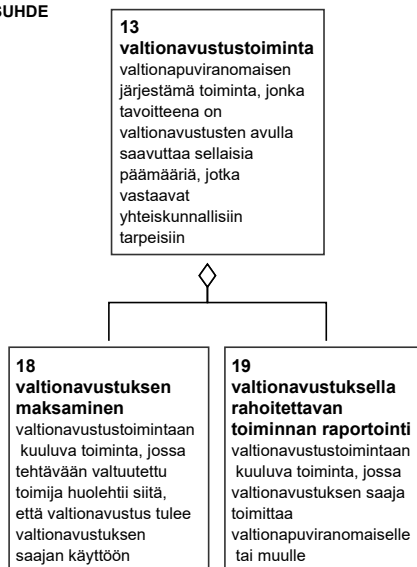
- katkoviivoilla merkitään käsitesuhteet, jotka eivät käy ilmi määritelmien sanamuodoista (esimerkiksi käsitteiden *valtionavustuksen suunniteltu käyttötarkoitus* ja *valtionavustuksen hyväksytty käyttötarkoitus* välinen assosiatiiivinen suhde on merkitty katkoviivalla, koska kummankaan käsitteen määritelmässä ei viitata suoraan toiseen käsitteeseen)
- katkoviivoilla kuvatut käsitesuhteet täydentävät määritelmiä ja tukevat käsitteiden ymmärtämistä
- katkoviivalla voidaan merkitä niin hierarkkinen suhde, koostumussuhde kuin assosiatiiivinen suhdekin

HIERARKKINENSUHDE

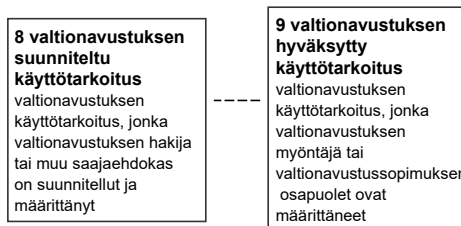
KOOSTUMUSSUHDE

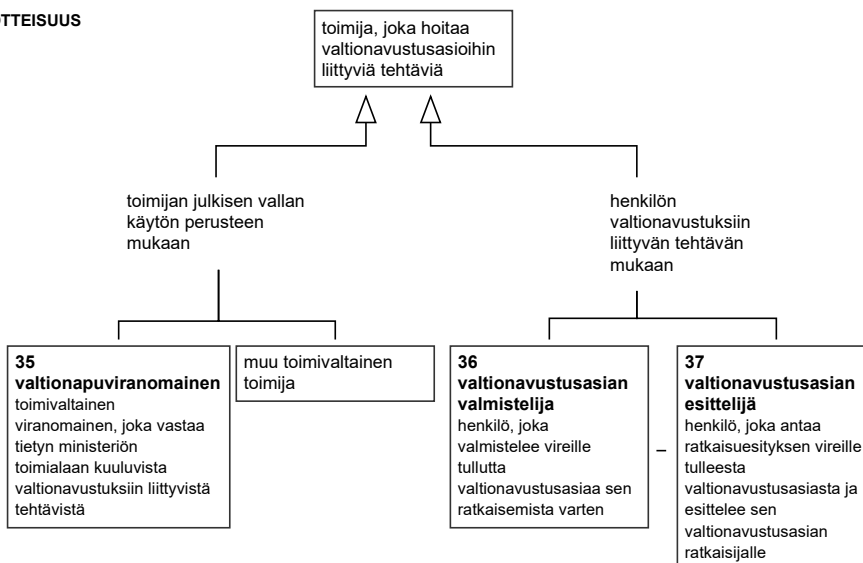
ASSOSIATIIVINEN SUHDE

MÄÄRITELMÄÄ TÄYDENTÄVÄ KÄSITESUHDE

MONIULOTTEISUUS

Johdanto 7. ja 8. luvun käsitteisiin

Luku 7 tarjoaa käsitteet, joiden avulla on mahdollista kuvata, mitä toiminnalla pyritään saamaan aikaan. Ensinnäkin siinä tarjotaan käsitteet tuotos ja välitön tulos toiminnan konkreettisten ja välittömien aikaansaannosten kuvaamiseen. Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan yhteydessä halutaan kuitenkin käsitellä myös monimutkaisia yhteiskunnallisia muutoksia, jotka eivät välttämättä seuraa toiminnasta suoraan. Tähän tarpeeseen on määritelty esimerkiksi käsitteet ilmiö, systeemi ja vaikuttava tekijä, joilla voidaan kuvata se kokonaisuus, johon toiminnalla pyritään vaikuttamaan. Tapaa, jolla toiminta vaikuttaa ilmiön ja vaikuttavien tekijöiden muodostamaan systeemiin voidaan puolestaan kuvata esimerkiksi käsitteillä välitön vaikutus ja välillinen vaikutus.

Luvussa tarjotaan lisäksi joukko arviointiin ja toiminnan ominaisuuksiin liittyviä käsitteitä. Valtionavustuksella rahoitettavaa toimintaa arvioidaan usein monessa eri vaiheessa; sitä voidaan arvioida ennen sen käynnistymistä, sen ollessa käynnissä ja sen päättymisen jälkeen. Nyt määriteltyjen käsitteiden avulla on mahdollista jäsentyneesti kuvata, mihin arvioinnilla pyritään. Tähän liittyvät esimerkiksi käsitteet arvioinnin tarkoitus, arvioinnin kohde ja arviointikysymys. Arvioinnin toteuttamiseen liittyvistä käsitteistä on määritelty esimerkiksi arviointitarkastelun lähtötietojen koostaminen, arviointitarkastelu ja arviointivastausten saattaminen käyttöön.

Ominaisuuksia koskevassa alaluvussa täsmennetään joukko käsitteitä, joiden suhteen tarkastellussa aineistossa oli löydettävissä suurta hajontaa. Tässä alaluvussa määritellään vaikuttavuus toiminnan ominaisuudeksi tuottavuuden ja taloudellisuuden rinnalla. Tuottavuuden ja taloudellisuuden kohdalla on pitäydytty lähellä taloustieteen määritelmiä.

Termin vaikuttavuus kohdalla on tehty merkittävä linjaus rajaamalla se ominaisuutta koskevaan käsitteeseen, sillä samaa termiä käytetään suomenkielisissä teksteissä laajalti viittaamaan myös yhteiskunnalliseen tai muuten merkittävään vaikutukseen. Toiminnalla voi olla vaikutuksia, pieniä tai isoja. Kun tarkastellaan aikaansaatuja muutoksia, tarkastellaan aina vaikutuksia – kun tarkastellaan toimintaa näiden vaikutusten näkökulmasta, tarkastellaan vaikuttavuutta toiminnan ominaisuutena.

Tässä on valittu siis sama kielenkäytön tapa kuin esimerkiksi rasituksen ja rasittavuuden kohdalla. Mikäli jokin työ tuottaa rasituksia, voidaan tarkastella työn rasittavuutta. Mikäli työ tuottaa huomattavan paljon rasituksia, puhutaan silti edelleen rasituksista, joita työ aiheuttaa - ei niin, että ”välittömästi näkyvät haitat ovat työn aiheuttamia rasituksia, mutta pitkän ajan kuluessa esiin tulevat haitat ovat työn aiheuttamaa rasittavuutta”. Rasitus aiheutuu jostakin tekijästä ja rasittavuus on tuon tekijän ominaisuus. Vaikutus aiheutuu jostakin toiminnasta ja vaikuttavuus on tuon toiminnan ominaisuus.

Sanastossa määritellään myös joukko muita toimintaa tai sen aikaansaannoksia koskevia ominaisuuksia, joiden on oletettu olevan hyödyllisiä silloin, kun toimintaa tai sitä koskevaa suunnitelmaa arvioidaan. Tällaisia ovat esimerkiksi merkittävyys, toteutettavuus ja tarkoituksenmukaisuus.

Luku 7 tarjoaa näin käsitteet, joiden avulla voidaan kuvata sitä, mitä toiminnalla on tarkoitus saada aikaan – sen välittömänä, mitattavissa olevana tavoitteena tai pitkän ajan kuluessa lähestyttävänä päämääränä – sekä millä tavalla tavoitteiden saavuttamista on mahdollista arvioida.

Luvun 8 alkupuoli kattaa talouden suunnittelussa ja raportoinnissa käytetyt käsitteet. Ensimmäisessä alaluvussa esitellään toiminnasta aiheutuviin taloustapahtumiin liittyvät käsitteet. Tällaisia ovat muun muassa tulo, meno, tuotto ja kulu sekä yleisiin käsitteisiin liittyvät erityiset valtionavustusasian käsittelyyn liittyvät alakäsitteet kuten esimerkiksi hyväksyttävät kustannukset. Näiden käsitteiden määrittelyssä on pitäydytty taloushallinnon vakiintuneissa merkityksissä, mikäli tällaisia on ollut käytettävissä. Mikäli tällaisia ei ole ollut, on pysytty mahdollisimman lähellä valtionavustustoiminnassa vakiintunutta käyttöä. Joissain tapauksissa kielenkäyttö on ollut niin vakiintumatonta, että työryhmä on joutunut sopimaan jo käytössä oleville ilmauksille uuden täsmällisen merkityksen.

Luvun 8 loppupuolella esitellään toimijoita, resursseja ja hankemuotoista toimintaa koskevat käsitteet. Toimijoihin liittyen määritellään yleisiä käsitteitä kuten henkilö ja organisaatio, mutta myös esimerkiksi hankkeisiin erityisesti liittyviä käsitteitä kuten hankeorganisaatio ja hankkeen toteuttaja. Luvussa määritellään myös yhteistyöhön liittyviä käsitteitä, kuten kumppani ja verkosto sekä erityisiä hankkeisiin liittyviä yhteistyökäsitteitä kuten hankekumppani ja hankkeen tukija.

Resursseilla ymmärretään tässä sanastossa sellaisia voimavaroja, joita tarvitaan ja jotka mahdollistavat toiminnan. Resursseihin liittyy eri näkökulmista kirjoitettua kirjallisuutta ja vaihtelevaa termistöä. Sanastoon on valittu suppea joukko sellaisia resursseihin liittyviä käsitteitä, joita on pidetty suunnittelun ja suunnitelman ilmaisemisen kannalta tärkeimpinä. Tällaisia ovat muun muassa työpanos ja työväline. Resurssikäsitteitä on mahdollista määritellä lisää myöhemmin.

Toimintaa koskevista käsitteistä määritellään tässä Valtionavustustoiminnan sanaston osassa erityisesti hankemuotoista toimintaa koskevia käsitteitä. Tavoitteena on ollut määritellä sellaiset yhteiset käsitteet, joiden avulla voidaan kuvata yhtä lailla yksittäisen henkilön toteuttama pienimuotoinen toimintakokonaisuus kuin myöskin vaikkapa kahden suuryrityksen yhteinen tuotekehityshanke. Käsitteissä on pyritty noudattamaan vakiintunutta projektihallinnan termistöä siinä määrin kuin on mahdollista ja vältetty myös sitoutumista yhteen tiettyyn projektimalliin.

Hankkeisiin liittyvää toimintaa koskevat käsitteet on jaettu kolmeen ryhmään. Hankkeen perustaminen on ainoa käsite, joka liittyy hanketoiminnan ulkopuoliseen toimijaan, joka haluaa, että hankkeen tavoitteet saavutetaan. Hankkeen hallinnoiminen on käsite, jonka alle on koottu kaikki se toiminta, joka liittyy hankkeen seurantaan ja ohjaamiseen. Hankkeen toteuttamisen alle on puolestaan koottu se toiminta, jolla hankkeessa saadaan käytännössä aikaan suunnitellut toimenpiteet ja tuotokset.

Nämä käsitteet muodostavat kokonaisuuden, jonka avulla voidaan kuvailla, ketkä toteuttavat hankkeen, millaisen hankkeen ja millaisilla edellytyksillä se toteutetaan. Luku 8 tarjoaa näin käsitteet, jotka ovat tarpeen toiminnan järjestämistä kuvattaessa. Yhdessä luvun 7 toiminnan seurauksia koskevien käsitteiden kanssa on mahdollista kuvata toiminnan vaikutusketjuja; millaisella toiminnalla ja millaisilla resursseilla on tarkoitus saada aikaan millaisia vaikutuksia.

1 Valtionavustuslajit

1

valtionavustus; apuraha <luonnollisten henkilöiden valtionavustuksista, säädöksissä>

ei: valtionapu

määritelmä

harkinnanvarainen julkinen rahoitus, joka myönnetään valtion talousarvioon otetusta määrärahasta tai talousarvion ulkopuolella olevan valtion rahaston varoista muulle kuin valtion virastolle tai laitokselle ilman välitöntä vastiketta

huomautus

Valtionavustus voidaan myöntää *yleisavustuksena* tai *erityisavustuksena*.

Yleisavustuksia voidaan myöntää vain oikeushenkilöille. Erityisavustuksia voidaan myöntää sekä oikeushenkilöille että luonnollisille henkilöille.

Tietty valtionavustus voidaan myöntää sekä oikeushenkilölle että luonnolliselle henkilölle tai *rahoituksen saajatyyppiksi* voidaan rajata joko vain oikeushenkilö tai vain luonnollinen henkilö. Esimerkiksi Museovirasto myönsi vuonna 2019 rakennusten ja kulttuuriympäristökohteiden entistämisyavustusta sekä oikeushenkilöille että luonnollisille henkilöille. Mikäli järjestetään *valtionavustushaku*, sen yhteydessä kerrotaan ne saajatyyppit, joille jaettavat valtionavustukset on tarkoitettu.

Valtionavustuksista säädetään yleisesti valtionavustuslaissa (688/2001). Lisäksi valtionavustuksista säädetään erityislainsäädännössä. Tällöin valtionavustukseen sovelletaan molempia lakeja ja valtionavustuslaki on toissijainen erityislakiin nähden.

Valtionavustustoiminnassa noudatetaan joko kaikkia valtionavustuslain säännöksiä tai osaa niistä. Valtionavustuslaissa säädetään esimerkiksi valtionavustushausta, mutta hakua ei ole kaikissa tapauksissa välttämätöntä järjestää valtionavustuksen myöntämiseksi.

Valtionavustusta käsitellään julkisena tukena.

Termejä koskeva huomautus: Valtionavustus-termiä (sv: statsunderstöd, en: discretionary government grant) ei pidä käyttää silloin, kun kyseinen tuki säädetään valtionavustuslain soveltamisalan ulkopuolelle (ks. 688/2001, 3 §).

Termejä koskeva huomautus: Apuraha-termi (sv: stipendium, en: grant) on vakiintunut käyttöön erityisesti sellaisista valtionavustuksista, joita myönnetään luonnollisille henkilöille kulttuurin, urheilun tai tieteen alalla (esimerkiksi matka-apuraha, kohdeapuraha, tutkimusapuraha, urheilija-apuraha ja työskentelyapuraha). Apuraha-termi on tällöin yleensä peräisin säädöksestä. Valtionavustustoiminnan ulkopuolella apuraha-termillä voidaan viitata myös oikeushenkilöille myönnettäviin avustuksiin.

Termejä koskeva huomautus: Valtiontuki-termiä (sv: statsstöd, en: government support, government subsidy, state aid) ei suositeta käytettäväksi valtionavustuksen synonyymina. Vain taloudelliseen toimintaan kohdennettu valtionavustus (en: government support) on myös valtioneutua. Lisäksi valtioneutua-termiä (en: state aid) käytetään eri merkityksessä EU:n kilpailulainsäädännössä.

Termejä koskeva huomautus: Valtionapu-termiä (sv: statsbidrag) käytetään valtionavustuksen synonyymina joidenkin yhdyssanojen osana, mutta sitä ei suositeta käytettäväksi itsenäisenä terminä.

Käsitelkaaviot: [Valtionavustuslajit](#) ja [Valtionavustuksiin liittyviä yleisiä käsitteitä](#)

2

yleisavustus

määritelmä

[valtionavustus](#), joka voidaan myöntää oikeushenkilölle sen sääntöjen mukaiseen toimintaan yleisesti tai toiminnan osaan

huomautus

Yleisavustuksia ei myönnetä luonnollisille henkilöille.

Yleisavustusta ja [erityisavustusta](#) voidaan myöntää samalle [toimijalle](#) mutta erilaisiin käyttötarkoituksiin. Esimerkiksi sama [valtionapuviranomainen](#) voi myöntää toimijalle yleisavustusta tietylle vuodelle ja samanaikaisesti yhden tai useamman erityisavustuksen. On myös mahdollista, että esimerkiksi yksi valtionapuviranomainen myöntää toimijalle yleisavustusta ja toinen valtionapuviranomainen samanaikaisesti erityisavustusta.

Termejä koskeva huomautus: Yleisavustus voi olla kohdennettu yleisavustus, joka on tarkoitettu tiettyyn toiminnan osaan, kuten vuonna 2018 myönnetyt tulipalojen ehkäisemisen ja pelastustoiminnan edistämiseksi tarkoitetut yleisavustukset pelastusalan järjestöille ja muille vastaaville yhteisöille, joissa avustus voitiin kohdentaa esimerkiksi valistukseen ja neuvontaan (Palosuojelurahasto/SM), tai valtionavustus saaristoalueiden jätehuoltoa edistävään toimintaan (YM). Yleisavustus voi myös olla tarkoitettu toimintaan yleisesti, kuten valtionavustus rikosuhripäivystykseen (OM). Tiettyyn toiminnan osaan kohdennettua yleisavustusta kutsutaan joillain hallinnonaloilla kohdennetuksi yleisavustukseksi (sv: riktat understöd, targeted general grant) tai kohdennetuksi toiminta-avustukseksi (sv: riktat verksamhetsunderstöd).

Käsittekaavio: [Valtionavustuslajit](#)

3

erityisavustus

määritelmä

[valtionavustus](#), joka voidaan myöntää erityistä tarkoitusta varten

huomautus

Erityisavustus voidaan myöntää esimerkiksi ajallisesti rajattuun [hankkeeseen](#) tai toiminnan käynnistämisvaihetta varten.

Tietty erityisavustus voidaan myöntää sekä oikeushenkilölle että luonnolliselle henkilölle tai [rahoituksen saajatyypiksi](#) voidaan rajata joko vain oikeushenkilö tai vain luonnollinen henkilö. Mikäli järjestetään [valtionavustushaku](#), sen yhteydessä kerrotaan ne saajatyypit, joille jaettavat valtionavustukset on tarkoitettu.

Erityisavustusta ja [yleisavustusta](#) voidaan myöntää samalle [toimijalle](#) mutta erilaisiin käyttötarkoituksiin. Esimerkiksi sama [valtionapuviranomainen](#) voi myöntää toimijalle yleisavustusta tietylle vuodelle ja samanaikaisesti yhden tai useamman erityisavustuksen samalle toimijalle. Toinen esimerkki on se, että yksi valtionapuviranomainen myöntää toimijalle yleisavustusta ja toinen valtionapuviranomainen samanaikaisesti erityisavustusta.

Erityisavustuksia ovat [investointiavustukset](#) ja [hankeavustukset](#). Toisinaan samaan kohteeseen voidaan myöntää sekä investointiavustusta että hankeavustusta tietyt määrät, kuten vuonna 2018 ohjelmistojen kehittämisen tukemiseksi myönnetty valtionavustus (TEM).

Käsittekaaviot: [Valtionavustuslajit](#)

4

investointiavustus

määritelmä

[erityisavustus](#), joka voidaan myöntää [valtionavustuksen hakijan](#) hallintaan ja vastuulle jäävien aineellisten tai aineettomien hyödykkeiden [hankintaan](#) tai tuottamiseen

huomautus

Tietty investointiavustus voidaan myöntää sekä oikeushenkilölle että luonnolliselle henkilölle tai [rahoituksen saajatyypiksi](#) voidaan rajata joko vain oikeushenkilö tai vain luonnollinen henkilö. Mikäli järjestetään [valtionavustushaku](#), sen yhteydessä kerrotaan ne saajatyypit, joille jaettavat [valtionavustukset](#) on tarkoitettu.

Vuonna 2018 myönnettyjä investointiavustuksia olivat esimerkiksi kalustohankeavustukset (Palosuojelurahasto/SM), investointiavustukset erityisryhmien tukiasuntojen hankintaan (STEA/STM), avustukset seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävien virkistysalueiden hankintaan (YM), osa lentokenttäavustuksista (LVM) ja tietyt ICT-hankintoihin myönnetty avustukset.

Käsittekaaviot: [Valtionavustuslajit](#)

5

hankeavustus

mieluummin kuin: hanketuki

määritelmä

erityisavustus, joka voidaan myöntää tarkoitukseltaan ja kestoaltaan rajatulle **hankkeelle**

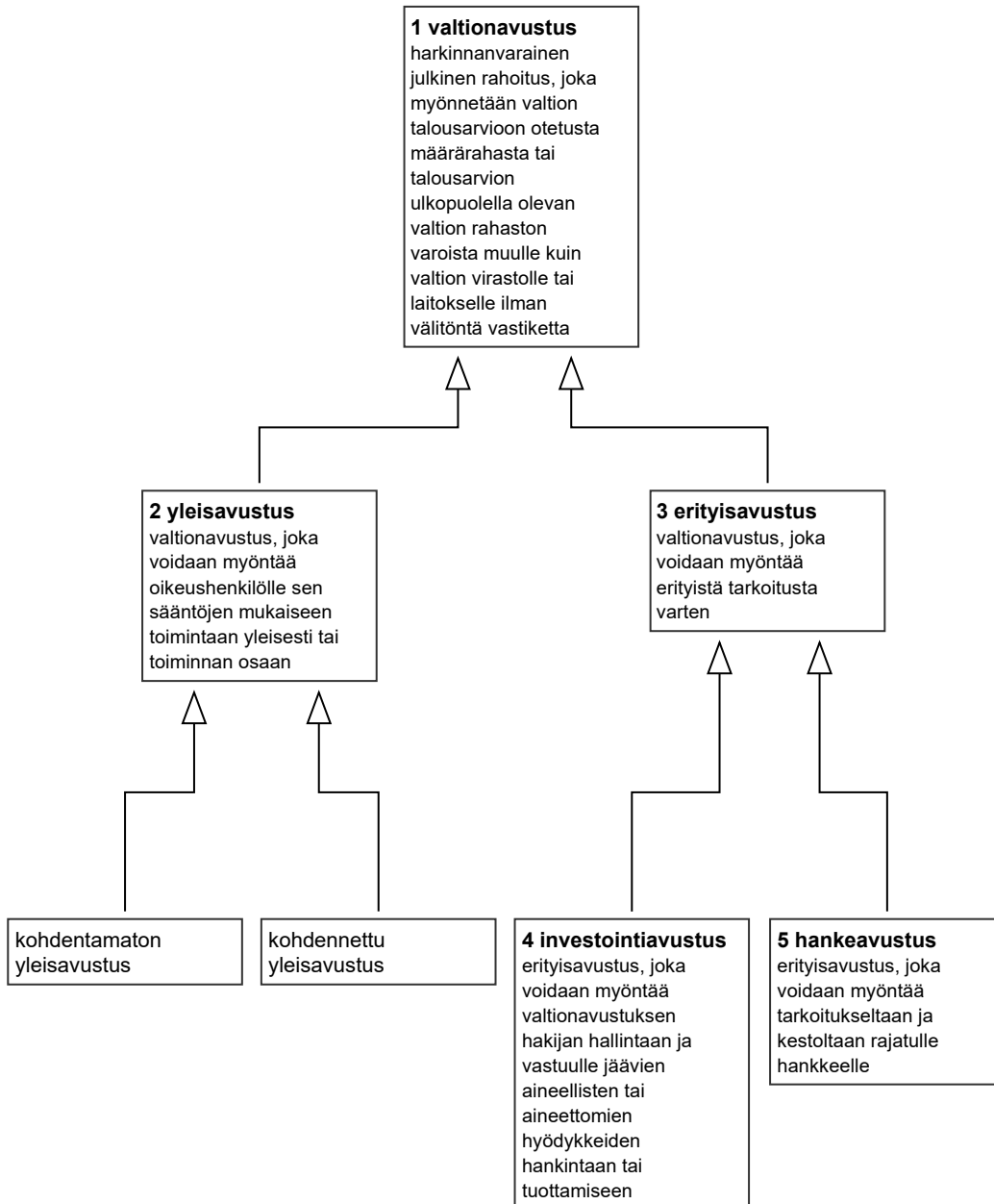
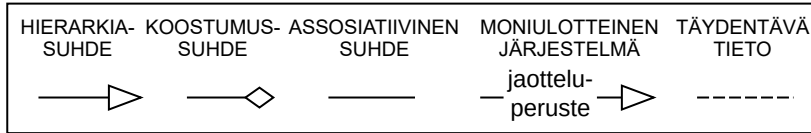
huomautus

Tietty hankeavustus voidaan myöntää sekä oikeushenkilölle että luonnolliselle henkilölle tai **rahoituksen saajatyyppiä** voidaan rajata joko vain oikeushenkilö tai vain luonnollinen henkilö.

Mikäli järjestetään **valtionavustushaku**, sen yhteydessä kerrotaan ne saajatyyppit, joille jaettavat **valtionavustukset** on tarkoitettu.

Hankeavustuksia ovat esimerkiksi vuonna 2018 myönnetyt hankeavustukset oikeushenkilöille tai luonnollisille henkilöille tutkimus- ja kehittämishankkeisiin (Palosuojelurahasto/SM), rikosentorjuntahankkeisiin (OM), kulttuuriperinnön entisöintiin ja hoitoon (Museovirasto), elintarvikkeiden viennin kehittämishankkeisiin (MMM) ja lasten ja nuorten kulttuuria edistäviin hankkeisiin (Taike) sekä osa tieliikenteen turvallisuustoiminnan edistämisen avustuksista (LVM).

Käsittekaaviot: [Valtionavustuslajit](#)

Käsittekaavio 1. Valtionavustuslajit.

2 Valtionavustuksiin liittyviä yleisiä käsitteitä

6

valtionavustusohjelma

määritelmä

kokonaisuus, jonka kautta kanavoidaan *valtionavustuksia*, joiden avulla on tarkoitus saada aikaan *päämääräksi* asetettu *yhteiskunnallisesti merkittävä muutos*

huomautus

Valtionavustusohjelmaan voi sisältyä yksi tai useampia *valtionavustushakuja*.

Valtionavustusohjelmaan voi osallistua eri rahoittajatahoja, jotka rahoittavat kukin omien tehtäviensä mukaista toimintaa ja *toimijoita*.

Käsittekaaviot: [Valtionavustuksiin liittyviä yleisiä käsitteitä](#)

7

valtionavustuskelpoisuus

määritelmä

ominaisuus, joka ilmentää sitä, että *valtionavustuksen* myöntämisen edellytykset täyttyvät

huomautus

Valtionavustuskelpoisuutta voidaan tarkastella esimerkiksi *valtionavustuksen suunnitellun käyttötarkoituksen*, *valtionavustuksen hakijan* tai *saajan* tai *valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan* ominaisuutena.

Valtionavustuskelpoisuus voi muuttua, ja *valtionapuviranomainen* voi velvoittaa todistamaan valtionavustuskelpoisuuden.

Valtionavustusten myöntämisen yleiset edellytykset määritetään valtionavustuslaissa (688/2001). Lisäksi tietyille valtionavustukselle tai *valtionavustushaulle* määritetään useimmiten erityiset valtionavustuksen myöntämisen edellytykset.

Käsittekaaviot: [Valtionavustuksiin liittyviä yleisiä käsitteitä](#) ja [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

8

valtionavustuksen suunniteltu käyttötarkoitus

määritelmä

valtionavustuksen käyttötarkoitus, jonka *valtionavustuksen hakija* tai muu *saajaehdokas* on suunnitellut ja määrittänyt

huomautus

Valtionavustuksen hakija kuvaa valtionavustuksen suunnitellun käyttötarkoituksen tiiviisti *valtionavustushakemuksessaan*. Hakijalta voidaan lisäksi pyytää tarkempi käyttötarkoituksen kuvaus, kuten toimintasuunnitelma.

Käsittekaaviot: [Valtionavustuksiin liittyviä yleisiä käsitteitä](#)

9

valtionavustuksen hyväksytty käyttötarkoitus

mieluummin kuin: valtionavustuksen kohde

ei: avustettava toiminta (2)

määritelmä

valtionavustuksen käyttötarkoitus, jonka *valtionavustuksen myöntäjä* tai *valtionavustussopimuksen* osapuolet ovat määrittäneet

huomautus

Valtionavustuksen myöntäjä voi rajata hyväksytyn käyttötarkoituksen *valtionavustuspäätöksessä* eri tavalla kuin *valtionavustuksen hakija* on esittänyt *valtionavustuksen suunnitellun käyttötarkoituksen*.

Valtionavustuksen myöntäjä kuvaa valtionavustuksen hyväksytyn käyttötarkoituksen tiiviisti valtionavustuspäätöksessä. Lisäksi *valtionavustuksen saaja* kuvaa hyväksytyn käyttötarkoituksen pyydetessä laajemmin päivitetystä toimintasuunnitelmassaan tai arviossaan tarvittavista *resursseista* ja näiden aiheuttamista *kustannuksista*.

Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan raportoinnissa voidaan tarkastella *valtionavustuksen saajan* toteuttamaa toimintaa suhteessa sekä valtionavustuksen suunniteltuun käyttötarkoitukseen että valtionavustuksen hyväksytyyn käyttötarkoitukseen.

Käsittekaaviot: [Valtionavustuksiin liittyviä yleisiä käsitteitä](#)

3 Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa

11

valtiovavustustoiminnan suunnittelu

määritelmä

toiminta, jossa yksi tai useampi *toimija* tunnistaa *yhteiskunnallisia tarpeita* ja suunnittelee niihin kohdennettavaa *valtiovavustustoimintaa*

huomautus

Valtiovavustustoiminnan suunnittelussa määritellään valtiovavustustoiminnan *päämäärät* suhteessa tunnistettuihin tarpeisiin. Suunnittelussa voidaan myös kartoittaa erilaisia toteutusvaihtoehtoja. Valtiovavustustoiminnan päämäärien edistämiseksi voidaan perustaa yksi tai useampia *valtiovavustusohjelmia*.

Tässä vaiheessa voidaan tehdä yhteistyötä alan toimijoiden eli mahdollisten *valtiovavustuksen hakijoiden* ja *saajien* kanssa. Ministeriössä voidaan antaa valtiovavustustoimintaan tarvittavia asetuksia.

Käsitekaavio: [Valtiovavustuksiin liittyvää toimintaa](#)

12

valtiovavustusprosessi

määritelmä

suunnitelmallinen toimintasarja, jolla toteutetaan *valtiovavustustoimintaa*

huomautus

Eri tarkoituksiin käytettävät valtiovavustusprosessit koostuvat erilaisesta ja eri tavoin järjestetystä toiminnasta, kuten *valtiovavustushaun valmistelusta*, *valtiovavustushausta*, *valtiovavustusasian käsittelystä*, *valtiovavustuksen maksamisesta*, *valtiovavustuksella rahoitettavan toiminnan raportoinnista*, *valtiovavustuksen käytön valvonnasta* sekä *valtiovavustuksella rahoitettavan toiminnan arvioinnista*.

Käsitekaavio: [Valtiovavustuksiin liittyvää toimintaa](#)

13

valtiovavustustoiminta

määritelmä

valtiovavuviranomaisen järjestämä toiminta, jonka *tavoitteena* on *valtiovavustusten* avulla saavuttaa sellaisia *päämääriä*, jotka vastaavat *yhteiskunnallisiin tarpeisiin*

huomautus

Valtiovavustustoiminta kattaa kaikenlaisen toiminnan *valtiovavustusohjelman valmistelusta* *valtiovavustuksen käytön valvontaan* ja *valtiovavustuksella rahoitettavan toiminnan arviointiin*.

Käsitekaaviot: [Valtiovavustuksiin liittyvää toimintaa](#) ja [Arviointi](#)

14

valtiovavustusohjelman valmistelu

määritelmä

valtiovavustustoimintaan kuuluva toiminta, jossa yksi tai useampi julkisen hallinnon *toimija* valmistelee *valtiovavustusohjelman* mahdollisesti yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa

huomautus

Valtiovavustusohjelmaa valmisteltaessa tehdään konkreettisia ja tarkkoja suunnitelmia esimerkiksi siitä, millaisia *valtiovavustushakuja* käynnistetään.

Käsitekaavio: [Valtiovavustuksiin liittyvää toimintaa](#)

15

valtionavustushaun valmistelu

määritelmä

[valtionavustustoimintaan](#) kuuluva toiminta, jossa yksi tai useampi [valtionapuviranomainen](#) tai muu toimivaltainen toimija valmistele tietyt [valtionavustushaun](#)

huomautus

Valtionavustushaku voidaan valmistella usean [toimijan](#) yhteistyönä.

Käytännössä valmistelussa usein määritellään [valtionavustushakemuksessa](#) edellytettävät tiedot sekä tehdään [valtionavustuksen hakuilmoitus](#) ja hakuohjeet. Valtionavustushaun valmisteluun kuuluu muun muassa haettavissa olevien [valtionavustusten](#) käyttötarkoituksen, sovellettavan lainsäädännön, toiminnan ja [toimijan valtionavustuskelpoisuuden](#) ja hakuaikataulun määrittäminen. Valtionavustushaun valmisteluun kuuluu [valtionavustuksen](#) käytön ehtojen täsmentäminen tai määrittäminen. Valtionavustushaun valmistelussa voidaan tehdä [päättös valtionavustushausta](#), jos tällainen [päättäminen](#) kuuluu hakua valmistelevalle toimijalle menettelyyn.

Käsitekaavio: [Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa](#)

16

valtionavustushaku

määritelmä

[valtionavustustoimintaan](#) kuuluva, suunnitelmallinen tai säädökseen perustuva toiminta, jossa [valtionapuviranomainen](#) tai muu toimivaltainen toimija mahdollistaa tiettyyn yhteiskunnalliseen [päämäärään](#) tai käyttötarkoitukseen liittyvien [valtionavustusten hakemisen](#)

huomautus

Valtionavustushaku voidaan kohdistaa tietyille [rahoituksen saajatyypille](#).

Valtionavustushakuun kuuluu valtionavustuksen hakemiseen liittyvä tiedottaminen ja neuvonta. Näissä kerrotaan esimerkiksi hakuajan alkamis- ja päättymisajankohdat sekä ne kanavat, joiden kautta [valtionavustusta](#) on mahdollista hakea.

Valtionavustushaku voidaan toteuttaa ajallisesti määriteltynä tai jatkuvana hakuna. Ajallisesti määritellyssä haussa [valtionavustushakemusten](#) jättämiselle on annettu määräaika. Ajallisesti määriteltä haku voidaan kutsua hakukierrokseksi.

Valtionavustuslaki (688/2001) antaa valtionapuviranomaiselle mahdollisuuden järjestää valtionavustustoimintaa ilman valtionavustushakua.

Käsitekaavio: [Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa](#)

17

valtionavustusasian käsittely

huomautus

Valtionavustusasian käsittelyyn liittyy pääsääntöisesti ne toiminnot, jotka liittyvät yleisesti [hallintoasian](#) vireilletuloon ja käsittelyyn, eli [hakeminen](#), [hallintoasian valmistelu](#), [kuuleminen](#) ja [päättäminen](#).

Käsitekaavio: [Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa](#)

18

valtionavustuksen maksaminen

määritelmä

[valtionavustustoimintaan](#) kuuluva toiminta, jossa tehtävään valtuutettu toimija huolehtii siitä, että [valtionavustus](#) tulee [valtionavustuksen saajan](#) käyttöön

huomautus

Valtionavustus voidaan määrittää maksettavaksi yhtenä tai useampana eränä. Maksaminen voi perustua jo [valtionavustuksen myöntämistä koskevan päätöksen](#) yhteydessä annettuun [valtionavustuksen maksatusta koskevaan päätökseen](#) tai [valtionavustussopimukseen](#). Toinen vaihtoehto on, että valtionavustusta maksetaan [valtionavustuksen saajan](#) erillisten [valtionavustuksen maksatushakemusten](#) ja niistä annettujen valtionavustuksen maksatusta koskevien päätösten perusteella.

[Valtionapuviranomainen](#) voi määrätä valtionavustuksen maksamisen lopetettavaksi ja jo maksetun valtionavustuksen tai sen osan perittäväksi takaisin laissa säädetyin perustein.

Käsitekaaviot: [Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa](#)

19

valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan raportointi

määritelmä

valtionavustustoimintaan kuuluva toiminta, jossa *valtionavustuksen saaja* toimittaa *valtionapuviranomaiselle* tai muulle toimivaltaiselle toimijalle ne talous- ja toimintatiedot, jotka sen edellytetään toimittavan

huomautus

Valtionavustuksen saajalta voidaan raportoinnissa vaatia erilaisia *selvityksiä* sen mukaan, mihin tietoa tarvitaan ja käytetään. Esimerkiksi alla luetelluissa toiminnoissa voidaan vaatia raportointia.

Valtionavustuksen maksatusta koskevan asian yhteydessä vaadittava raportointi sisältää tietoa esimerkiksi valtionavustuksen saajan taloudesta.

Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan arviointia varten vaadittava raportointi sisältää tietoa esimerkiksi toteutuneesta toiminnasta ja sen *aikaansaannoksista*.

Valtionavustuksen käytön valvonnassa vaaditaan raportointia talouteen ja toiminnan laillisuuteen liittyvistä asioista sekä *valtionavustuksen hyväksytyin käyttötarkoituksen* toteutumisesta.

Käsittekaaviot: [Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa](#)

20

valtionavustuksen käytön valvonta

määritelmä

valtionavustustoimintaan kuuluva toiminta, jossa *valtionapuviranomainen* tai muu toimivaltainen toimija kerää tietoa *valtionavustuksen saajan* tai muun *valtionavustuksen hyväksytyin käyttötarkoituksen* toteuttajan toiminnasta ja valvoo, että nämä käyttävät tai ovat käyttäneet *valtionavustusta* *valtionavustuspäätöksen* tai *valtionavustussopimuksen* sekä säädösten mukaisesti

huomautus

Valtionavustuksen käytön valvonnassa voidaan tarkastella esimerkiksi sitä, ovatko saajan talous ja toiminta *valtionavustushakemuksen* ja valtionavustuspäätöksen tai valtionavustussopimuksen mukaisia.

Valtionavustuksen käytön valvontaa tehdään pääsääntöisesti *valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan raportoinnin* tulosten perusteella. Valvontaan voi myös sisältyä valtionavustuksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia *valtionavustuksen käytön tarkastuksia*.

Valtionapuviranomainen voi lisäksi vaatia valtionavustuksen saajalta *selvitystä* tietyistä asiasta, kuten ilmiannossa tai tarkastuskäynnillä ilmenneestä ongelmasta.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa](#)

21

valtionavustuksen käytön tarkastus

määritelmä

valtionapuviranomaisen tai muun valtuutetun toimijan tarvittaessa tekemä kertaluonteinen tarkastus, jossa tämä tutkii joko *valtionavustuksen saajan* tai *valtionavustuksena myönnetyn rahoituksen siirron saaja* toimintaa *valtionavustuskelpoisuuden* tai *valtionavustuksen* tarkoituksenmukaisen käytön selvittämiseksi osana *valtionavustuksen käytön valvontaa*

huomautus

Valtionavustuksen käytön tarkastus voidaan tehdä esimerkiksi tarkastuskäyntinä.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa](#)

22

valtionavustuksen palauttaminen

määritelmä

valtionavustustoimintaan kuuluva toiminta, jossa *valtionavustuksen saaja* palauttaa saamansa *valtionavustuksen* joko kokonaan tai osittain

huomautus

Valtionavustuksen saaja voi palauttaa valtionavustusta joko oma-aloitteisesti tai *valtionapuviranomaisen* tai muun toimivaltaisen toimijan pyynnöstä tai ohjeistuksesta.

Valtionavustuksen saajan tulee aina palauttaa joko virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa valtionavustus tai sellainen valtionavustus, jota ei voida käyttää *valtionavustuksen myöntämistä koskevassa päätöksessä* edellytetyllä tavalla. Jos saaja ei tällaisessa tilanteessa palauta avustusta oma-aloitteisesti tai valtionapuviranomaisen tai muun toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä, vireille tulee *valtionavustuksen takaisinperintää koskeva asia*.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa](#)

23

valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan arviointi

määritelmä

valtionavustustoimintaan kuuluva *arviointi*, joka liittyy tietyn myönnetyn *valtionavustuksen* käyttöön, *valtionavustuksen saajaan* sekä muihin käyttäjiin ja *valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan aikaansaannoksiin*

huomautus

Eri tahot arvioivat valtionavustuksella rahoitettavaa toimintaa. Näitä ovat *valtionavustuksen myöntäjä*, *valtionavustuksen saaja* ja ulkopuolinen taho. Arvioitavana voi olla esimerkiksi *vaikuttavuus*, *tuottavuus* tai *taloudellisuus* sekä tasa-arvoon tai ympäristövaikutuksiin liittyvät seikat.

Esimerkiksi tietyn järven kunnostamiseen voitaisiin myöntää valtionavustus. Silloin valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan arviointi kohdistuisi järven kunnostamiseksi tehtyihin toimenpiteisiin tai kunnostamisen aikaansaannoksiin.

Käsittekaaviot: [Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa](#) ja [Arviointi](#)

24

valtionavustuksella rahoitettava toiminta

mieluummin kuin: avustettava toiminta (1)

määritelmä

toiminta, johon on myönnetty *valtionavustus*

huomautus

Valtionavustuksella rahoitettava toiminta voi olla sekä jatkuvaluonteista toimintaa että *hanke* tai investointi.

Termejä koskeva huomautus: Käytä mieluummin täsmällistä termiä valtionavustuksella rahoitettava toiminta (en: activity financed by a government grant tai grant-financed activity, kun termi toistetaan) kuin termiä avustettava toiminta (en: supported activity). Avustettava toiminta on monimerkityksinen, koska se voi viitata muutenkin kuin valtionavustuksella rahoitettavaan toimintaan.

Käsittekaaviot: [Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa](#) ja [Arviointi](#)

25

valtionavustustoiminnan arviointi

määritelmä

arviointi, jota yksi tai useampi *valtionapuviranomainen* tai näiden toimeksiannosta muu *toimija* tekee *valtionavustustoiminnan vaikutusten*, tarpeellisuuden ja kehittämistarpeiden selvittämiseksi

huomautus

Valtionavustustoiminnan arvioinnissa tarkastellaan esimerkiksi tietyllä perusteella yhteen kuuluvia *valtionavustuksia* kokonaisuutena, kuten tiettyyn *valtionavustushakuun* tai *valtionavustushjelmaan* liittyviä valtionavustuksia. *Arvioinnin kohteena* voivat olla sekä *valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan aikaansaannokset* tai *välilliset vaikutukset* että valtionapuviranomaisen tai muun toimivaltaisen toimijan toiminta.

Valtionapuviranomainen tai muu toimivaltainen toimija arvioi esimerkiksi myönnettyjen valtionavustusten vaikutuksia kilpailuun, eri väestöryhmien asemaan ja ympäristöön.

Valtionavustustoiminnan arviointi voi vaikuttaa esimerkiksi *valtionavustustoiminnan suunnitteluun*.

Esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä voitaisiin haluta tukea valtionavustustoiminnalla. Silloin valtionavustustoiminnan arviointi voisi kohdistua monimuotoisuuden parantamiseen tai ylläpitoon tarkoitettuihin valtionavustuksiin ja niillä toteutetun toiminnan aikaansaannoksiin ja pitkän aikavälin vaikutuksiin.

Käsittekaaviot: [Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa](#) ja [Arviointi](#)

26

hakeminen

määritelmä

toiminta, jolla *toimija* panee vireille itseään koskevan *hallintoasian*

huomautus

Kun hakeminen koskee *valtionavustusta*, siitä voi tulla vireille esimerkiksi *valtionavustuksen myöntämistä koskeva asia* tai *valtionavustuksen maksatusta koskeva asia*.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa](#)

27

hallintoasian valmistelu

määritelmä

toiminta, jossa viranomainen tai muu toimivaltainen toimija valmistele vireille tullutta *hallintoasiaa* sen ratkaisemista varten

huomautus

Valtionavustusasian valmistelun yhteydessä *valtionapuviranomainen* tai muu toimivaltainen toimija voi pyytää eri tahoilta arvioita tai lausuntoja asiasta. *Valtionavustusasian valmistelija* voi pyytää *valtionavustuksen hakijaa* tai muuta *valtionavustuksen saajaehdokasta* toimittamaan uusia *selvityksiä* aiemmin antamiensa tietojen lisäksi.

Valtionavustusasian valmistelu voi liittyä erilaisiin valtionavustusasioihin.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa](#)

28

kuuleminen

määritelmä

toiminta, jossa asianosaiselle annetaan tilaisuus esittää mielipiteensä tai selityksensä viranomaisen tai muun toimivaltaisen toimijan käsiteltävänä olevasta *hallintoasiasta* ja tarvittaessa sellaisista seikoista tai selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisemiseen

huomautus

Hallintolain (434/2003) mukaan kuuleminen pitää pääsääntöisesti tehdä. Hallintolaisissa on määritetty, milloin asianosaista ei tarvitse kuulla.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa](#)

29

päätäminen

määritelmä

toiminta, jolla viranomainen tai muu toimivaltainen toimija ratkaisee vireille tulleen *hallintoasian*

huomautus

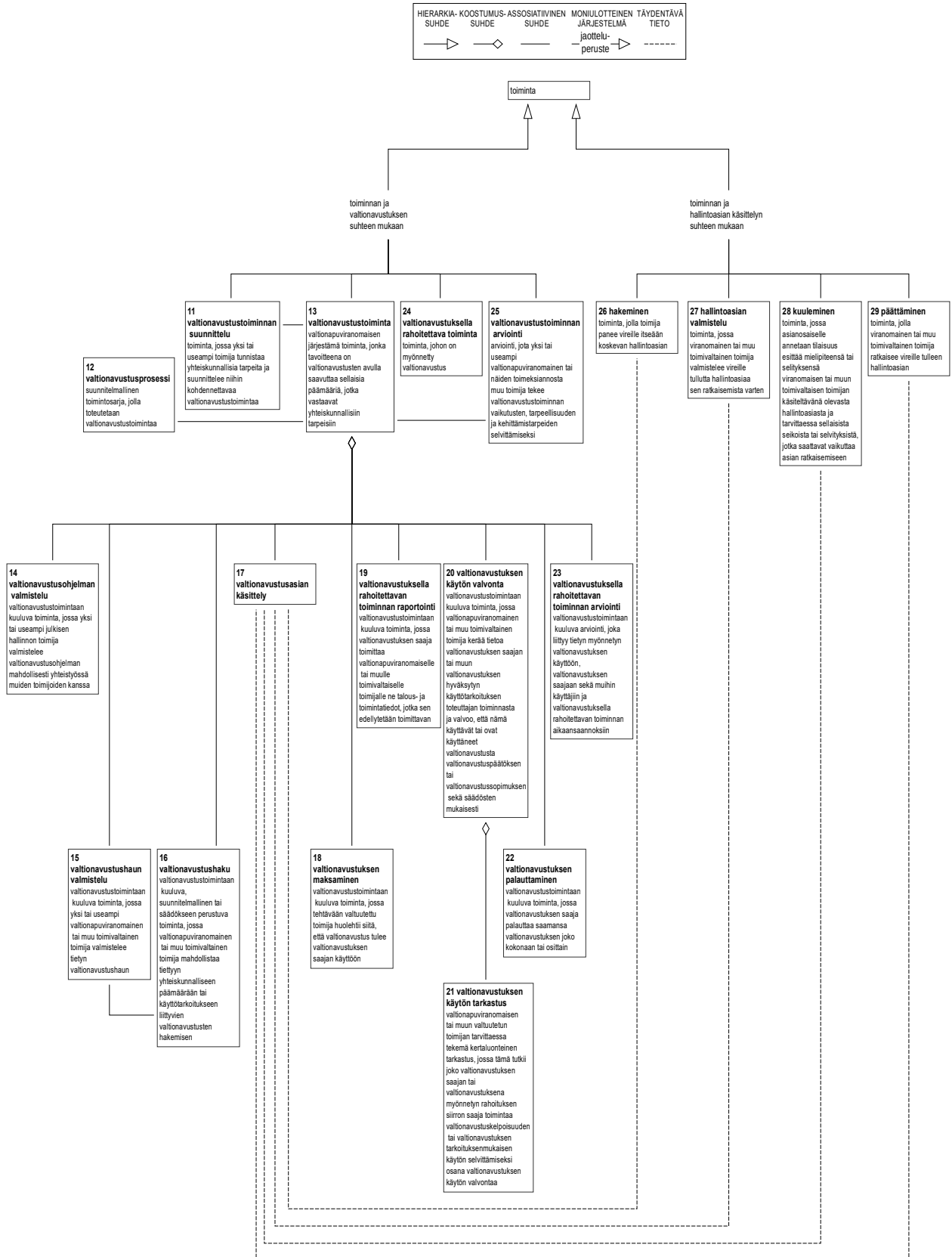
Valtionavustusasiasta päättäminen toteutetaan pääsääntöisesti esittelymenettelyllä. Tällöin päättäminen sisältää *valtionavustusasian esittelijän* antaman ratkaisuesityksen sekä *valtionavustusasian ratkaisijan* asiasta antaman ratkaisun eli *hallintopäätöksen*.

Valtionavustusasiassa päättämisen seurauksena on yleensä *valtionapuviranomaisen* tai muun toimivaltaisen toimijan antama *valtionavustuspäätös*.

Valtionavustuksen maksatusta koskevassa asiassa valtionavustuspäätöksen tekee aina valtionapuviranomainen tai muu toimivaltainen toimija. Maksatuksesta ei tarvitse päättää erikseen, jos *valtionavustuksen maksatusta koskeva päätös* on annettu samalla kun *valtionavustuksen myöntämistä koskeva päätös* tai jos maksatuksesta on sovittu *valtionavustussopimuksessa*.

Valtionapuviranomainen voi määrätä valtionavustuksen maksatuksen keskeytettäväksi laissa säädetyin perustein, ja keskeyttämisestä on tehtävä *hallintopäätös*.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa](#)

Käsitekaavio 3. Valtionavustuksiin liittyvää toimintaa.

4 Valtionavustuksiin liittyviä toimijoita

30

toimija

määritelmä

keskinäisessä toiminnassa mukana oleva aktiivinen osallinen, joka voidaan yksilöidä

huomautus

Toimijat ovat yleensä oikeussubjekteja. Rekisteröimätön yhdistys on esimerkki toimijasta, joka ei ole oikeussubjekti.

Toimija-käsite perustuu Julkisen hallinnon yhteiseen sanastoon (<http://uri.suomi.fi/terminology/jhs/J231>, lainattu 4.2.2019).

Käsittekaaviot: [Valtionavustuksiin liittyviä toimijoita](#) ja [Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan toimijoita](#)

31

valtionavustuksen saajaehdokas

määritelmä

[toimija](#), jonka [valtionavustuksen myöntämistä koskeva asia](#) on vireillä [valtionapuviranomaisessa](#) tai muussa toimivaltaisessa toimijassa

huomautus

Pääsääntöisesti valtionavustuksen myöntämistä koskeva asia tulee vireille [hakemalla](#), ja silloin saajaehdokas on [valtionavustuksen hakija](#). Joissain tapauksissa asia tulee vireille muulla tavalla kuin hakemalla, jolloin kyseessä on muu saajaehdokas kuin hakija. Muu saajaehdokas kuin hakija voi olla esimerkiksi kansainvälinen hallitusten välinen järjestö, kuten YK:n alainen tai Maailmanpankkiryhmään kuuluva järjestö.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä toimijoita](#)

32

valtionavustuksen hakija

määritelmä

[valtionavustuksen saajaehdokas](#), joka hakee [valtionavustusta](#)

huomautus

Valtionavustuksen hakija voi olla oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö. [Valtionavustusten yleisissä](#) tai [valtionavustushaun](#) erityisissä ehdoissa määritetään ne [rahoituksen saajatyyppit](#), jotka täyttävät [valtionavustuskelpoisuuden](#) edellytykset. Valtionavustus voidaan myöntää vain valtionavustuskelpoiselle hakijalle.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä toimijoita](#)

33

valtionavustuksen saaja

määritelmä

[toimija](#), jolle on myönnetty [valtionavustus](#)

huomautus

Valtionavustus voidaan myöntää valtionavustuksen saajalle käytettäväksi sen omaan toimintaan tai [hankkeeseen](#) tai henkilökohtaiseen käyttöön. Valtionavustus voidaan myös myöntää saajalle käytettäväksi [valtionavustuksena myönnetyn rahoituksen siirron saajan](#) toiminnan tai hankkeen tukemiseen [valtionavustuspäätöksessä](#) määritetyllä tavalla.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä toimijoita](#)

34

valtionavustuksena myönnetyn rahoituksen siirron saaja; siirron saaja

määritelmä

toimija, jonka toiminnan tai **hankkeen** rahoittamiseen **valtionavustuksen saaja** välittää **rahoitusta** sille **valtionavustuksena** myönnettyistä varoista

huomautus

Valtionavustuksen hakija voi hakea valtionavustusta käytettäväksi yhden tai useamman valtionavustuksena myönnetyn rahoituksen siirron saajan toiminnan tukemiseen. Esimerkiksi keskusjärjestö voi olla sellainen valtionavustuksen hakija, jonka tarkoituksena on jakaa sille myönnetty valtionavustus yksittäisten järjestöjen toiminnan rahoittamiseen. Valtionavustuksena myönnetyn rahoituksen siirron saajana voi olla myös esimerkiksi yhteishankkeen osatoimija.

Valtionavustuksen saaja välittää valtionavustusta edelleen siirron saajalle sen mukaan, mitä siirrosta on kirjattu **valtionavustuksen myöntämistä koskevaan päätökseen**.

Valtionavustuksen saaja tekee siirron saajan kanssa sopimuksen rahoituksen käytöstä ja käytön valvonnasta sekä niiden ehdoista.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä toimijoita](#)

35

valtionapuviranomainen

määritelmä

toimivaltainen viranomainen, joka vastaa tietyn ministeriön toimialaan kuuluvista **valtionavustuksiin** liittyvistä tehtävistä

huomautus

Toimivaltaisena viranomaisena valtionapuviranomaisella on lakiin perustuva oikeus ja velvollisuus käyttää julkista valtaa ja toteuttaa julkista hallintotehtävää.

Tietyt valtionapuviranomaisen tehtävät voidaan jakaa säädöksen perusteella eri valtionapuviranomaisten, kuten ministeriön ja viraston, kesken.

Valtionapuviranomaiselle kuuluvia julkisia hallintotehtäviä voidaan antaa säädöksellä muun toimivaltaisen toimijan hoidettavaksi. Esimerkiksi oikeus **valtionavustushaun valmisteluun** tai **hallintoasian valmisteluun** sekä **valtionavustuksen käytön valvonnan** yhteydessä tehtäviin **valtionavustuksen käytön tarkastuksiin** voidaan antaa valtionavustuksen aiheeseen erikoistuneelle toimivaltaiselle toimijalle. Toimivaltainen toimija voi olla esimerkiksi säätiö, kuten taiteen alalla toimiva Suomen elokuväsäätiö.

Käsittekaaviot: [Valtionavustuksiin liittyviä yleisiä käsitteitä](#) ja [Valtionavustuksiin liittyviä toimijoita](#)

36

valtionavustusasian valmistelija

määritelmä

henkilö, joka valmistelelee vireille tullutta **valtionavustusasiaa** sen ratkaisemista varten

huomautus

Jos valtionavustusasiassa käytetään esittelymenettelyä, valmistelija valmistelelee asian ratkaisuesityksen antamista varten.

Valtionavustusasian valmistelijana ja **valtionavustusasian esittelijänä** voi toimia sama henkilö.

Käsittekaaviot: [Valtionavustuksiin liittyviä toimijoita](#)

37

valtionavustusasian esittelijä

määritelmä

henkilö, joka antaa ratkaisuesityksen vireille tulleesta **valtionavustusasiasta** ja esittelee sen **valtionavustusasian ratkaisijalle**

huomautus

Esittelijä antaa ratkaisuesityksensä muun muassa **hallintoasian valmistelun** perusteella.

Esittelijä on vastuussa siitä, mitä hänen esittelystään on päätetty, jollei hän ole jättänyt päätökseen eriävää mielipidettä.

Valtionavustusasian valmistelijana ja valtionavustusasian esittelijänä voi toimia sama henkilö.

Käsittekaaviot: [Valtionavustuksiin liittyviä toimijoita](#)

38

valtionavustusasian ratkaisija

määritelmä

henkilö, joka ratkaisee vireille tulleen *valtionavustusasian*

huomautus

Valtionavustusasian ratkaiseminen tarkoittaa esimerkiksi sitä, että *valtionavustuksen hakijalle* on myönnetty tämän hakema *valtionavustus* tietyn suuruisena. Ratkaisu sisältyy *valtionavustuksen myöntämistä koskevaan päätökseen*, jonka *valtionavustuksen myöntäjä* antaa.

Jos ratkaiseminen on annettu monijäsenisen toimielimen tehtäväksi, sen kaikki ratkaisemiseen osallistuneet jäsenet ovat valtionavustusasian ratkaisijoita.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä toimijoita](#)

39

valtionavustuksen myöntäjä

määritelmä

valtionapuviranomainen tai muu toimivaltainen toimija, joka antaa *valtionavustuksen myöntämistä koskevan päätöksen* tai päättää *valtionavustussopimuksen* hyväksymisestä

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä toimijoita](#)

40

valtionavustuksen maksaja

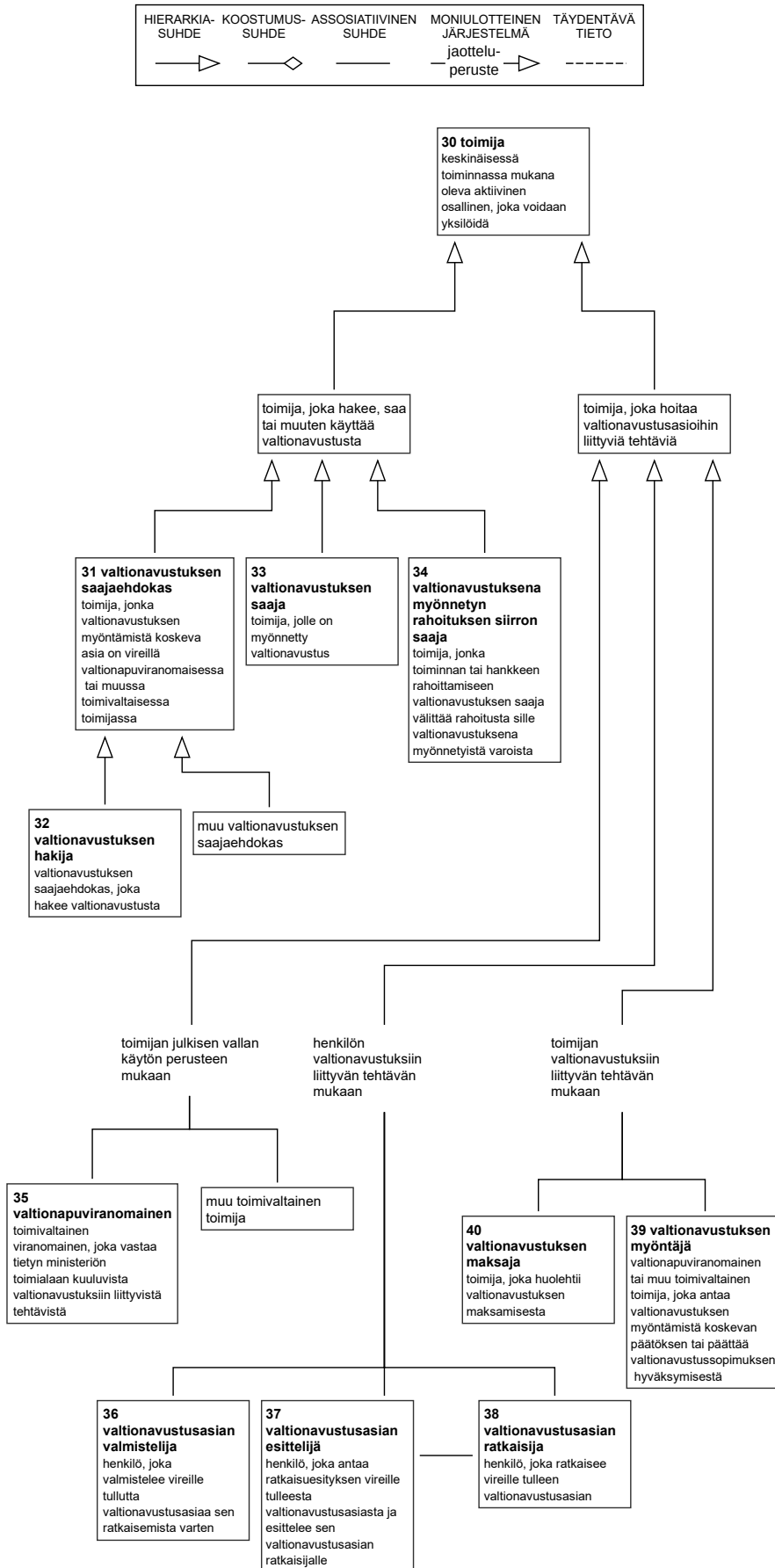
määritelmä

toimija, joka huolehtii *valtionavustuksen maksamisesta*

huomautus

Valtionavustuksen maksaja voi olla *valtionapuviranomainen*, muu toimivaltainen toimija tai maksamiseen valtuutettu toimija.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä toimijoita](#)

Käsitekaavio 4. Valtionavustuksiin liittyviä toimijoita.

5 Hallintoasiat ja hallintopäätökset

41

hallintoasia

määritelmä

viranomaisen tai muun toimivaltaisen toimijan ratkaistavaksi annettu tai otettu asia, joka käsitellään hallinnollisessa menettelyssä

huomautus

Hallintoasiassa tehdään *hallintopäätös*. Hallintolain (434/2003) mukaan ratkaisemista koskeva hallintopäätös on annettava kirjallisesti.

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

42

hallintopäätöksen asiavirheen korjaamista koskeva asia

määritelmä

hallintoasia, joka koskee virheellisen *hallintopäätöksen* poistamista ja asian ratkaisemista uudelleen

huomautus

Tämä asia perustuu hallintolain (434/2003) 50 §:ään. Esimerkiksi valtionavustuspäätöksen asiavirheen korjaamista koskeva asia voi koskea tilannetta, jossa *valtionavustuspäätös* perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen tietoon tai lain ilmeisen väärään soveltamiseen tai jota tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe. Asiavirheen korjaamista koskeva asia voi tulla vireille myös silloin, kun valtionavustuspäätökseen tai *valtionavustussopimukseen* vaikuttavasta seikasta on tullut sellaista uutta tietoa, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen tai sopimukseen.

Lain ilmeisen väärä soveltaminen tarkoittaa esimerkiksi sitä, että *päättämisessä* sovelletaan lakia väärin tai sovelletaan väärää tai vanhentunutta lakia. Menettelyvirhe tarkoittaa esimerkiksi sitä, että hallintopäätöksen perusteluissa on virhe tai että asianosaista ei ole kuultu päätöstä tehtäessä.

Tämä asia voi tulla vireille *valtionavustuksen saajan* tai *valtionavustuksen myöntäjän* aloitteesta.

Tämän asian käsittely voi johtaa päätökseen valtionavustuspäätöksen poistamisesta tai uuden valtionavustuspäätöksen tekemiseen tai joissain tapauksissa uuden valtionavustussopimuksen tekemiseen. Asiavirheen korjaaminen asianosaisen vahingoksi on mahdollista vain siten kuin hallintolaisissa (434/2003, 50 §) on säädetty. Uuden valtionavustussopimuksen tekeminen edellyttää molempien osapuolten hyväksyntää.

Valtionavustuspäätöksessä olevan ilmeisen kirjoitus- tai laskuvirheen korjaamisesta ei tule vireille mitään hallintoasiaa.

Valtionavustuspäätöksestä tehdystä *oikaisuvaatimuksesta* tulee vireille *hallintopäätöksen oikaisua koskeva asia*.

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

43

hallintopäätöksen oikaisua koskeva asia

määritelmä

hallintoasia, joka koskee asianosaisen vaatimaa oikaisua saamaansa *hallintopäätökseen*

huomautus

Hallintopäätöksen oikaisua koskeva asia tulee vireille *oikaisuvaatimuksesta*.

Oikaisua voidaan vaatia, jos kyseistä hallintoasiaa koskevassa laissa säädetään mahdollisuudesta oikaisuvaatimukseen. Esimerkiksi *valtionavustuspäätökseen* on mahdollista vaatia oikaisua valtionavustuslain (688/2001) perusteella, jos erityislainsäädännössä ei ole säädetty toisin.

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

44

valtionavustusasia; valtionavustusta koskeva asia

määritelmä

valtionapuviranomaisen tai muun toimivaltaisen toimijan käsiteltäväksi annettu tai otettu *valtionavustukseen* liittyvä *hallintoasia*

huomautus

Tässä sanastossa ei oteta kantaa siihen, miten valtionapuviranomaiset organisoivat asiankäsitelyprosessinsa, mitä vaiheita siihen liittyy viranomaisen asiankäsitelyjärjestelmässä ja miten vaiheet on nimetty.

Valtionavustusasia tulee vireille usein *valtionavustushakemuksesta* tai *valtionavustuksen maksatushakemuksesta*, mutta se voi tulla vireille myös viranomaisen aloitteesta.

Käsitelkaaviot: *Valtionavustuksiin liittyviä yleisiä käsitteitä* ja *Hallintoasiat ja hallintopäätökset*

45

valtionavustuksen myöntämistä koskeva asia

määritelmä

valtionavustusasia, joka koskee sitä, myöntääkö *valtionapuviranomainen* tai muu toimivaltainen toimija *valtionavustuksen hakijalle* tai muulle *saajaehdokkaalle valtionavustusta*

Käsitelkaavio: *Hallintoasiat ja hallintopäätökset*

46

valtionavustuksen maksatusta koskeva asia

määritelmä

valtionavustusasia, joka koskee sitä, hyväksyykö *valtionapuviranomainen* tai muu toimivaltainen toimija *valtionavustusta* maksettavaksi *valtionavustuksen saajalle* tai päättääkö se maksatuksen keskeyttämisestä

huomautus

Valtionavustuksen maksatusta koskevan päätöksen tekee aina valtionapuviranomainen tai muu toimivaltainen toimija. *Valtionavustuksen maksaja* eli toimija, joka siirtää varoja valtionavustuksen saajalle, voi kuitenkin olla muu kuin valtionapuviranomainen tai muu toimivaltainen toimija. Valtionavustuksen saajan pitää antaa *valtionavustuksen maksamiseksi* oikeat ja riittävät tiedot.

Valtionavustuksen maksatusta koskevaa asiasta ei tarvitse päättää myöhemmin, jos siitä on päätetty *valtionavustuksen myöntämistä koskevan päätöksen* yhteydessä tai jos maksatuksesta on sovittu *valtionavustussopimuksessa*.

Käsitelkaavio: *Hallintoasiat ja hallintopäätökset*

47

valtionavustuksen takaisinperintää koskeva asia

määritelmä

valtionavustusasia, joka koskee sitä, määrätäänkö *valtionavustuksen saaja* maksamaan *valtionavustus* takaisin kokonaan tai osittain

huomautus

Tilanteen mukaan *valtionapuviranomaisella* joko on tai ei ole harkintavaltaa takaisinperintään ryhtymisessä.

Valtionavustuksen saaja voi omasta aloitteestaan palauttaa joko virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa valtionavustuksen tai sellaisen valtionavustuksen, jota ei voida käyttää *valtionavustuksen myöntämistä koskevassa päätöksessä* edellytetyllä tavalla. Tällöin takaisinperintään ei tarvitse ryhtyä eikä tämä asia tule vireille, vaan kyse on *valtioavustuksen palauttamisesta*.

Käsitelkaavio: *Hallintoasiat ja hallintopäätökset*

48

valtionavustuksen muutosta koskeva asia

määritelmä

valtionavustusasia, joka koskee jo tehdyn *valtionavustuspäätöksen* ehtojen muuttamista, koska *valtionavustuksella rahoitettavassa toiminnassa* on tapahtunut sellaisia olennaisia *muutoksia*, joiden vuoksi toimintaa ei voida toteuttaa valtionavustuspäätöksen ehtojen mukaisena

huomautus

Tämä asia liittyy pääsääntöisesti *valtionavustuksen myöntämistä koskevaan päätökseen*.

Tämä asia tulee vireille *valtionavustuksen saajan* aloitteesta.

Valtionavustuksen saajan hakema muutos valtionavustuksen myöntämistä koskevaan päätökseen voi liittyä esimerkiksi valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan toteutuksen aikatauluun tai projektisuunnitelmaan, henkilövaihdokseen, kustannusarvioon tai rahoitussuunnitelmaan. *Valtionavustuksen myöntäjä* voi *valtionavustuksen muutoshakemuksen* perusteella esimerkiksi muuttaa hyväksytyä talousarviota tai suunnitelmaa.

Valtionavustuksen muutosta koskeva asia voi johtaa joko *valtionavustuksen muutosta koskevan päätöksen* tai alkuperäistä asiaa koskevan uuden *valtionavustuspäätöksen* tai *valtionavustussopimuksen* tekemiseen. Valtionavustussopimuksen muuttaminen edellyttää molempien osapuolten hyväksyntää.

Kaikki valtionavustuksen saajan toimintaan liittyvät muutokset eivät kuitenkaan tuo vireille valtionavustuksen muutosta koskevaa asiaa. *Valtionavustuksen myöntäjä* voi esimerkiksi edellyttää valtionavustuksen saajan ilmoittavan sovittun kaltaiset muutokset myöntäjälle tiedoksi ilman, että muutoksen takia olisi tarkoitus tehdä uutta valtionavustuspäätöstä.

Valtionavustuspäätöksessä olevan ilmeisen kirjoitus- tai laskuvirheen korjaamisesta ei tule vireille mitään *hallintoasiasia*.

Valtionavustuspäätöksestä tehdystä *oikaisuvaatimuksesta* tulee vireille *hallintopäätöksen oikaisua koskeva asia*.

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

49

päätös hallintoasiassa; hallintoasiassa annettu päätös

määritelmä

ratkaisu, jolla on *hallintoasian* käsittelyn päättävä vaikutus

huomautus

Hallintoasiassa annettu päätös voi olla joko asianosaisen etua, oikeutta tai velvollisuutta koskeva *hallintopäätös* tai *hallinnon sisäinen päätös*.

Termejä koskeva huomautus: Päätös hallintoasiassa -termi sopii käytettäväksi itsenäisesti esimerkiksi otsikoissa tai käyttöliittymässä, kun taas hallintoasiassa annettu päätös -termi sopii käytettäväksi juoksevassa tekstissä.

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

50

hallintopäätös

määritelmä

viranomaisen tai muun toimivaltaisen toimijan *hallintoasiassa antama päätös*, joka koskee päätöksen kohteena olevan asianosaisen oikeutta, etua tai velvollisuutta

huomautus

Hallintopäätökseen on pääsääntöisesti mahdollista hakea muutosta. Asianosaisuus ja asianosaisen oikeus *muutoksenhakuun* rajautuu eri tavoin erilaisissa hallintoasian käsittelyn tilanteissa.

Esimerkiksi *valtionavustuspäätökset* ovat hallintopäätöksiä.

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

51

valtionavustuspäätös

määritelmä

hallintopäätös, jonka *valtionapuviranomainen* tai muu toimivaltainen toimija antaa *valtionavustusasiassa*

huomautus

Valtionavustuspäätös voidaan tehdä *valtionavustuksen myöntämistä, maksatusta, takaisinperintää* tai *muutosta koskevassa asiassa* tai *hallintopäätöksen asiavirheen korjaamista* tai *hallintopäätöksen oikaisua koskevassa asiassa*.

Valtionavustuksen hakija tai *saaja* voi vaatia valtionavustuspäätöksessä olevan asiavirheen korjaamista. Hakija tai saaja voi myös tehdä valtionavustuspäätöksestä *oikaisuvaatimuksen* tai tehdä saamastaan *oikaisuvaatimuspäätöksestä valituksen*.

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

52

valtionavustuksen myöntämistä koskeva päätös

määritelmä

valtionavustuspäätös, joka annetaan *valtionavustuksen myöntämistä koskevassa asiassa*

huomautus

Valtionavustuksen myöntämistä koskevalla päätöksellä *valtionavustus* voidaan myöntää kokonaan tai osittain tai valtionavustus voidaan jättää myöntämättä. Myönteisessä päätöksessä määritetään muun muassa *valtionavustuksen saaja, valtionavustuksen hyväksytty käyttötarkoitus*, myönnettävä määrä ja mahdollisesti sen laskentaperuste sekä avustuksen käytön keskeiset ehdot ja rajoitukset. *Valtionavustuksen maksatusta koskeva päätös* voidaan antaa samalla kuin myöntämistä koskeva päätös tai erikseen myöhemmin.

Valtionavustuspäätöksessä voidaan asettaa erityisiä ehtoja valtionavustuksen myöntämiselle, kuten tietynsuuruisen yritysrahoituksen saaminen *valtionavustuksella rahoitettavalle toiminnalle*.

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

53

valtionavustuksen maksatusta koskeva päätös; valtionavustuksen maksatuspäätös

määritelmä

valtionavustuspäätös, joka annetaan *valtionavustuksen maksatusta koskevassa asiassa*

huomautus

Erillisiä *valtionavustuksen maksatushakemuksia* ja valtionavustuksen maksatusta koskevia päätöksiä ei tarvita, jos maksatuspäätös on annettu *valtionavustuksen myöntämistä koskevan päätöksen* yhteydessä tai jos maksatuksesta on sovittu *valtionavustussopimuksessa*.

Valtionavustuksen maksatusta koskevan päätöksen tekee aina *valtionapuviranomainen* tai muu toimivaltainen toimija. Sen sijaan *valtionavustuksen maksaja* voi olla myös muunlainen *toimija*.

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

54

valtionavustuksen takaisinperintää koskeva päätös; valtionavustuksen takaisinperintäpäätös

määritelmä

valtionavustuspäätös, joka annetaan *valtionavustuksen takaisinperintää koskevassa asiassa*

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

55

valtionavustuksen muutosta koskeva päätös; valtionavustuksen muutospäätös

määritelmä

valtionavustuspäätös, joka annetaan *valtionavustuksen muutosta koskevassa asiassa*

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

56

tutkimattajättämispäätös

määritelmä

hallintopäätös, joka annetaan *hallintoasian* jättämisestä tutkimatta siitä syystä, että lakisääteiset asian sisällöllisen käsittelyn edellytykset tai muut edellytykset eivät täyty

huomautus

Tutkimattajättämispäätös voidaan tehdä, jos *hakemuksessa* on perustavanlaatuinen virhe eikä sitä voida käsitellä.

Asianosaiselle pitää yleensä varata täydentämismahdollisuus ennen tutkimattajättämispäätöksen tekemistä, jos se on mahdollista.

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

57

raukeamispäätös

määritelmä

hallintopäätös, joka annetaan *hallintoasian* raukeamisesta

huomautus

Raukeamispäätös voidaan tehdä esimerkiksi silloin, kun *valtionavustuksen hakija* peruuttaa jättämänsä *valtionavustushakemuksen*.

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

58

oikaisuvaatimuspäätös; oikaisupäätös

määritelmä

hallintopäätös, joka annetaan *oikaisuvaatimuksessa* esitettyihin vaatimuksiin

huomautus

Oikaisuvaatimuspäätökseen ei voi hakea oikaisua mutta siitä voi tehdä *valituksen*.

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

59

hallinnon sisäinen päätös

määritelmä

hallintoasiassa annettu päätös, joka koskee hallinnon sisäiseen toimintaan liittyvää *hallintoasiaa*

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

60

päätös valtionavustushausta; valtionavustushausta annettu päätös

määritelmä

hallinnon sisäinen päätös siitä, millaiset rajaukset ja ehdot *valtionavustushaulle* määritetään tai vahvistetaan

huomautus

Valtionavustushausta annettu päätös on tulos *valtionavustushaun valmistelusta*.

Valtionavustushakua varten määritetään tai vahvistetaan yleensä ainakin *rahoituksen saajatyypit*, *valtionavustuksen* tarkoitus ja *tavoite*, haku- ja käsittelyajat, hakemistapa sekä valtionavustuksen myöntämisen perusteet ja avustuksen käyttöön liittyvät ehdot.

Asiakasviestintää varten voidaan tehdä erikseen *valtionavustuksen hakuilmoitus*, jos kyseessä on avoin haku.

Termejä koskeva huomautus: Päätös valtionavustushausta -termi sopii käytettäväksi itsenäisesti esimerkiksi otsikoissa tai käyttöliittymässä, kun taas valtionavustushausta annettu päätös -termi sopii käytettäväksi juoksevassa tekstissä.

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

61

muutoksenhaku

määritelmä

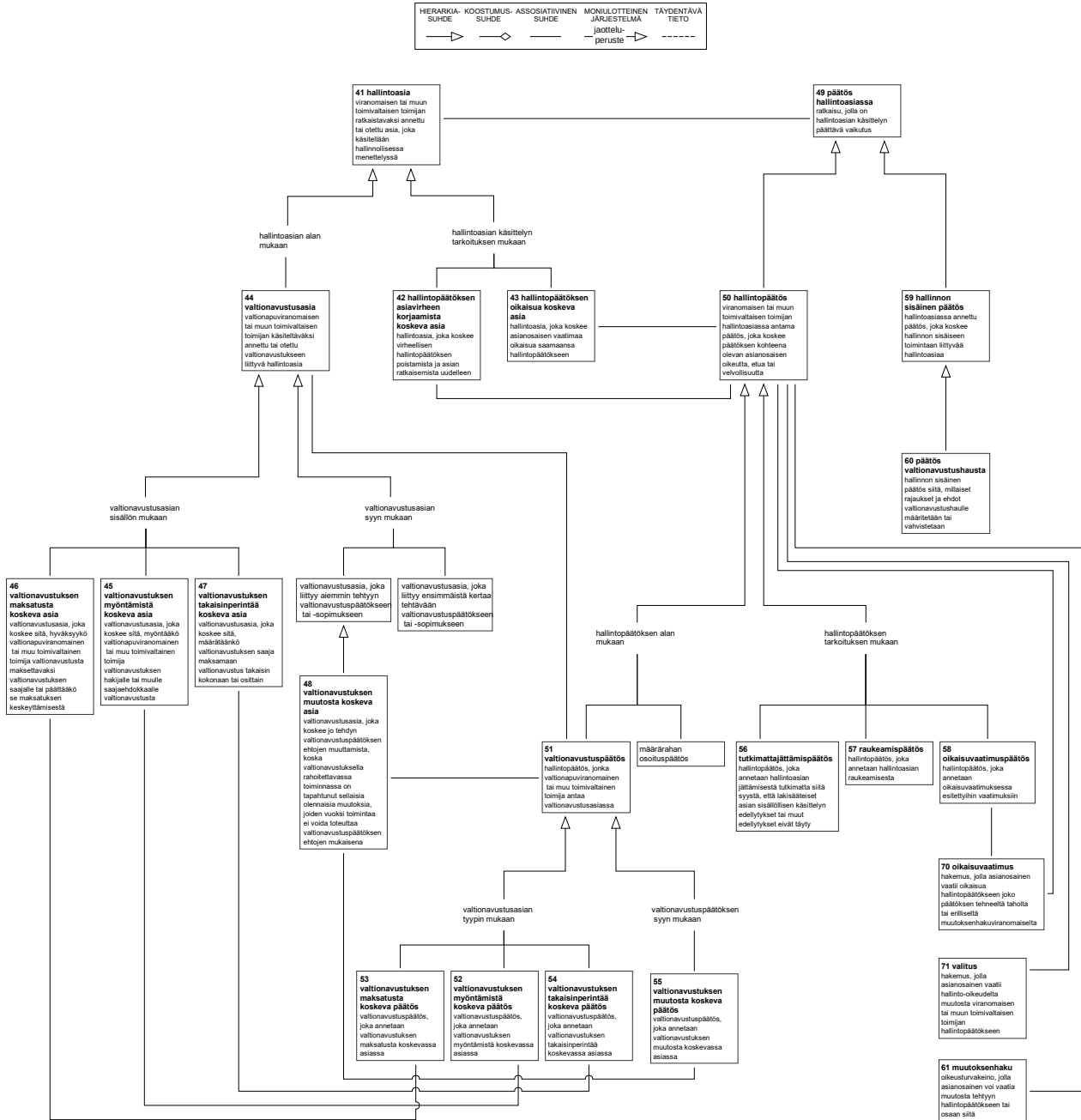
oikeusturvakeino, jolla asianosainen voi vaatia muutosta tehtyyn *hallintopäätökseen* tai osaan siitä

huomautus

Asianosainen voi hakea muutosta *oikaisuvaatimuksella* tai *valituksella*.

Muutoksenhaku voi kohdistua hallintopäätöksen sisältöön tai *päättämisessä* käytettyyn menettelyyn.

Käsittekaavio: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#)

Käsittekaavio 5. Hallintoasiat ja hallintopäätökset.

6 Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja

62

asiakirja

määritelmä

kiistämätön, eheä ja todistusvoimainen, tietyn ajankohdan mukainen tietojoukko

huomautus

Asiakirjan kiistämättömyys, eheys ja todistusvoimaisuus toteutuu yleensä silloin, kun asiakirja liitetään johonkin asiaan. Julkisessa hallinnossa käytetään termejä asiakirjallinen tieto tai asiakirjatieto tilanteissa, joissa yksittäinen tieto luovutetaan julkisuuslain eli viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) tiedonantovelvollisuuden mukaisesti. Tietopyyntö voi kohdistua paitsi asiakirjoihin myös yksittäisiin tietoihin viranomaisen tietojärjestelmissä.

Jos asian vireillepanossa ja muussa käsittelyssä vaaditaan asiakirjat kirjallisessa muodossa, kirjallisena muotona pidetään myös viranomaiselle toimitettua sähköistä asiakirjaa.

Asiakirja-käsite perustuu osittain Julkisen hallinnon yhteiseen sanastoon (<http://uri.suomi.fi/terminology/jhs/J83>, lainattu 18.2.2019).

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja](#)

63

viranomaisen asiakirja

määritelmä

viranomaisen hallussa oleva [asiakirja](#), jonka viranomainen tai sen palveluksessa oleva on laatinut taikka joka on toimitettu viranomaiselle [hallintoasian](#) käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja](#)

64

valtionavustuksen hakuilmoitus

mieluummin kuin: valtionavustuksen hakukuulutus; hakukirje

määritelmä

[viranomaisen asiakirja](#), jossa [valtionapuviranomainen](#) tai muu toimivaltainen toimija antaa tiedot haettavissa olevasta [valtionavustuksesta](#) sekä ohjeet [valtionavustuksen hakemista](#) varten

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja](#)

65

hakemus

määritelmä

[viranomaisen asiakirja](#), jolla esitetään pyyntö tai vaatimus ja jolla [hallintoasia](#) tulee vireille

huomautus

Hakemuksilla voidaan käynnistää erityyppisiä [valtionavustusasioita](#), esimerkiksi [valtionavustushakemuksella](#) käynnistetään [valtionavustuksen myöntämistä koskeva asia](#).

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja](#)

66

valtionavustushakemus

määritelmä

hakemus, jolla *valtionavustuksen hakija* pyytää *valtionavustusta* tiettyyn käyttötarkoitukseen

huomautus

Valtionavustuksen hakijan pitää toimittaa hakemus kirjallisessa muodossa ja hakuajan kuluessa, mikäli sellainen on määritetty. Myös sähköisessä muodossa toimitettu hakemus on kirjallinen.

Hakijan pitää antaa *valtionapuviranomaiselle* oikeat ja riittävät tiedot sekä *valtionavustuksen suunnitellusta käyttötarkoituksesta* että muista seikoista, joita valtionapuviranomainen tarvitsee asian ratkaisemiseksi. Valtionavustushakemuksen osana tai liitteinä valtionavustuksen hakija antaa toimintaa kuvaavat tiedot, kuten toimintasuunnitelman, kuvauksen siitä *yhteiskunnallisesta tarpeesta*, johon toiminta vastaa, toiminnalla tavoiteltavat *aikaansaannokset* ja *välilliset vaikutukset* sekä arvion toiminnan *kustannuksista* ja rahoituksesta.

Valtionavustushakemuksella valtionavustuksen hakija panee vireille *valtionavustuksen myöntämistä koskevan asian*.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja](#)

67

valtionavustuksen maksatushakemus

mieluummin kuin: valtionavustuksen maksatuspyyntö

määritelmä

hakemus, jolla *valtionavustuksen saaja* pyytää *valtionapuviranomaiselta valtionavustuksen* maksatusta

huomautus

Valtionavustuksen maksatushakemuksella valtionavustuksen saaja panee vireille *valtionavustuksen maksatusta koskevan asian*.

Tätä hakemusta ei tarvita, jos *valtionavustuksen maksatusta koskeva päätös* on tehty samalla kuin *valtionavustuksen myöntämistä koskeva päätös* tai jos maksatuksesta on sovittu *valtionavustussopimuksessa*.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja](#)

68

valtionavustuksen muutoshakemus

mieluummin kuin: valtionavustuksen muutospyyntö

määritelmä

hakemus, jolla *valtionavustuksen saaja* pyytää muutosta *valtionavustuspäätökseen* tai *valtionavustussopimukseen* toiminnan olennaisten *muutosten* perusteella

huomautus

Valtionavustuksen muutoshakemuksella valtionavustuksen saaja voi pyytää esimerkiksi *valtionavustuksen* käyttöajan jatkamista tai avustuksen ehtojen muutosta.

Valtionavustuksen muutoshakemuksella valtionavustuksen saaja panee vireille *valtionavustuksen muutosta koskevan asian*.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja](#)

69

valtionavustuspäätöksen asiavirheen korjaamisvaatimus

määritelmä

hakemus, jolla *valtionavustuksen hakija* tai *saaja* vaatii virheellisen *valtionavustuspäätöksen* korjaamista

huomautus

Valtionavustuspäätöksen asiavirheen korjaamisvaatimuksella valtionavustuksen hakija tai saaja panee vireille *hallintopäätöksen asiavirheen korjaamista koskevan asian*.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja](#)

70

oikaisuvaatimus; oikaisuvaatimus

määritelmä

hakemus, jolla asianosainen vaatii oikaisua *hallintopäätökseen* joko päätöksen tehneeltä taholta tai erilliseltä muutoksenhakuviranomaiselta

huomautus

Jos *valtionavustuspäätös* liittyy *valtionavustussopimuksen* toimeenpanoon, siihen ei kaikissa tilanteissa ole mahdollista vaatia oikaisua oikaisuvaatimuksella.

Käsittekaaviot: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#) ja [Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja](#)

71

valitus

määritelmä

hakemus, jolla asianosainen vaatii hallinto-oikeudelta muutosta viranomaisen tai muun toimivaltaisen toimijan *hallintopäätökseen*

huomautus

Jos kyseisessä asiassa on säädetty oikaisuvaatimusmenettelystä, *oikaisuvaatimus* pitää tehdä ennen valitusta.

Käsittekaaviot: [Hallintoasiat ja hallintopäätökset](#) ja [Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja](#)

72

<viranomaisen asiakirjat>

päätös

määritelmä

viranomaisen asiakirja, jolla viranomainen tai muu toimivaltainen toimija antaa *päätöksen hallintoasiassa*

huomautus

Päätös voi sisältää joko *hallintopäätöksen*, kuten *valtionavustuksen myöntämistä koskevan päätöksen*, tai *hallinnon sisäisen päätöksen*, kuten *päätöksen valtionavustushausta*.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja](#)

73

valtionavustussopimus

määritelmä

valtionavustussopimuksen ja ulkomaisen *valtionavustuksen saajan* välinen *viranomaisen asiakirja*, jossa määritetään Suomen ulkopuolella käytettäväksi tarkoitetun *valtionavustuksen* määrä, *valtionavustuksen hyväksytyt käyttötarkoitukset* ja avustuksen käyttöä ja käytön valvontaa koskevat ehdot

huomautus

Valtionavustussopimus tehdään ulkomaisen saajan kanssa *valtionavustuspäätöksen* sijaan tai sen lisäksi *valtionavustuksen myöntämistä koskevassa asiassa*. Valtionavustussopimus tehdään siksi, että valtionavustuspäätös on pääsääntöisesti täytäntöön pantavissa ainoastaan Suomessa.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja](#)

74

täydennyspyyntö; lisätietopyyntö

määritelmä

viranomaisen asiakirja, jossa viranomainen tai muu toimivaltainen toimija pyytää asianosaista täydentämään tai korjaamaan *hakemuksestaan* sellaiset puutteelliset tiedot, jotka tarvitaan tämän vireille paneman *hallintoasian* ratkaisemiseksi

huomautus

Esimerkiksi *valtionavustuksen hakijaa* tai *saajaa* voidaan pyytää täydentämään puuttuvia tietoja toimittamaansa *asiakirjaan*, toimittamaan puuttuvat asiakirjat tai antamaan erillinen *selvitys* puutteiden korjaamiseksi.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja](#)

75

selvityspyyntö

määritelmä

[viranomaisen asiakirja](#), jossa viranomainen tai muu toimivaltainen toimija pyytää asianosaiselta tai toiselta viranomaiselta [selvitystä](#) yksilöidyistä seikoista [hallintoasian](#) ratkaisemiseksi

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja](#)

76

selvitys

määritelmä

[viranomaisen asiakirja](#), jossa asianosainen tai toinen viranomainen antaa viranomaiselle tai muulle toimivaltaiselle toimijalle tämän vaatimat tiedot vireille tulleen [hallintoasian](#) ratkaisemiseksi

huomautus

[Valtionavustuksen hakijalta](#) tai [saajalta](#) voidaan pyytää selvitystä erilaisissa tilanteissa. Esimerkiksi alla luetelluissa toiminnoissa pyydetään selvitystä.

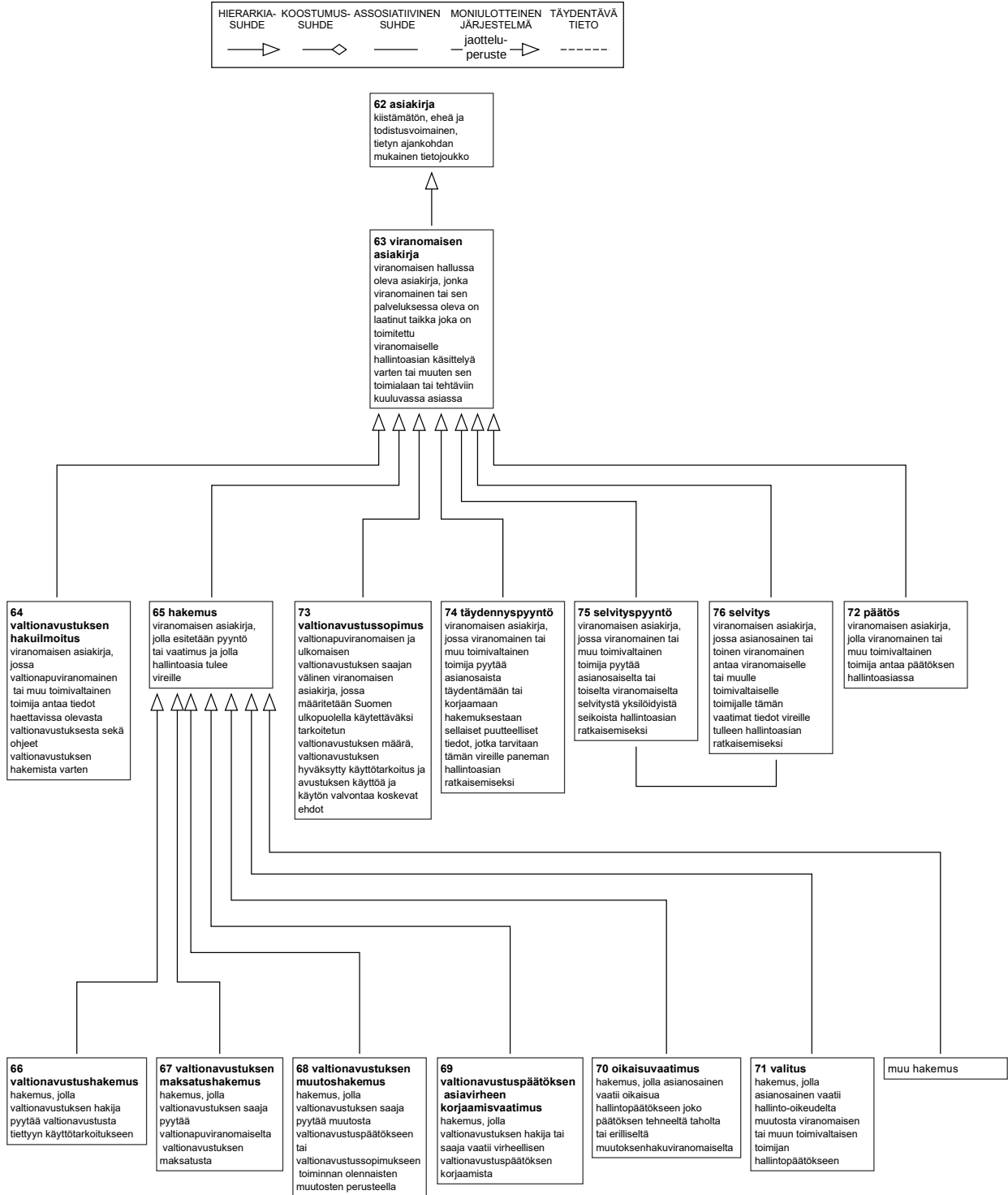
[Valtionavustuksen hakemisen](#) yhteydessä hakijalta voidaan pyytää erikseen [täydennyspyynnöllä](#) paitsi suoraan [valtionavustushakemukseen](#) täydennettävää tietoa myös sellaista tietoa, josta hakijan pitää tehdä erillinen selvitys.

[Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan raportoinnin](#) yhteydessä valtionavustuksen saajan on toimitettava [valtionavustuspäätöksessä](#) tai [valtionavustussopimuksessa](#) määritetyt selvitykset valtionavustuksen käytöstä siihen määräaikaan mennessä, joka on annettu päätöksessä tai sopimuksessa.

[Valtionavustuksen käytön valvonnan](#) yhteydessä valtionavustuksen saajalta voidaan pyytää selvitystä tietyistä asiasta, kuten ilmiannossa tai tarkastuskäynnillä ilmenneestä ongelmasta.

Termejä koskeva huomautus: Raportiksi (sv: rapport) sanotaan yleensä määrämuotoisena tietyssä tilanteessa annettavaa selvitystä.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja](#)

Käsitekaavio 6. Valtionavustuksiin liittyviä asiakirjoja.

7 Toiminnan kohteisiin, vaikuttavuuteen ja arviointiin liittyviä käsitteitä

7.1 Toiminnan kohteita

77

systemi

määritelmä

kokonaisuus, joka muodostuu tarkasteltavasta *ilmiöstä* ja *vaikuttavista tekijöistä* sekä näiden välisistä *vaikutussuhteista*

huomautus

Tekijöistä ja niiden välisistä vaikutussuhteista voi muodostua monimutkainen systemi, jossa yhden tekijän *muutoksen* aiheuttamia *vaikutuksia* muille tekijöille ja tarkasteltavalle ilmiölle ei ole helppo ennakoida.

Esimerkiksi ikääntyneiden yksinäisyys on tarkasteltavana ilmiönä osa systeemiä, jossa siihen vaikuttavia tekijöitä voivat olla muun muassa leskeys, elämää rajoittavat sairaudet, köyhyys ja eläkkeelle jäämisen takia vähentyneet sosiaaliset kontaktit. Nämä tekijät voivat lisäksi vaikuttaa toisiinsa eli olla vaikutussuhteissa keskenään.

Käsittekaavio: [Toiminnan kohteita](#)

78

systemimalli

määritelmä

toimijoiden tietoisesti valitsema tapa hahmottaa ja kuvata *systemi*

huomautus

Systemimallissa tehdään aina valintoja, esimerkiksi sen suhteen mitä *vaikuttavia tekijöitä* malliin otetaan. Systemimallia voidaan hyödyntää silloin, kun halutaan vaikuttaa tiettyyn *ilmiöön*.

Systemimalli ilmentää systeemiä koskevaa käsitystä tietyllä hetkellä, ja sitä voidaan tarvittaessa muokata esimerkiksi tiedon lisääntyessä tai tarkastelukulman muuttuessa.

Käsittekaavio: [Toiminnan kohteita](#)

79

ilmiö

määritelmä

tunnistettavissa oleva abstrakti seikka

huomautus

Valtionavustustoiminnan näkökulmasta kiinnostava *ilmiön tila* voi perustua myönteiseksi koettuihin *vaikuttaviin tekijöihin*, joita *valtionavustuksella* halutaan kannustaa ja säilyttää tai lisätä, tai kielteiseksi koettuihin vaikuttaviin tekijöihin, joita halutaan vähentää.

Esimerkiksi yksinäisyys on ilmiö. Sitä voivat aiheuttaa monet syyt, kuten työttömyys, leskeytyminen, yksinhuoltajuus, köyhyys tai eläkkeelle jääminen. Yksinäisyyden seurauksia ovat muun muassa mielenterveysongelmat, sairaudet ja julkisten palveluiden tarpeen lisääntyminen. Tarkasteltavaa ilmiötä voidaan rajata tietyillä periaatteilla. Voidaan esimerkiksi tarkastella ikääntyneiden yksinäisyyttä tai vielä rajatummin leskeytyneiden ikääntyneiden ihmisten yksinäisyyttä.

Käsittekaavio: [Toiminnan kohteita](#)

80

<ilmiöt>

vaikuttava tekijä

määritelmä

tekijä, joka vaikuttaa joko suoraan tarkasteltavan *ilmiön tilaan* tai toiseen tekijään ja sitä kautta välillisesti tarkasteltavan ilmiön tilaan

huomautus

Systeemissä vaikuttava tekijä toimii osana erilaisten ilmiöiden ja muiden tekijöiden sekä niiden *vaikutussuhteiden* kokonaisuutta.

Vaikuttava tekijä voi olla ilmiö tai yksittäinen, konkreettinen seikka. Systeemissä vaikuttavana tekijänä oleva ilmiö voisi olla esimerkiksi se, että tietyn alueen asukkaiden olisi hallinnollisesti mahdollista hyödyntää lähialueen terveydenhuoltoa. Samassa systeemissä vaikuttava konkreettinen tekijä voisi puolestaan olla alueiden välillä sijaitseva vuoristo, joka kuitenkin tekee terveydenhuollon hyödyntämisen käytännössä mahdottomaksi.

Yksittäinen vaikuttava tekijä ei aina ole sellaisenaan riittävä tai välttämätön syy ilmiössä havaittuun *muutokseen*, vaan se voi olla ainoastaan yksi havaittuun muutokseen vaikuttavista tekijöistä. Esimerkiksi ikääntyneiden yksinäisyys on ilmiö, jonka tilaan vaikuttavia tekijöitä voivat olla muun muassa leskeys, elämää rajoittavat sairaudet, köyhyys ja eläkkeelle jäämisen takia vähentyneet sosiaaliset kontaktit.

Käsitekaavio: [Toiminnan kohteita](#)

81

vaikutettavissa oleva tekijä

määritelmä

vaikuttava tekijä, jonka tilaan tai *vaikutussuhteisiin* on mahdollista saada aikaan *muutos*

Käsitekaavio: [Toiminnan kohteita](#)

82

ympäristötekijä

määritelmä

vaikuttava tekijä, joka hyväksytään sellaisenaan ilman että siihen pyritään samaan aikaan *muutosta*

huomautus

Ympäristötekijä voi vaikuttaa tarkasteltavan *ilmiön tilaan* tai se voi vaikuttaa siihen, millaisia *välittömiä vaikutuksia* toiminnan *tuotoksilla* on valittuun kohderyhmään. Ympäristötekijään itseensä ei kuitenkaan pyritä saamaan aikaan muutosta.

Esimerkiksi kehitysyhteistyössä voidaan pyrkiä parantamaan lasten oikeuksien toteutumista peruskoulutuksessa tietyllä alueella. Tällöin vaikuttaviksi tekijöiksi voidaan tunnistaa hallinnossa toimivien päättäjien käsitykset lasten oikeudesta koulutukseen sekä hallinnon käytettävissä olevat vaikuttamismahdollisuudet koulutuspoliittisiin ratkaisuihin. Jos hallinnon vaikuttamismahdollisuuksista säädetään esimerkiksi maan perustuslaissa, näihin vaikuttamismahdollisuuksiin ei pyritä saamaan aikaan muutosta vaan ne otetaan huomioon ympäristötekijänä. Sen sijaan päättäjien käsityksiä pidetään *muutettavana tekijänä*, johon pyritään vaikuttamaan *muutostoiminnalla*.

Käsitekaavio: [Toiminnan kohteita](#)

83

muutettava tekijä

määritelmä

vaikuttava tekijä, jonka tilaan tai *vaikutussuhteisiin* pyritään saamaan aikaan *muutos*

Käsitekaavio: [Toiminnan kohteita](#)

84

<ilmiöt>

vaikutussuhde

määritelmä

tarkasteltavan *ilmiön* ja *vaikuttavan tekijän* tai kahden toisiinsa vaikuttavan tekijän välinen suhde

huomautus

Vaikutussuhde voi olla suora tai välillinen.

Esimerkiksi ikääntyneiden yksinäisyyden ja kaupungistumisen välillä on vaikutussuhde, koska kaupungistuminen vaikuttaa osaltaan ikääntyneiden yksinäisyyteen.

Käsittekaavio: [Toiminnan kohteita](#)

85

vaikutusmekanismi

määritelmä

tapa, jolla *vaikutussuhteet* toimivat

huomautus

Vaikutusmekanismin avulla voidaan kuvata joko sitä, miksi vaikutussuhde toimii havaitulla tavalla tai sitä, miksi sen oletetaan toimivan tietyllä tavalla.

Vaikutusmekanismeja voidaan tarkastella esimerkiksi kaupungistumisen ja ikääntyneiden yksinäisyyden välillä. Huomataan, että maalla asuvien ikääntyneiden omaiset muuttavat kaupunkiin, jossa asuntojen hinnat nousevat kysynnän myötä. Samaan aikaan kaupungistuminen laskee maaseudulla sijaitsevien kiinteistöjen arvoa kysynnän laskiessa. Ikääntyneen ei ole mahdollista myydä asuntoaan ja ostaa saaduilla varoilla uutta asuntoa läheltä omaisia. Päätellään, että kaupungistuminen lisää maalla asuvien ikääntyneiden yksinäisyyttä.

Käsittekaavio: [Toiminnan kohteita](#)

86

ilmiön tila

määritelmä

ilmiön olosuhteet tarkasteltavalla ajanjaksolla

huomautus

Ilmiön tilaa voidaan mitata tai arvioida. Mitattua tai arvioitua ilmiön tilaa voidaan verrata suhteessa valittuihin vertailuarvoihin tai toisen vastaavan ilmiön tilaan.

Ilmiön tilan kuvaus auttaa kuvaamaan esimerkiksi *yhteiskunnallista tarvetta*.

Esimerkiksi ikääntyneiden yksinäisyyden tilaa voitaisiin mitata niin, että kartoitetaan kuinka suuri osuus leskeytyneistä ikääntyneistä henkilöistä kokee itsensä yksinäiseksi.

Käsittekaavio: [Toiminnan kohteita](#)

87

systeminen muutos

määritelmä

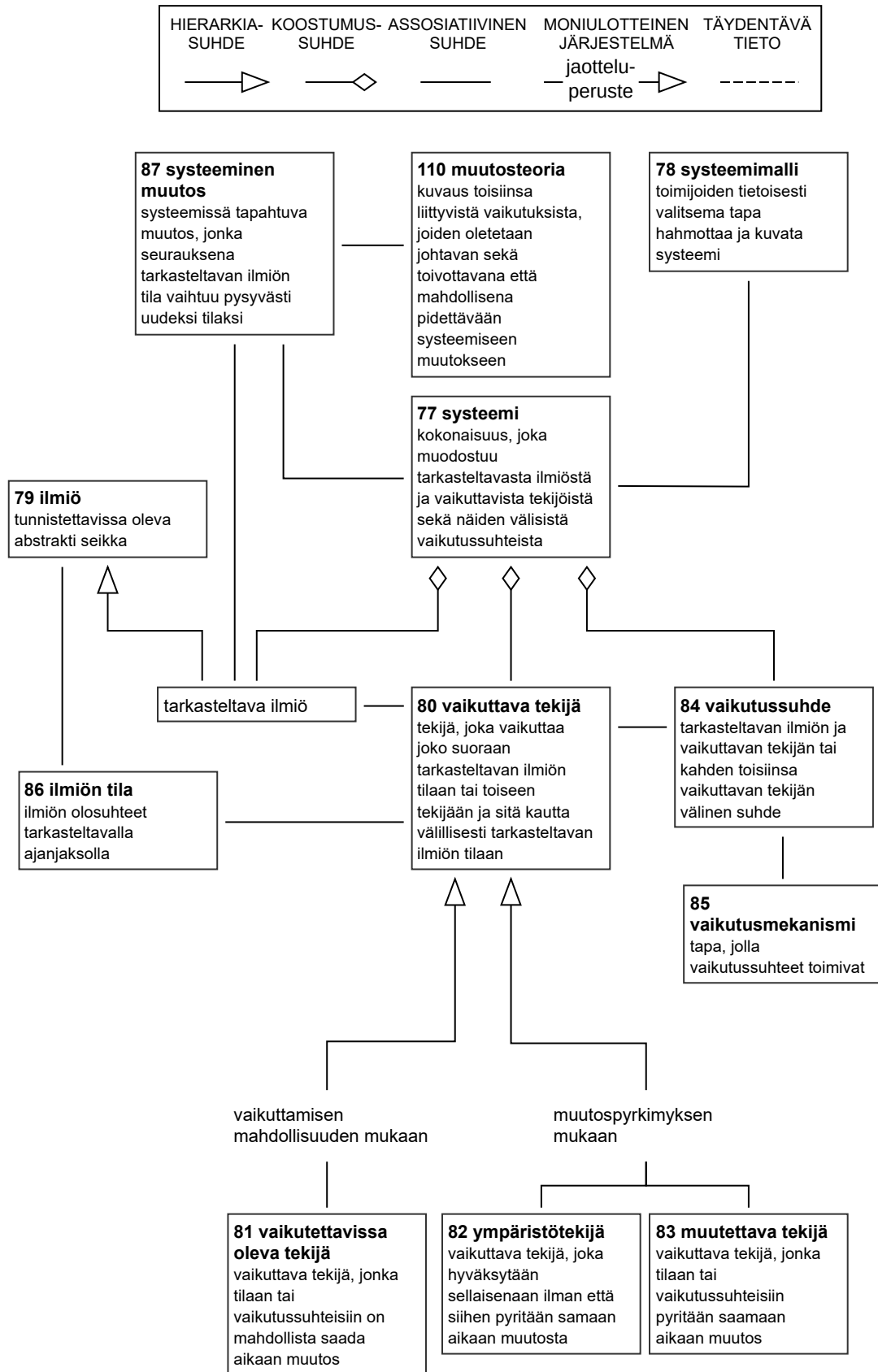
systemissä tapahtuva *muutos*, jonka seurauksena tarkasteltavan *ilmiön tila* vaihtuu pysyvästi uudeksi tilaksi

huomautus

Esimerkiksi *yhteiskunnallisesti merkittävä vaikutus* voi tapahtua systemisenä muutoksena.

Esimerkiksi ikääntyneen henkilön elämässä voi tapahtua systeminen muutos, kun hän osallistuu ystävätoimintaryhmään. Ryhmässä henkilö on vuorovaikutuksessa muiden osallistujien kanssa ja oppii tuntemaan uusia ihmisiä. Tämä kokemus voi parantaa hänen *toimintakykyään* ja kykyään ylläpitää sosiaalisia suhteita. Sen seurauksena hänen yksinäisyyden kokemuksensa voi vähentyä pysyvästi.

Käsittekaaviot: [Toiminnan kohteita](#), [Muutos ja vaikutus](#) ja [Toiminnan seurauksia](#)

Käsittekaavio 7. Toiminnan kohteita.

7.2 Toiminnan suuntia ja seurauksia

88

päämäärä

määritelmä

toiminnan perimmäinen tarkoitus

huomautus

Päämäärä ja *tavoite* ovat läheisiä mutta kuitenkin eri käsitteitä. Päämäärän avulla hahmotetaan sitä suuntaa, johon toiminnalla pyritään. Yhden tai useamman tavoitteen avulla puolestaan konkretisoidaan sitä, miten tiettyä päämäärää kohti edetään. Yleiskielessä päämäärän ja tavoitteen välille sen sijaan ei aina tehdä eroa, vaan näitä sanoja käytetään samassa merkityksessä.

Valtionavustustoiminnassa päämääriä määritetään osana *valtionavustustoiminnan suunnittelua*. Päämäärä voidaan asettaa esimerkiksi *valtionavustushjelman* tasolla.

Päämäärä voisi olla esimerkiksi se, että kulttuurihistoriallisesti merkittävät rakennukset saadaan säilymään tuleville sukupolville tai se, että ikääntyneiden kokemana yksinäisyys vähenee merkittävästi.

Käsittekaavio: [Toiminnan seurauksia](#)

89

tavoite

määritelmä

ennalta määritetty kohteen tila, johon pyritään

huomautus

Päämäärä ja tavoite ovat läheisiä mutta kuitenkin eri käsitteitä. Päämäärän avulla hahmotetaan sitä suuntaa, johon toiminnalla pyritään. Yhden tai useamman tavoitteen avulla puolestaan voidaan esimerkiksi konkretisoida sitä, miten tiettyä päämäärää kohti edetään pienten *muutosten* kautta. Yleiskielessä päämäärän ja tavoitteen välille sen sijaan ei aina tehdä eroa, vaan näitä sanoja käytetään samassa merkityksessä.

Tavoitteet ovat sellaisia, että niiden ajatellaan olevan saavutettavissa suunnitellulla toiminnalla ja että niiden saavuttaminen on mitattavissa tai arvioitavissa.

Tavoite voi liittyä esimerkiksi toimintaan tai *aikaansaannoksiin*.

Esimerkiksi *valtionavustuksen hakija* voi määrittää *valtionavustushakemuksessaan* tietyn aikaansaannoksen *valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan* tavoitteeksi.

Esimerkiksi *hankkeessa* voidaan asettaa muun muassa *hankkeen toteuttamisen* kannalta perusteltuja välitavoitteita.

Katso ruotsinkielisistä huomautuksista lisätietoa ruotsin termeistä.

Käsittekaaviot: [Toiminnan seurauksia](#) ja [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

90

toteuma; toteutuma

määritelmä

kohteen tila tietynä ajankohtana ja suhteessa valittuun lähtötilanteeseen

huomautus

Toteumaa hyödynnetään toiminnan *seurannassa* ja *arvioinnissa*. Esimerkiksi toiminnan *tuloksellisuutta* arvioitaessa voidaan toteumaa verrata toiminnalle asetettuun *tavoitteeseen*. Toteumaa voidaan myös verrata esimerkiksi toiminnan etenemisestä etukäteen tehtyyn arvioon.

Toiminnan *tuotokseen* liittyvänä toteumana voidaan ilmaista esimerkiksi lehden tilaajien määrä.

Toiminnan *välittömään tulokseen* liittyvä toteuma voi olla esimerkiksi tapahtuman kävijämäärä.

Toiminnan *välittömään vaikutukseen* liittyvä toteuma puolestaan ilmaistaan päätelmänä siitä, mitä välittömiä vaikutuksia toiminnalla oli.

Käsittekaaviot: [Toiminnan seurauksia](#) ja [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

91

aikaansaannos

määritelmä

tuotos, *välitön tulos* tai *välitön vaikutus*, joka toiminnalla saadaan aikaan tarkasteltavana ajanjaksona

huomautus

Samalla toiminnalla voidaan samalla ajanjaksolla saada aikaan monenlaisia aikaansaannoksia.

Aikaansaannoksia tarkastellaan *valtionavustuksen käytön valvonnan* yhteydessä, jolloin voidaan esimerkiksi verrata aikaansaannosta *valtionavustushakemuksessa* asetettuun *tavoitteeseen*.

Aikaansaannoksiin liittyvää tietoa hyödynnetään myös *valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan arvioinnissa*.

Käsittekaavio: [Toiminnan seurauksia](#)

92

tuotos

määritelmä

käytännön toiminnassa syntyvä suorite

huomautus

Tuotokset ovat yleensä toiminnan toteuttajan hallittavissa.

Tuotoksia ovat esimerkiksi tarjottavat palvelut, kuten yksinäisille iäkkäille henkilöille järjestettävä ystävätoiminta.

Käsittekaaviot: [Toiminnan seurauksia](#), [Arvioinnin toteuttaminen](#) ja [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

93

välitön tulos

määritelmä

tulos, joka toiminnan yhdestä tai useammasta *tuotoksesta* seuraa suoraan

huomautus

Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan välittömiä tuloksia voidaan arvioida toiminnan eri vaiheissa. Esimerkiksi *valtionavustuksen hakija* voi asettaa toivomansa välittömät tulokset *tavoitteeksi valtionavustushakemuksessaan* ja *valtionavustuksen myöntäjä* voi jälkikäteen arvioida toteutunutta välitöntä tulosta ja verrata sitä tavoitteeseen.

Välitön tulos voi olla esimerkiksi se, että palveluna järjestettyyn ystävätoimintaan osallistuu yksinäisiä iäkkäitä henkilöitä, jotka päätyvät juttelemaan keskenään. Välittömänä tuloksena voidaan myös tarkastella tilaisuuden osallistujamäärää.

Välitön tulos ja *välitön vaikutus* tarkoittavat eri asioita. Esimerkiksi ystävätoiminta-palvelun välittömänä tuloksena voidaan pitää sitä, että yksinäinen iäkäs henkilö osallistuu ystävätoimintaan ja juttelee siellä muiden osallistujien kanssa. Ystävätoiminnan välittömänä vaikutuksena voidaan puolestaan pitää sitä, että yksinäinen iäkäs henkilö on tutustunut ystävätoiminnassa toiseen ihmiseen, jota hän tapaa ystävätoiminnan ulkopuolellakin.

Käsittekaavio: [Toiminnan seurauksia](#)

94

muutos

määritelmä

ero, joka kohteessa ilmenee suhteessa kohteen alkuperäiseen tilaan tai sen oletettuun tulevaan tilaan

huomautus

Oletettuun tulevaan tilaan liittyvä muutos voi olla esimerkiksi se, että ikäänntyneen yksinäisen henkilön kokemus yksinäisyys vähenee. Toisaalta muutos voi olla se, että kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus säästyy oletettavalta tuhoutumiselta.

Käsittekaaviot: [Muutos ja vaikutus](#) ja [Toiminnan seurauksia](#)

95

merkittävä muutos

määritelmä

muutos, jota pidetään valitusta tarkastelukulmasta katsottuna tärkeänä

huomautus

Merkittävä muutos -käsite viittaa muutokseen yleisesti kohteessa havaittavana erona. Sen sijaan *merkittävä vaikutus* -käsite sisältää aina myös muutoksen aiheuttajan.

Merkittävä muutos voidaan esittää esimerkiksi toiminnan *päämääränä* tai viimekätisenä perusteluna sille, miksi toimintaa pitäisi rahoittaa.

Valtionapuviranomaisen näkökulmasta on olennaista tunnistaa se, onko merkittävä muutos luonteeltaan *yhteiskunnallisesti merkittävä muutos*, koska sellaisia *valtionavustustoiminnalla* tavoitellaan (esimerkiksi taiteilijoiden aseman paranemista). Sen sijaan yksittäisten *valtionavustuksen hakijoiden* kohdalla voi olla olennaisempaa perustella ja arvioida tavoiteltua merkittävää muutosta ensisijaisesti muusta näkökulmasta, kuten tietynlaisen toiminnan, teeman tai kohderyhmän kannalta merkittävänä muutoksena. Kyseinen muutos voi olla myös yhteiskunnallisesti merkittävä mutta ei välttämättä ole sellainen.

Käsitekaavio: [Muutos ja vaikutus](#)

96

yhteiskunnallisesti merkittävä muutos

määritelmä

merkittävä muutos, joka on tunnistettu yhteiskunnallisessa keskustelussa

huomautus

Yhteiskunnallisesti merkittävä muutos arvioidaan aina joko *hyödylliseksi* tai *haitalliseksi muutokseksi*.

Käsitekaavio: [Muutos ja vaikutus](#)

97

hyödyllinen muutos

määritelmä

muutos, joka arvioidaan myönteiseksi

huomautus

Muutoksen myönteisyys on aina arvioivan tahon tekemä tulkinta, joten sama muutos voidaan arvioida joko hyödylliseksi tai *haitalliseksi muutokseksi*.

Hyödyllisiä muutoksia voidaan tunnistaa eri näkökulmista. Yhteiskunnallisesti hyödyllinen muutos voi olla esimerkiksi myös *yhteiskunnallisesti merkittävä muutos*. Sellainen hyödyllinen muutos, jota ei ole tunnistettu tärkeäksi yhteiskunnallisessa keskustelussa ei kuitenkaan ole yhteiskunnallisesti merkittävä muutos.

Käsitekaavio: [Muutos ja vaikutus](#)

98

haitallinen muutos

määritelmä

muutos, joka arvioidaan kielteiseksi

huomautus

Muutoksen kielteisyys on aina arvioivan tahon tekemä tulkinta, joten sama muutos voidaan arvioida joko *hyödylliseksi* tai haitalliseksi muutokseksi.

Haitallisia muutoksia voidaan tunnistaa eri näkökulmista. Yhteiskunnallisesti haitallinen muutos voi olla esimerkiksi myös *yhteiskunnallisesti merkittävä muutos*, mutta kaikkia yhteiskunnallisesti haitallisia muutoksia ei pidetä sellaisina.

Käsitekaavio: [Muutos ja vaikutus](#)

99

vaikutus

määritelmä

muutos, jonka tarkasteltava toiminta tai muu tarkasteltava tekijä aiheuttaa joko yksin tai yhdessä muiden tekijöiden kanssa

huomautus

Vaikutukset eivät ole aina suoraan toiminnan toteuttajan hallittavissa, koska tietty toiminta ei useinkaan saa yksin aikaan vaikutusta vaan se edellyttää useampaa tekijää.

Vaikutukset voivat ilmetä heti tai pitkän ajan kuluessa. Vaikutukset voivat olla **välittömiä** tai **välillisiä**. Vaikutukset voivat syntyä asetettujen **tavoitteiden** mukaisesti tai suunnittelematta.

Vaikutus voi olla myös sellainen, että tilanne pysyy ennallaan. Tällöin on aikaansaatu muutos suhteessa ennakoituun kielteiseen kehitykseen.

Käsittekaaviot: [Muutos ja vaikutus](#), [Toiminnan seurauksia](#), [Arviointi](#) ja [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

100

välitön vaikutus

määritelmä

vaikutus, joka seuraa suoraan tarkasteltavan toiminnan **tuotoksista** tai **välittömistä tuloksista**

huomautus

Välittömällä vaikutuksella tarkoitetaan sellaista **muutosta**, jota ei tapahtuisi ilman tarkasteltavaa toimintaa tai muuta tarkasteltavaa tekijää.

Välitön vaikutus ja **välitön tulos** tarkoittavat eri asioita. Esimerkiksi ystävätoimintaryhmän välittömänä tuloksena voidaan pitää sitä, että yksinäinen iäkäs henkilö osallistuu ryhmään ja juttelee siellä muiden osallistujien kanssa. Ystävätoiminnan välittömänä vaikutuksena voidaan puolestaan pitää sitä, että yksinäinen iäkäs henkilö on tutustunut ystävätoimintaryhmässä toiseen ihmiseen, jota hän tapaa ryhmän ulkopuolellakin.

Käsittekaaviot: [Muutos ja vaikutus](#) ja [Toiminnan seurauksia](#)

101

välillinen vaikutus

määritelmä

vaikutus, joka seuraa epäsuorasti tarkasteltavasta toiminnasta tai muusta tarkasteltavasta tekijästä

huomautus

Esimerkiksi iäkkäiden ystävätoiminnan välillinen vaikutus voi olla se, että kun ystävätoimintaryhmään osallistuneen iäkkään henkilön yksinäisyyden tunne lievittyy, hän tarvitseekin vähemmän terveydenhuollon palveluja. Iäkkäille järjestetystä ystävätoiminnasta voi seurata myös sellainen tahaton välillinen vaikutus, että iäkkään henkilön yksinäisyyden lievittyminen vähentää hänen kaukana asuvien omaistensa huolta ja lisää heidänkin hyvinvointiaan.

Käsittekaaviot: [Muutos ja vaikutus](#) ja [Toiminnan seurauksia](#)

102

merkittävä vaikutus

määritelmä

vaikutus, jota pidetään valitusta tarkastelukulmasta katsottuna tärkeänä

huomautus

Merkittävä muutos -käsite viittaa oletettavasti tapahtuvaan tai tapahtuneeseen **muutokseen** yleisesti kohteessa havaittavana erona. Sen sijaan merkittävä vaikutus -käsite sisältää aina myös muutoksen aiheuttajan.

Käsittekaavio: [Muutos ja vaikutus](#)

103

yhteiskunnallisesti merkittävä vaikutus

määritelmä

merkittävä vaikutus, joka on tunnistettu yhteiskunnallisessa keskustelussa

huomautus

Yhteiskunnallisesti merkittävää vaikutusta tarkastellaan usein suhteessa **yhteiskunnalliseen tarpeeseen**.

Yhteiskunnallisesti merkittävä vaikutus on aina joko myönteinen eli **hyödyllinen vaikutus** tai kielteinen eli **haitallinen vaikutus**. Yhteiskunnallisesti hyödyllinen tai haitallinen vaikutus ei kuitenkaan ole aina yhteiskunnallisesti merkittävä vaikutus.

Esimerkiksi koronavuoden vaikutus nuorten kehitykseen on yhteiskunnallisesti merkittävä vaikutus.

Käsittekaavio: [Muutos ja vaikutus](#)

104

hyödyllinen vaikutus; hyöty

määritelmä

vaikutus, joka arvioidaan myönteiseksi

huomautus

Hyödyllinen vaikutus voi syntyä joko asetettujen **tavoitteiden** mukaisesti tai suunnittelematta.

Esimerkiksi ohjattu liikunta, jonka tavoitteena on parantaa osallistujien fyysistä kuntoa, voi lisätä samalla myös osallistujien osallisuuden kokemusta.

Hyödyllisiä vaikutuksia voidaan tunnistaa eri näkökulmista. Yhteiskunnallisesti hyödyllinen vaikutus eli yhteiskunnallinen hyöty voi olla esimerkiksi **yhteiskunnallisesti merkittävä vaikutus**, mutta kaikkia yhteiskunnallisesti hyödyllisiä vaikutuksia ei pidetä sellaisina.

Käsittekaavio: [Muutos ja vaikutus](#)

105

haitallinen vaikutus; haitta

määritelmä

vaikutus, joka arvioidaan kielteiseksi

huomautus

Haitallisia vaikutuksia voidaan tunnistaa etukäteen, mutta niitä voi syntyä myös ennakoimattomasti.

Haitallisia vaikutuksia voidaan tunnistaa eri näkökulmista. Yhteiskunnallisesti haitallinen vaikutus eli yhteiskunnallinen haitta voi olla **yhteiskunnallisesti merkittävä vaikutus**, mutta kaikkia yhteiskunnallisesti haitallisia vaikutuksia ei pidetä sellaisina.

Käsittekaavio: [Muutos ja vaikutus](#)

106

yhteiskunnallinen tarve

määritelmä

julkisen keskustelun tai yhteiskunnallisen päätöksenteon kautta tunnistettu tarve siihen, että tiettyyn **ilmiön tilaan** saadaan aikaan suotavana pidettävä **muutos**

huomautus

Yhteiskunnallinen tarve voi liittyä epätoivottavaksi koettuun tilaan, joka halutaan poistaa tai jota halutaan vähentää. Tarve voi liittyä myös hyvänä pidettyyn tilaan, jota halutaan pitää yllä tai kehittää entistäkin paremmaksi.

Yhteiskunnallisen tarpeen tunnistaminen perustuu arvovalintoihin. Yhteiskunnallisen tarpeen pohjalta voidaan muodostaa **päämääriä**.

Yhteiskunnallinen tarve voi olla esimerkiksi sellaisten ikääntyneiden yksinäisyyden lievittyminen, joiden läheiset asuvat muualla tai jotka muuten elävät yksin ja joilla on siksi riski jäädä heitteille. Ikääntyneiden yksinäisyyden lievittämiseksi halutaan lisätä ja vahvistaa yhteisöllisyyttä, naapuriapua ja omaisten mahdollisuuksia tukea ikääntyntä, jolloin ikääntyneiden hyvinvointi lisääntyy.

Käsittekaavio: [Toiminnan seurauksia](#)

107

vaikutusketju

ei: vaikuttavuusketju

määritelmä

looginen kokonaisuus, joka kuvaa sitä, kuinka toiminta saa aikaan *vaikutuksia*

huomautus

Vaikutusketjua voidaan hyödyntää vaikutuslähtöisessä toiminnassa sekä toiminnan suunnitteluun että sen tarkistamiseen, saavutetaanko suunnitellulla toiminnalla sille asetetut *tavoitteet*.

Käsitekaavio: [Toiminnan seurauksia](#)

108

muutostoiminta

mieluummin kuin: interventio

määritelmä

toiminta, jossa *muutoksen* välineiksi tietoisesti valitut *tuotokset* yhdessä niiden muutoksen kohteessa aiheuttamien *välittömien tulosten* kanssa johtavat tavoiteltuihin *välittömiin vaikutuksiin*

huomautus

Muutostoiminta voidaan toteuttaa esimerkiksi toimenpiteenä, palveluna tai ohjelmana. Muutostoimintaa voi olla esimerkiksi *henkilön* tai perheen valmennus vaikeassa elämäntilanteessa, tupakkatuotteen terveyshaitoista kertovan varoitustekstin liittäminen tupakkatuotteisiin tai korona-avustuksen jakaminen taiteen ja luovan alan tekijöiden itsensä ammatillista kehittämistä varten silloin, kun nämä menettivät epidemiasta johtuneen yhteiskunnan sulkemisen vuoksi työtilaisuuksia eivätkä voineet harjoittaa ammattiaan. Muutostoimintaan kuuluva tuotos voi olla esimerkiksi järjestettyä toimintaa ja välitön tulos kohderyhmän osallistuminen kyseiseen toimintaan. Muutos tapahtuu, kun nämä saavat yhdessä aikaan välittömät vaikutukset.

Muutostoimintaan voi liittyä *tuotannollista toimintaa*, kuten käytännön järjestelyjä, jotka tukevat muutostoiminnan toteuttamista. Tuotannollinen toiminta ei sisälly muutostoimintaan.

Termejä koskeva huomautus: Interventio-termiä käytetään joillain aloilla tässä merkityksessä. Sitä suositetaan välttämään, koska se on monitulkintainen ja voi herättää vääriä mielikuvia.

Käsitekaavio: [Toiminnan seurauksia](#)

109

tuotannollinen toiminta; tuotanto

määritelmä

toiminta, jossa *resurssien* avulla synnytetään *tuotokset*

huomautus

Tuotannollinen toiminta ei sisälly *muutostoimintaan* mutta voi liittyä siihen. Tällöin tuotannollinen toiminta on esimerkiksi hallintoa, suunnittelua tai aineistojen hankkimista, joka tukee muutostoimintaa.

Käsitekaavio: [Toiminnan seurauksia](#)

110

muutosteoria

määritelmä

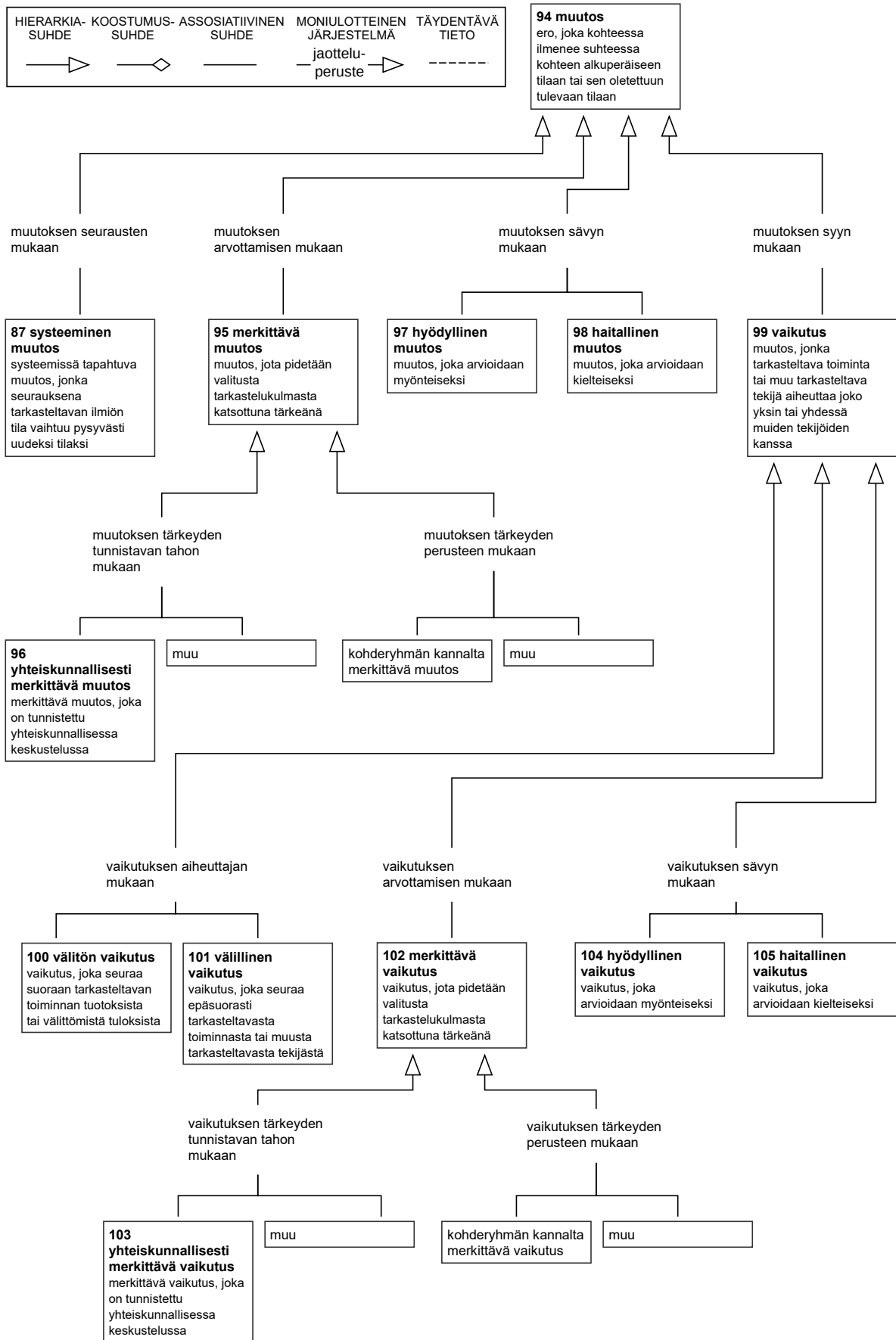
kuvaus toisiinsa liittyvistä *vaikutuksista*, joiden oletetaan johtavan sekä toivottavana että mahdollisena pidettävään *systemiseen muutokseen*

huomautus

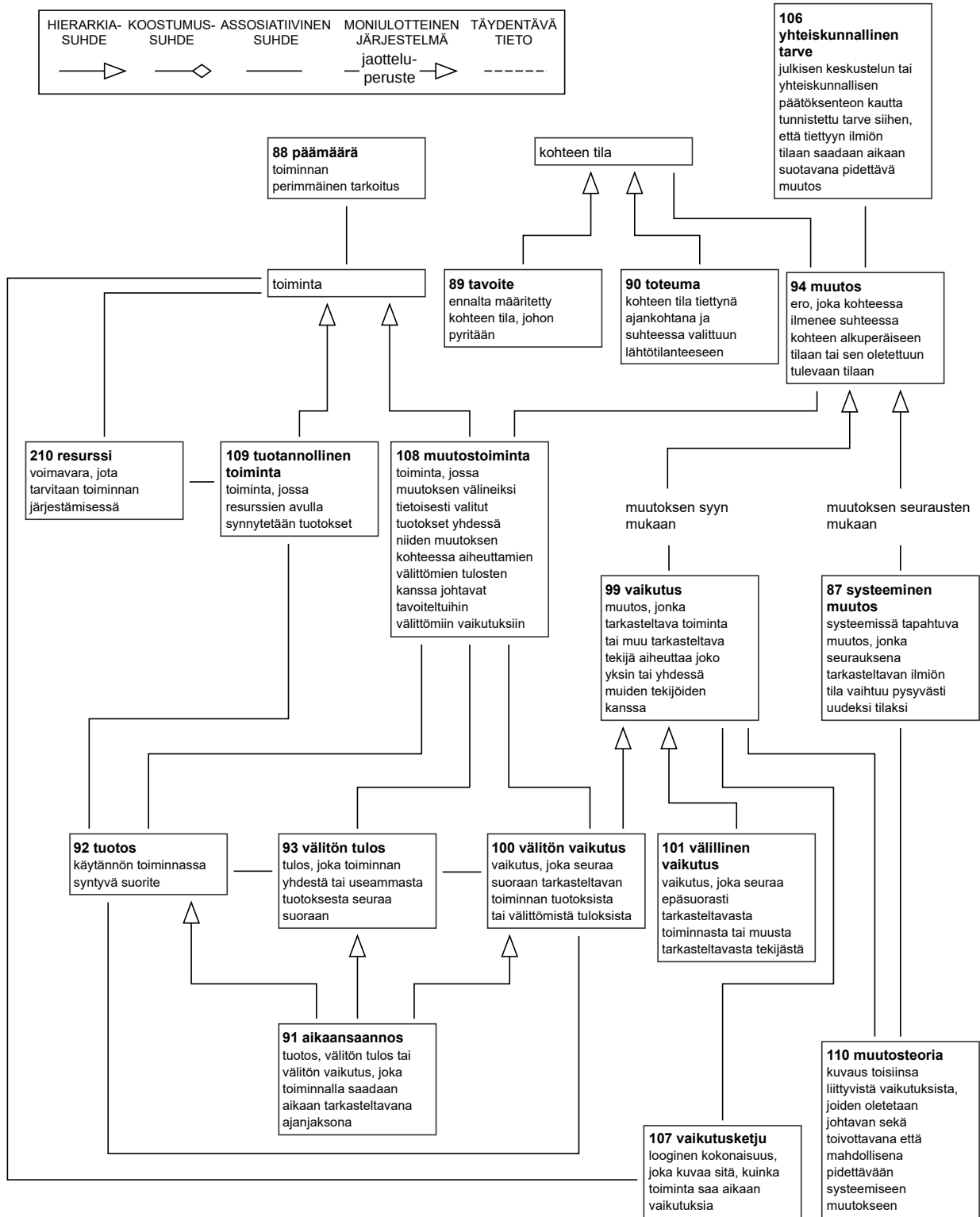
Muutosteoriassa voidaan kuvata niitä mekanismeja, joiden oletetaan saavan aikaan muutosteoriassa esitetyt *muutokset* eri tekijöissä ja lopulta itse tarkasteltavassa *ilmiössä*.

Muutosteoriassa voidaan kuvata esimerkiksi sitä, miten yksinäisen ikääntyneen henkilön elämässä oletetaan tapahtuvan sellainen systeeminen muutos, jonka seurauksena hän kokee pysyvästi vähemmän yksinäisyyttä.

Käsitekaaviot: [Toiminnan kohteita](#) ja [Toiminnan seurauksia](#)

Käsitekaavio 8. Muutos ja vaikutus.

Käsitekaavio 9. Toiminnan seurauksia.

7.3 Arviointi

7.3.1 Arviointiin liittyvää toimintaa

111

kartoittaminen

määritelmä

toiminta, jossa pyritään muodostamaan johdonmukainen ja perusteltu tilannekuva kohteesta

huomautus

Kartoittamisessa kerättyä tietoa voidaan hyödyntää esimerkiksi [seurannassa](#) ja [arvioinnissa](#).

Esimerkiksi ennen toiminnan suunnittelemista voidaan kartoittaa kohderyhmän tarpeet ja ennen toiminnan käynnistämistä kohderyhmän lähtötilanne.

112

mittaaminen

määritelmä

toiminta, jossa tuotetaan kohteen määrällistä ominaisuutta kuvaava lukuarvo

huomautus

Mittaamisessa kerättyä tietoa voidaan hyödyntää esimerkiksi [seurannassa](#) ja [arvioinnissa](#).

Kohteen laadullisen ominaisuuden määrittäminen ei ole mittaamista vaan arviointia.

Mittaaminen voi kohdistua esimerkiksi käytettyyn työaikaan, pidettyihin koulutuksiin tai koulutusten osallistujamäärään. Mittaaminen voi kohdistua myös esimerkiksi pyöräliikenteeseen tai julkaisujen lukijamääriin.

113

seuranta

määritelmä

toiminta, jossa kerätään ja järjestetään kohteen tilan kehittymistä kuvaavaa tietoa

huomautus

Seurannassa kerättyä tietoa voidaan hyödyntää muun muassa [hankkeen](#) edistymisen [arviointiin](#) tai [valtionavustuksen käytön valvontaan](#).

Seurantaan kuuluva tiedonkeruu voidaan toteuttaa esimerkiksi aktiivisena, passiivisena tai automaattisena tiedonkeruuna. Aktiivisessa tiedonkeruussa seurannasta vastaava taho tuottaa tiedon itse. Passiivisessa tiedonkeruussa seurannasta vastaava taho vastaanottaa tiedon muualta. Automaattisessa tiedonkeruussa esimerkiksi mittalaite tuottaa ja tallentaa säännöllisin väliajoin kohteen tilaa koskevan mittaustiedon.

[Valtionapuviranomainen](#) toteuttaa seurantaan kuuluvaa tiedonkeruuta esimerkiksi [valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan raportoinnilla](#), jolloin [valtionavustuksen saaja](#) veloitetaan raportoimaan muun muassa toiminnan etenemisestä ja sen aiheuttamista [kustannuksista](#).

114

arviointi

määritelmä

toiminta, jossa tuotetaan laadullinen tulkinta kohteesta

huomautus

Laadullinen tulkinta voi koskea ensinnäkin kohteen arvon määrittämistä, kuten sitä, kuinka onnistuneena toimintaa pidetään. Toiseksi laadullinen tulkinta voi liittyä kohteen luonteen kuvaamiseen, kuten siihen, millä tavalla toiminnan *vaikutukset* ovat syntyneet.

Arviointi voi kohdistua esimerkiksi *valtionavustushakemuksen valtionavustuskelpoisuuden* edellytyksiin. Arviointi voi kohdistua myös esimerkiksi toiminnan päättymisen jälkeisiin vaikutuksiin.

Valtionapuviranomainen tai muu toimivaltainen toimija tekee arviointia esimerkiksi osana *valtionavustus päätöksen* valmistelua. Tällöin arviointia tehdään valtionavustushakemusten perusteella.

Valtionavustuksen hakija tai *saaja* tekee tai teettää arviointia esimerkiksi osana oman toimintansa *vaikuttavuuden* kehittämistä. Esimerkiksi järjestö voi arvioida, miten sen ikäänntyneille järjestämällä ystävöiminnalla on saavutettu *tavoitteeksi* asetettu vaikutus eli se, että osallistujien yksinäisyyden tunne vähentyy. Jos osallistujien yksinäisyyden tunne ei ole vähentynyt toivotusti, toimintaa kehitetään arvioinnissa saadun ymmärryksen avulla.

Termejä koskeva huomautus: *Seuranta* (sv: uppföljning, en: monitoring) tarkoittaa eri asiaa kuin arviointi, eikä seuranta-sanaa pidä siksi käyttää arvioinnin merkityksessä. Seurannassa kerättyä tietoa voidaan hyödyntää arvioinnissa.

Termejä koskeva huomautus: Arviointi-sanaa (sv: utvärdering, en: evaluation, assessment) käytetään monessa merkityksessä. *Valtionavustustoiminnan* yhteydessä arviointi-termiä suositetaan käytettäväksi tässä määritellyssä, toiminnan luonnetta kuvaavassa merkityksessä. Kun kuvataan toiminnan toteuttamista, suositetaan sen sijaan käytettäväksi tarkempia käsitteitä ja termejä *arviointiprosessi* (sv: utvärderingsprocess, en: evaluation process) tai *arviointitarkastelu* (en: evaluative analysis).

Käsittekaaviot: [Arviointi](#) ja [Arvioinnin toteuttaminen](#)

115

vaikutusten arviointi

määritelmä

arviointi, joka kohdistuu toiminnan aikaansaamiin tai toiminnalla oletettavasti aikaansaataviin *vaikutuksiin*

huomautus

Vaikutusten arvioinnissa voidaan tarkastella toisaalta myönteisiä ja kielteisiä ja toisaalta tavoiteltuja ja ei-tavoiteltuja vaikutuksia.

Vaikutusten arviointia voidaan tehdä ennen toiminnan toteuttamista tai sen jälkeen. Esimerkiksi *hankintaa* varten voidaan tehdä vaikutusten arviointi etukäteen. Tällöin arvioidaan sitä, missä määrin arvioitavalla toiminnalla saadaan aikaan haluttuja vaikutuksia ja arvioinnin lähtökohtana ovat arvioitavan hankinnan *päämäärät* ja *tavoitteet*.

Käsittekaavio: [Arviointi](#)

116

vaikuttavuuden arviointi

määritelmä

arviointi, joka kohdistuu toiminnan *vaikuttavuuteen*

huomautus

Vaikuttavuuden arvioinnilla selvitetään esimerkiksi sitä, onko toiminnalla edetty parhaalla mahdollisella tavalla kohti haluttua *päämäärää*. Vaikuttavuuden arviointi edellyttää aina *vaikutusten arviointia*.

Vaikuttavuuden jälkikäteisessä arvioinnissa pyritään erottamaan tarkasteltavan toiminnan *vaikutukset* niistä vaikutuksista, joita muilla tekijöillä on kuin tarkasteltavalla toiminnalla ollut havaittuun *muutokseen*.

Käsittekaavio: [Arviointi](#)

117

mittari

määritelmä

menetelmä, jota käytetään kohteen *mittaamiseen*

huomautus

Mittari voi olla esimerkiksi menetelmä, jossa mittaamiseen käytetään mittalaitetta. Mittari voi myös olla menetelmä, jossa mittaamiseen käytetään kirjanpidon kirjauksia.

Mittaria voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun tuotetaan tietoa määrällisistä ominaisuuksista *valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan arviointia* varten.

Laadullisten ominaisuuksien *arviointiin* ei käytetä mittareita vaan *arviointiperusteita* ja *arviointikriteereitä*. Vaikka *arviointivastaus* ilmaistaankin toisinaan lukuarvona (kuten arviointikriteerien avulla tehtynä pisteytyksenä), tämä lukuarvo ei kuvaa määrällistä ominaisuutta (kuten pyöräilijöiden lukumäärää) vaan laadullista ominaisuutta (kuten *hankkeen* toteutustavan hyvyttä). Siksi mittari-termiä ei suositeta käytettäväksi niistä menetelmistä, joiden tuottama lukuarvona ilmaistu tulos kuvaa laadullista ominaisuutta.

118

indeksi

määritelmä

menetelmä, jolla tuotetaan kohdetta kuvaava ja vastaavalla tavalla tuotettujen lukuarvojen kanssa vertailukelpoinen lukuarvo yhdistämällä kohteeseen tai tarkastelutilanteeseen liittyviä lukuarvoja

huomautus

Esimerkiksi Museoviraston johdolla kehitetyn hylkyindeksin avulla voidaan kuvata laivan hyllyn oletettua *laatua* arkeologisesta näkökulmasta. Indeksillä on mahdollista vertailla todennäköisyyttä, jolla hylky ei ole tunnistettavissa historialliseksi laivan hyllyksi eikä siten ole tutkittavissa arkeologian menetelmin. Hylkyindeksin avulla on mahdollista esimerkiksi tehdä päätöksiä hylkyjen tutkimisjärjestyksestä.

119

indeksin arvo

määritelmä

kohdetta kuvaava lukuarvo, joka tuotetaan *indeksin* avulla

huomautus

Indeksien arvon laskemiseen tarvittavia lukuja voidaan tuottaa esimerkiksi *mittaamalla*. Indeksien arvoa voidaan hyödyntää esimerkiksi *seurannassa* ja *arviointissa*.

Indeksien arvo voi olla vertailukelpoinen joko samasta kohteesta toisena ajankohtana lasketun indeksien arvon kanssa tai toisesta kohteesta lasketun indeksien arvon kanssa.

Esimerkiksi Museoviraston johdolla kehitetyn hylkyindeksin avulla tuotettu arvo kuvaa laivan hyllyn oletettua *laatua* arkeologisesta näkökulmasta. Eri hyllyille tuotettujen hylkyindeksien arvojen avulla voidaan tehdä päätöksiä hylkyjen tutkimisjärjestyksestä.

120

indeksikaava

määritelmä

matemaattinen kaava, jonka mukaan *indeksin arvo* lasketaan

huomautus

Esimerkiksi Museoviraston johdolla kehitetyn hylkyindeksin indeksikaava pohjautuu useisiin tietoihin, jotka koskevat laivan hyllyn ominaisuuksia heikentäviä tekijöitä.

121

indikaattori

määritelmä

ilmiön tai muun kohteen ominaisuus, jota käytetään ilmaisemaan jonkin toisen ilmiön tai muun kohteen olemassaoloa, tilaa tai ominaisuutta tai *muutosta* näissä

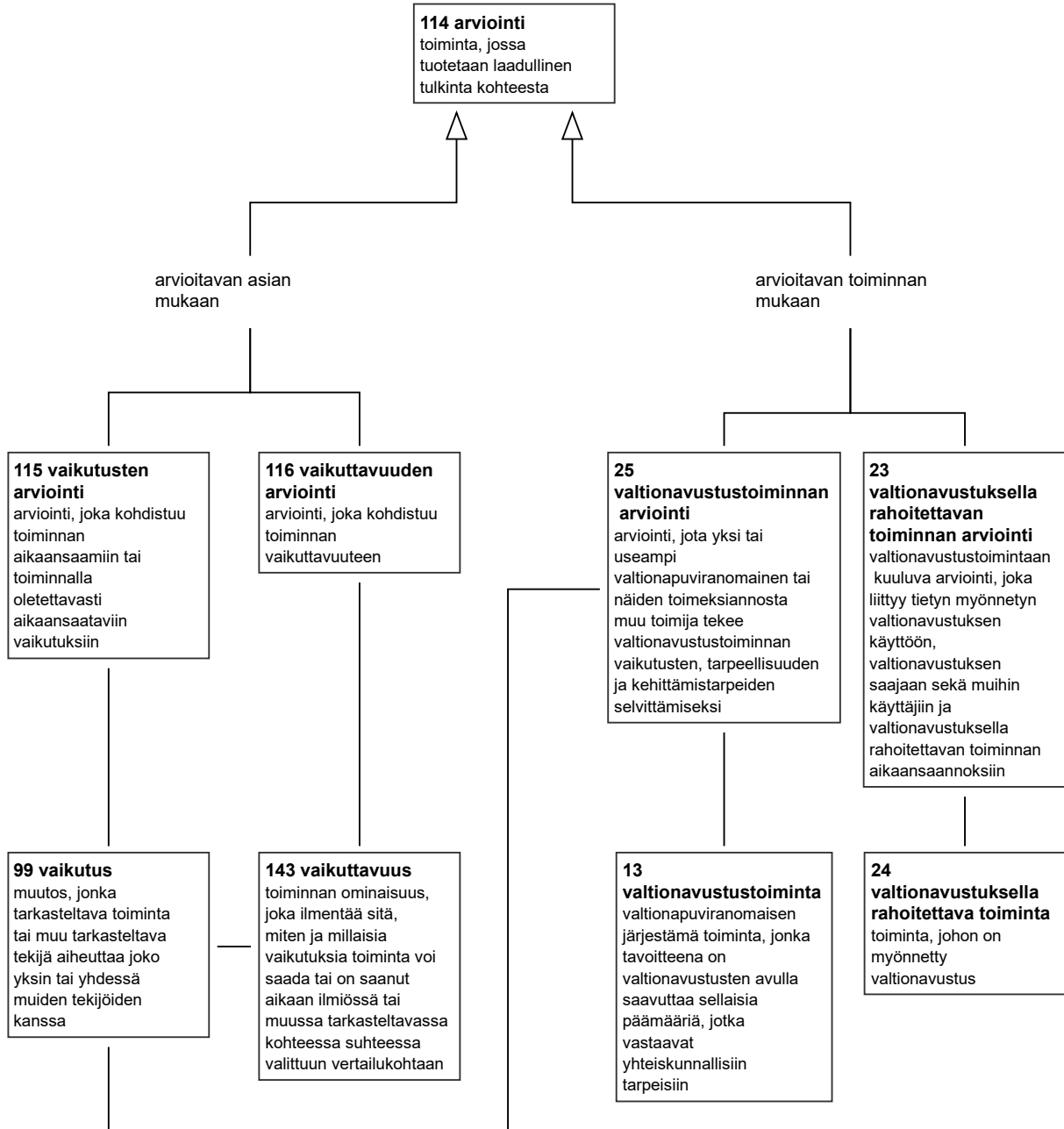
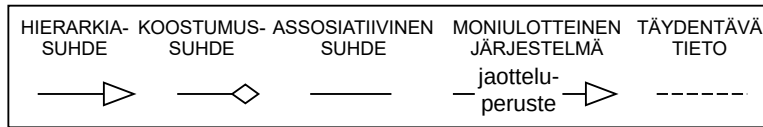
huomautus

Indikaattoria voidaan hyödyntää esimerkiksi *arvioinnissa* ja *seurannassa*.

Indikaattori ei ole *mittari*, vaikka indikaattori voidaan ilmaista lukuarvona. Indikaattorin avulla voidaan muodostaa käsitys kohteen ominaisuudesta, kuten yhteiskunnallisesti kiinnostavan *ilmiön tilasta*. Esimerkiksi *valtionapuviranomainen* voisi käyttää indikaattorina saamiensa *oikaisuvaatimusten* lukumäärää, jonka oletetaan ilmaisevan *valtionavustushakemusten arviointiperusteiden* ja *arviointikriteerien laatua*. Mittarin avulla puolestaan selvitetään ainoastaan kohteen määrällistä ominaisuutta kuvaava lukuarvo. Mittarilla voitaisiin esimerkiksi selvittää niiden oikaisuvaatimusten määrä, joka on tehty tietyn *valtionavustushaun* perusteella annetuista *valtionavustuspäätöksistä*.

Indikaattorina voidaan käyttää esimerkiksi tarkoitukseen sopivan *indeksin* avulla tuotettua *indeksin arvoa*.

Indikaattori voidaan muodostaa esimerkiksi ilmaisemaan sitä, miten nuoren henkilön osallistuminen työllistymiskokeiluun vaikuttaa saman henkilön työllistymiseen aikuisena. On esimerkiksi selvitetty, että moni vuoden kuluttua työllistymiskokeilun päättymisestä töissä ollut nuori on työelämässä myös 10 vuoden kuluttua aikuisena. Koska tämä malli toistuu riittävän monen henkilön kohdalla, voidaan henkilön työllistymistilannetta vuosi kokeilun päättymisen jälkeen käyttää indikaattorina pidemmän aikavälin työelämässä pysymisestä.

Käsitekaavio 10. Arviointi.

7.3.2 Arvioinnin toteuttaminen

122

arviointiprosessin valmistelu

määritelmä

toiminta, jossa määritetään [arviointikehys](#) sekä [arviointiprosessin](#) resursointi, roolit ja vastuut

huomautus

Arviointiprosessin valmistelulla varmistetaan, että prosessi tuottaa tarvittavan lisäarvon.

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

123

arviointikehys

määritelmä

[arvioinnille](#) määritetyt keskeiset rajaukset ja menettelytavat

huomautus

Arviointikehyksessä määritetään [arvioinnin tarkoitus](#), [arviointikysymykset](#), [arviointialue](#), [arvioinnin kohde](#), [arviointiperusteet](#) ja [arviointikriteerit](#).

Arviointikehys ohjaa ja rajaa [arviointiprosessia](#).

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

124

arviointiprosessi

määritelmä

prosessi, jolla toteutetaan [arviointia](#)

huomautus

Arviointiprosessi voi olla laaja tai pienimuotoinen. Se voi olla kertaluonteinen tai toistuvasti samanlaisena toteutettava.

[Valtionapuviranomaisen](#) tai muun toimivaltaisen toimijan tekemä arviointiprosessi voi edeltää esimerkiksi [valtionavustuspäätöksen](#) tekemistä.

[Valtionavustuksen hakijan](#) tai [saajan](#) tekemä tai teettämä arviointiprosessi voi edeltää esimerkiksi [organisaation](#) toiminnan kehittämistoimenpiteitä. Esimerkiksi järjestö voi kohdistaa arviointiprosessin ikääntyneille henkilöille järjestämänsä ystävöimintaan, jotta toimintaan osallistujien valintaa ja ryhmän toimintaa voidaan kehittää.

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

125

arviointiprosessin toteutuksen suunnittelu

määritelmä

[arviointiprosessiin](#) sisältyvä toiminta, jossa suunnitellaan [arviointiprosessin toteutustapa](#) ja käytännön järjestelyt

huomautus

Arviointiprosessin käytännön järjestelyjä voivat olla esimerkiksi aikataulutus, tilojen varaaminen ja osallistujien kutsuminen itsearviointityöpajoihin.

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

126

arviointitarkastelun lähtötietojen koostaminen

määritelmä

[arviointiprosessiin](#) sisältyvä toiminta, jossa kerätään tai tuotetaan [arviointitarkastelun lähtötietoja](#) ja järjestetään ne

huomautus

Arviointitarkastelun lähtötietojen koostaminen voi sisältää esimerkiksi tiedon hankkimista olemassa olevista aineistoista tai tiedon tuottamista esimerkiksi haastattelujen tai [mittaamisen](#) avulla.

Esimerkiksi [valtionapuviranomainen](#) arvioi [hankeavustuksen](#) myöntämistä varten [hanketta](#), jolloin hankkeen [arviointitarkasteluun](#) saadaan lähtötietoja muun muassa [valtionavustushakemuksesta](#).

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

127

arviointitarkastelu

määritelmä

arviointiprosessiin sisältyvä toiminta, jossa perehdytään *arviointitarkastelun lähtötietoihin* ja saadaan niitä analysoimalla aikaan *arviointitarkastelun tulostiedot* ja näitä tulkitsemalla *arviointivastaukset*

huomautus

Valtionapuviranomaisen tai muun toimivaltaisen toimijan tekemä arviointitarkastelu voi olla esimerkiksi osa *valtionavustuspäätöksen* valmistelua. Tällöin arviointitarkasteluun kuuluu esimerkiksi *valtionavustushakemusten* analysointi *arviointiperusteiden* tai *arviointikriteerien* pohjalta.

Valtionavustuksen hakijan tai *saajan* tekemässä tai teettämässä arviointiprosessissa arviointitarkasteluun voi kuulua esimerkiksi toimintatapojen, *tuotosten* ja toiminnan *vaikutusten* analysointi, havaintojen ja johtopäätösten tekeminen tämän pohjalta sekä lopulta suositusten antaminen. Esimerkiksi järjestön ikääntyneille henkilöille järjestämän ystävöiminnan *vaikuttavuuden* kehittämiseksi voidaan käsitellä lähtötietoina vuoden aikana toteutettujen ystävöimintaryhmien osallistujien vastaukset alku- ja loppukyselyihin. Näistä saadaan tulostietona prosentuaalinen osuus siitä, kuinka monen henkilön yksinäisyyden tunne lievittyi. Tulostietoa tulkitsemalla saadaan aikaan arviointivastauksena ensinnäkin tieto toiminnan vaikuttavuudesta eli siitä, lievittyikö osallistujien yksinäisyyden tunne *tavoitteen* mukaisesti. Toisena arviointivastauksena on havainto, että yksinäisyyden tunne lievittyi eniten niillä, jotka alussa kokivat keskivaikeaa yksinäisyyttä. Kolmantena arviointivastauksena annetaan suositus, että ystävöiminnan osallistujien valinnassa painotetaan keskivaikeaa yksinäisyyttä kokevia henkilöitä.

Käsitekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

128

arviointivastausten saattaminen käyttöön

määritelmä

arviointiprosessiin sisältyvä toiminta, jossa luovutetaan *arviointivastaukset* käytettäväksi

huomautus

Valtionapuviranomaisen tai muun toimivaltaisen toimijan arviointiprosessi voi olla esimerkiksi osa *valtionavustuspäätöksen* valmistelua. Tällöin arviointivastausten saattaminen käyttöön tarkoittaa sitä, että arviointivastaukset luovutetaan käytettäväksi valtionavustuspäätöksen valmistelussa.

Valtionavustuksen hakijan tai *saajan* tekemässä tai teettämässä arviointiprosessissa arviointivastausten saattaminen käyttöön tarkoittaa esimerkiksi kirjallisen raportin luovuttamista arvioinnin tilaajalle tai muulle *arviointiprosessin tuotosten käyttäjälle*. Esimerkiksi järjestön järjestämään ystävöimintaan kohdistuneessa *arviointitarkastelussa* syntyneet arviointivastaukset voidaan luovuttaa niille järjestön *työntekijöille*, jotka valitsevat osallistujat ystävöimintaryhmään.

Käsitekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

129

arvioinnin tarkoitus

määritelmä

tarkoitus, jota varten *arviointia* tehdään

huomautus

Arvioinnin tarkoituksen määrittämiseen kuuluu yhden tai useamman *arviointiprosessin tuotosten käyttäjän* määrittäminen, koska se auttaa konkretisoimaan arvioinnin tarkoituksen.

Valtionapuviranomaisen tai muun toimivaltaisen toimijan tekemä arviointi voi olla esimerkiksi osa *valtionavustuspäätöksen* valmistelua. Tällöin arvioinnin tarkoituksena on tuottaa valmistelun pohjaksi näkemys siitä, saataisiinko valtionapuviranomaisen tavoittelemia *vaikutuksia* aikaan sillä, että *valtionavustuksen hakijalle* myönnettäisiin *valtionavustus*.

Valtionavustuksen hakijan tai *saajan* tekemän tai teettämän arvioinnin tarkoituksena voi olla esimerkiksi tietyn toiminnan vaikutusten selvittäminen, jotta toimintaa voidaan kehittää tai jotta vaikutukset voidaan ilmaista esimerkiksi toiminnan *rahoittajalle*. Esimerkiksi järjestön tekemän arvioinnin tarkoituksena voi olla selvittää sitä, miten sen ikääntyneille henkilöille järjestämän ystävätoiminnan *tavoitteeksi* asetettu vaikutus on saavutettu ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet yksinäisyyden tunteen vähenemiseen. Ystävätoiminnan *vaikuttavuutta* voidaan parantaa saatujen *arviointivastausten* avulla.

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

130

arviointikysymys

määritelmä

arviointin tarkoitusta palveleva kysymys, joka kertoo mitä *arviointin kohteesta* halutaan tietää tai ymmärtää

huomautus

Arviointikysymykset asettaa *arviointiprosessin valmistelusta* vastaava *toimija*, ja arviointikysymykset sisältyvät aina *arviointikehykseen*. Arviointikysymyksen avulla on usein mahdollista rajata ne arvioinnin kohteen ominaisuudet, joita *arviointiprosessissa* tarkastellaan. Arviointikysymykseen voidaan myös tukeutua, kun pyritään muodostamaan merkityksellinen *arviointiperuste* tai arviointiperusteiden kokonaisuus.

Yhdessä arviointiprosessissa voidaan käsitellä useita arviointikysymyksiä, ja nämä kysymykset voivat olla luonteeltaan erilaisia. Arviointikysymys voi koskea esimerkiksi sitä, miten arvioitavana oleva tehtävä tai toiminta hoidetaan.

Esimerkiksi *valtionapuviranomainen* valmistautuu *valtionavustushakemusten* arviointiprosessiin pyytämällä *valtionavustuksen hakijoilta* arviointikysymysten mukaista tietoa *valtionavustushakemuksissa*. Arviointikysymykset voidaan kertoa hakijoille tai ne voivat olla vain *valtionavustuksen myöntäjän* sisäisessä käytössä. Esimerkiksi kulttuurilehdille myönnettävien *valtionavustusten arviointiin* liittyvä arviointikysymys voi olla "Millainen kulttuurilehden luettavuus on?".

Esimerkiksi *organisaation* kehittämiseen itsearviointin avulla tarkoitettua CAF-mallista voitaisiin muotoilla arviointikysymys: "Miten organisaatio suunnittelee, hallinnoi ja parantaa henkilöstöresursseja strategian ja suunnitelmien mukaisesti?".

Arviointitarkasteluun sisältyvässä analysoinnissa ja tulkinnassa voidaan myös esittää kysymyksiä, joihin haetaan vastauksia käytettävissä olevasta aineistosta. Nämä eivät kuitenkaan ole arviointikysymyksiä.

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

131

arviointivastaus

määritelmä

arviointitarkastelun tulostietojen perusteella tehty, *arviointikysymykseen* liittyvä tulkinta *arvioinnin kohteesta*

huomautus

Arviointivastauksia ovat arviointitarkastelun tulostiedoista tehdyt havainnot, havaintojen pohjalta tehdyt johtopäätökset tai näiden johtopäätösten perusteella annettavat suositukset. Arviointivastaus voi olla numeerisen tiedon ja sen tulkinnan yhdistelmä.

Arviointivastauksena voidaan kuvata esimerkiksi se, millaista sisältöä kulttuurilehdessä julkaistaan verrattuna *arviointiperusteisiin* ja *arviointikriteereihin*. Arvioija voi tehdä päätelmän lehden sisällön ja levikin tarkastelun perusteella.

Arvioinnin kohteena voi olla myös esimerkiksi yksinäisille iäkkäille henkilöille järjestettävän ystävöiminnan *välittömät vaikutukset*. Arviointivastaus voi silloin olla esimerkiksi se, kuinka monen ikääntyneen henkilön yksinäisyyden tunne lievittyi ystävöiminnan seurauksena ja tähän tietoon perustuva päätelmä ystävöiminnan välittömistä vaikutuksista.

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

132

arviointialue

määritelmä

arvioinnin tarkoituksen kannalta olennainen yhteen kuuluvien asioiden kokonaisuus tai aihealue

huomautus

Arviointialue voidaan ottaa *arvioinnin kohteeksi* kokonaisuudessaan tai siltä voidaan rajata tarkempi arvioinnin kohde.

Esimerkiksi *valtionavustusasian käsittelyssä* arviointialueena voi olla yksittäisen *valtionavustuksen hakijan* suunnittelema toiminta.

Esimerkiksi *organisaation* kehittämiseen itsearviointin avulla tarkoitettussa CAF-mallissa organisaation toiminnan *arvioinnin* arviointialueita ovat muun muassa johtajuus ja henkilöstö. Samassa mallissa tulosten arvioinnin arviointialueita ovat muun muassa henkilöstötulokset ja asiakas- ja kansalaistulokset.

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

133

arvioinnin kohde

määritelmä

arviointialueelta täsmennetty kohde, joka valitaan arvioitavaksi

huomautus

Arvioinnin kohteeksi voidaan valita *arvioinnin tarkoituksessa* kuvattu arviointialue kokonaisuudessaan tai osittain. Samassa *arviointiprosessissa* voidaan tarkastella yhtä tai useita arvioinnin kohteita. Esimerkiksi jos arviointialueena on järjestötoiminnan *toimijat*, voidaan arvioinnin kohteeksi valita kaikki toimijat tai esimerkiksi joko järjestön palkatut *työntekijät* tai *vapaaehtoiset*.

Arvioinnin kohde voi olla esimerkiksi tietty *toimija* tai suunniteltu tai toteutunut toiminta. Arvioinnin kohteena voi olla tarkemmin esimerkiksi *valtionapuviranomainen* tai *valtionavustuksen hakija*, toimintaprosessi, toiminnalle tai *hankkeelle* asetetut *tavoitteet*, palvelu tai apurahan hakijan työsuunnitelma, aiemmat henkilökohtaiset taiteelliset *tuotokset* tai urheilusaavutukset.

Esimerkiksi *valtionavustushakemusten* arvioinnin kohde määritetään hakukohtaisesti ja kohdetta sovelletaan kunkin hakijan hakemuksessaan esittämiin tietoihin. Esimerkiksi rakennusperintöavustusta koskevan hakemuksen arvioinnin kohteena voisivat olla kunnostettava rakennus tai suunnitellut korjaustoimenpiteet.

Esimerkiksi *organisaation* kehittämiseen itsearviointin avulla tarkoitettussa CAF-mallissa organisaation toiminnan *arvioinnin* arviointialueena on muun muassa henkilöstö ja tältä alueelta arvioinnin kohteeksi voidaan valita esimerkiksi henkilöstöresurssien johtaminen ja kehittäminen organisaation strategian tueksi.

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

134

arviointiprosessin toteutustapa

määritelmä

se, millaisilla toimenpiteillä [arviointiprosessi](#) toteutetaan sekä mitkä tahot osallistuvat arviointiprosessiin sen eri vaiheissa ja missä rooleissa ne osallistuvat

huomautus

Arviointiprosessin toteutustapa valitaan [arvioinnin tarkoituksen](#) ja tarkasteltavan [arviointikysymyksen](#) perusteella.

Valitun arviointiprosessin toteutustavan perusteella [arviointitarkastelun lähtötiedon koostaminen](#) voidaan toteuttaa esimerkiksi [valtionavustushakemuksena](#), kyselynä, työpajana tai haastatteluna. Arviointiprosessin toteutustavan mukainen [arviointitarkastelu](#) voi puolestaan perustua esimerkiksi [arviointiperusteisiin](#) ja [arviointikriteereihin](#).

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

135

arviointitarkastelun lähtötieto

määritelmä

[arvioinnin kohteeseen](#) liittyvä yksittäinen tieto, joka on valittu analysoitavaksi ja tulkittavaksi

huomautus

Arviointitarkastelun lähtötietoa saadaan erilaisista olemassa olevista tai [arviointiprosessia](#) varten tuotetuista tai kerätyistä aineistoista. Esimerkiksi [valtionavustushakuun](#) sisältyvän ennakoarvioinnin aineistona ovat sekä [valtionavustushakemukset](#) että muu arviointiprosessia varten hankittu tieto. Toiminnan aikaisen arvioinnin aineistona voivat olla esimerkiksi ne [selvitykset](#), jotka [valtionavustuksen saaja](#) toimittaa [valtionapuviranomaiselle](#) tai muulle toimivaltaiselle toimijalle [valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan raportoinnissa](#).

Arviointitarkastelun lähtötieto voi liittyä arvioinnin kohteeseen suoraan tai se voi olla esimerkiksi arvioinnin kohteeseen liittyvää [indikaattoria](#) koskeva tieto.

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

136

arviointitarkastelun tulostieto

määritelmä

[arvioinnin kohteeseen](#) liittyvä yksittäinen tieto, joka on tuotettu [arviointitarkastelun lähtötiedosta](#)

huomautus

Arviointitarkastelun tulostiedot voivat sisältyä erilaisiin yhteenvetoihin, koosteisiin ja vertailuihin.

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

137

arviointiperuste

määritelmä

asia, jonka perusteella yhtä tai useampaa [arvioinnin kohdetta](#) tarkastellaan

huomautus

Arviointiperuste voi olla esimerkiksi arvioinnin kohteena olevan [hankkeen](#) laajuus, [vaikuttavuus](#) tai [laatu valtionavustuksen](#) kohdealalla. Arviointiperusteen selvittämiseksi voidaan tehdä siihen liittyviä [arviointikysymyksiä](#).

Arviointiperusteet voidaan säätää laissa, kuten yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) on säädetty yhdenvertaisuuteen ja syrjinnän ehkäisemiseen ohjaavista perusteista.

Esimerkiksi Museoviraston rakennusperintöavustuksille on määritetty arviointiperusteet, joilla [valtionavustuksen hakijoiden](#) hankkeita arvioidaan. Näitä arviointiperusteita ovat vuonna 2022 muun muassa kohteen arvo ja hankkeen [vaikutus](#) kohteen säilymiseen. Jokaiselle arviointiperusteelle on määritetty [arviointikriteerit](#), joiden perusteella arvioidaan hankkeen arvo suhteessa kyseiseen perusteeseen.

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

138

arviointikriteeri

määritelmä

kriteeri, jonka avulla tulkitaan ja arvotetaan *arvioinnin kohteen* tilaa koskevia tietoja suhteessa yhteen tai useampaan *arviointiperusteeseen* tai vertailtaviin kohteisiin

huomautus

Arviointikriteeri voi olla luonteeltaan rajaava tai järjestävä. Arviointikriteerien avulla arvioinnin kohde voidaan asettaa arviointiasteikolle. Tiettyä *arvioinnin tarkoitusta* varten tehtävässä *arviointiprosessissa* voidaan soveltaa erilaisia kriteerejä ja arviointiasteikkoja.

Arviointikriteerejä käytetään laadullisten ominaisuuksien *arviointiin*. Arviointikriteerit eivät ole *mittareita*, koska mittareita puolestaan käytetään kuvaamaan määrällistä ominaisuutta (kuten pyöräilijöiden lukumäärää).

Esimerkiksi Museoviraston rakennusperintöavustuksille on määritetty arviointikriteerit, joiden avulla arvioidaan, mikä ehdotetun *hankkeen* arvo on suhteessa tiettyyn arviointiperusteeseen. Yksi arviointiperusteista on kohteen arvo, jonka arviointikriteereitä ovat vuonna 2022 muun muassa nämä kaksi: ”valtakunnan tasolla erityisen merkittävä kohde, jonka historiallinen arvo, edustavuus sekä lähde- ja dokumentaatioarvo on kiitettävä; lailla tai asetuksella suojeltu kohde” ja ”kohteella on kaavassa tai muussa arvioinnissa todettua maakunnallista merkitystä, edustavuus sekä lähde- ja dokumentaatioarvo on hyvä tai tyydyttävä”.

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

139

arviointiprosessin tuotos

määritelmä

arviointiprosessissa syntyvä *tuotos*

huomautus

Arviointiprosessin tuotoksia voivat olla esimerkiksi *arviointitarkastelun lähtötietojen* ja *tulostietojen* koosteet, *arviointivastaukset* sisältävät *asiakirjat* ja arviointiprosessin toteuttamiseen liittyvät asiakirjat.

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

140

arviointiprosessin tuotosten käyttäjä

määritelmä

toimija, joka hyödyntää yhtä tai useampaa *arviointiprosessin tuotosta* toiminnassaan tai sen kehittämisessä

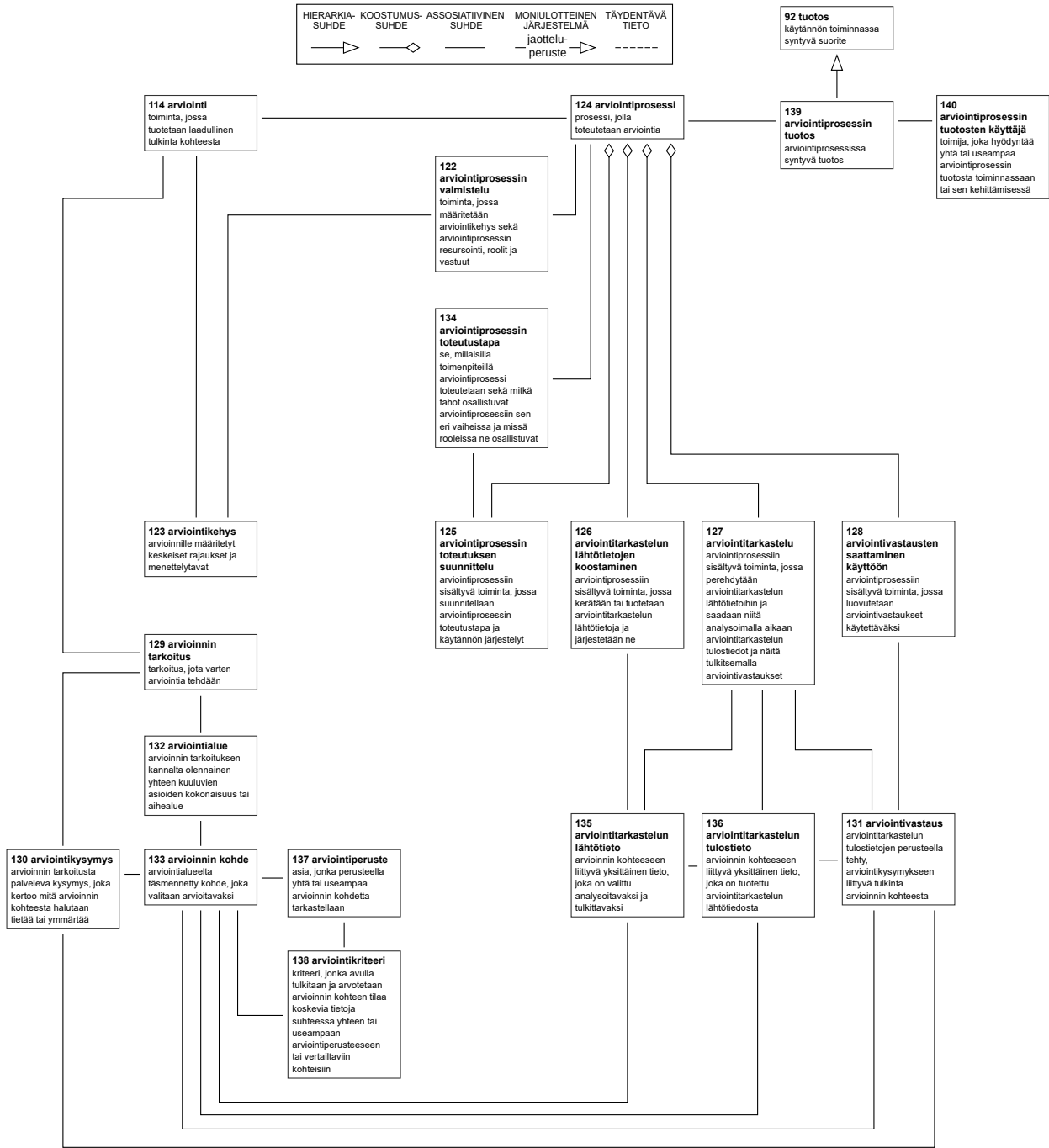
huomautus

Yksi tai useampia arviointiprosessin tuotosten käyttäjiä nimetään jo *arvioinnin tarkoitusta* määritettäessä. Jotkut käyttäjät voivat selvitä myöhemmin. Arviointiprosessin tuotoksia voivat hyödyntää eri tahot, joista osa on ensisijaisia ja osa toissijaisia tuotosten käyttäjiä.

Arviointiprosessin tuotosten käyttäjän määrittäminen auttaa muodostamaan erilaisia *arviointikysymyksiä* mahdollisesti erilaisille tuotosten käyttäjille. Lisäksi tuotosten käyttäjän määrittäminen tukee esimerkiksi *valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan* kehittämistä yhteistyössä osapuolten kesken.

Valtionavustustoimintaan liittyvässä *arviointiprosessissa* esimerkiksi *valtionapuviranomaiset* ja *valtionavustuksen saajat* sekä näiden lisäksi muut *sidostoimijat* voivat olla arviointiprosessin tuotosten käyttäjiä.

Käsittekaavio: [Arvioinnin toteuttaminen](#)

Käsittekaavio 11. Arvioinnin toteuttaminen.

7.3.3 Arvioitavia ominaisuuksia

141

laatu

määritelmä

se, missä määrin tarkasteltavan kohteen ominaisuudet täyttävät tarpeet ja odotukset

huomautus

Esimerkiksi *valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan* laatua voidaan tarkastella ensinnäkin toiminnan *aikaansaannosten* näkökulmasta, jolloin toiminnan laadun määrittää se, missä määrin aikaansaannokset täyttävät tarpeet ja odotukset. Toisaalta toiminnan laatua voidaan tarkastella puhtaasti toimintaan itseensä liittyvistä näkökulmista, esimerkiksi sitä, täyttääkö toiminta valitun kohdejoukon osallistumista koskevat tarpeet ja odotukset tai täyttääkö *hankkeen* päätöksenteko demokraattisuutta koskevat tarpeet ja odotukset.

Käsitekaavio: [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

142

merkittävyys

määritelmä

ominaisuus, joka ilmentää sitä, kuinka tarkasteltavaa kohdetta, kohteen tilaa tai kohteen tilan *muutosta* arvotetaan

huomautus

Merkittävyys määritetään eri tilanteissa eri tavoilla.

Ensinnäkin merkittävyyden määrittäminen voi perustua objektiiviseen tarkasteluun, kuten yhteiskunnallisen merkittävyyden *arviointi* tiettyihin ennalta määritettyihin *arviointikriteereihin*.

Toisaalta merkittävyyden määrittäminen voi perustua subjektiiviseen arvottamiseen. Esimerkiksi vertaisarviointia tekevä asiantuntija voi tehdä merkittävyydestä subjektiiviseen näkemykseensä perustuvan arvion, joka pohjautuu hänen *osaamiseensa* ja kohdealan tuntemukseensa. Lisäksi arvioitavan toiminnan osallistujat voivat tehdä merkittävyydestä subjektiivisen arvion. Esimerkiksi ystävätoimintaan osallistuneet yksinäiset iäkkäät henkilöt voivat arvioida sitä, kuinka merkittävä ystävätoimintaryhmä on ollut heidän yksinäisyyden kokemuksensa vähentymiselle.

Kolmanneksi merkittävyys voidaan määrittää yhteisössä sen jäsenten kokemuksen pohjalta.

Yhteisö voi esimerkiksi määrittää paikallisen luontokohteen merkittävyyden

Käsitekaavio: [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

143

vaikuttavuus

määritelmä

toiminnan ominaisuus, joka ilmentää sitä, miten ja millaisia *vaikutuksia* toiminta voi saada tai on saanut aikaan *ilmiössä* tai muussa tarkasteltavassa kohteessa suhteessa valittuun vertailukohtaan

huomautus

Vaikuttavuutta tarkastellaan yleensä tiettyinä ajanjaksona.

Vaikuttavuus kuvaa toimintaa. Vaikutus puolestaan on toiminnan tai muun tekijän seuraus.

Toiminta on vaikuttavaa, jos se saa aikaan vaikutuksia.

Termejä koskeva huomautus: Vaikuttavuus-termiä ei pidä käyttää siinä merkityksessä, että tarkoitetaan vaikutusten *merkittävyyttä* tai määrää. Jos vaikutusten merkittävyys on olennaista, puhutaan tilanteen mukaan joko *yhteiskunnallisesti merkittävästä vaikutuksesta* tai *systemisestä muutoksesta* (sv: systemisk förändring, en: systemic change). Jos vaikutusten määrä on olennaista, puhutaan tilanteen mukaan monikossa vaikutuksista tai yhteiskunnallisesti merkittävistä vaikutuksista.

Käsitekaaviot: [Arviointi](#) ja [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

144

tuottavuus

määritelmä

toiminnan ominaisuus, joka ilmentää toiminnalla aikaansaatavien *tuotosten* määrää suhteessa tuotosten aikaansaamisessa tarvittavien *resurssien* määrään

huomautus

Tuottavuutta voidaan tarkastella esimerkiksi silloin, kun verrataan keskenään eri *toimijoiden* toteuttamaa tai eri toimipisteissä tai eri ajankohtina toteutettavaa toimintaa.

Käsittekaavio: [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

145

taloudellisuus

määritelmä

toiminnan ominaisuus, joka ilmentää toiminnalla aikaansaatavien *tuotosten* määrää suhteessa toiminnan *kustannuksiin*

Käsittekaavio: [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

146

tuloksellisuus

määritelmä

toiminnan ominaisuus, joka ilmentää sitä, millainen toiminnalla saavutettu *toteuma* on suhteessa toiminnalle asetettuihin *tavoitteisiin*

huomautus

Tuloksellisuutta voidaan arvioida esimerkiksi suhteessa sellaisiin tavoitteisiin, joita on asetettu toiminnalla aikaan saataville *tuotoksille*, *välittömille tuloksille* ja *välittömille vaikutuksille*.

Käsittekaavio: [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

147

sijoittuneisuus

määritelmä

toiminnan ominaisuus, joka ilmentää sitä, kuinka *toimija* omassa toiminnassaan sijoittuu suhteessa toimintaympäristöönsä ja muihin toimijoihin

huomautus

Sijoittuneisuus ilmenee esimerkiksi siinä, millaisia yhteyksiä tietystä toiminnasta on tunnistettu muuhun saman alan toimintaan, toiminnan kohderyhmään tai muihin sellaisiin toimijoihin, joilla on sama *päämäärä* tai *tavoite*.

Valtionavustustoiminnan arvioinnissa sijoittuneisuutta voi tarkastella sekä toimija itse että toimijaa arvioiva taho.

Käsittekaavio: [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

148

tarkoituksenmukaisuus

määritelmä

toiminnan ominaisuus, joka ilmentää sitä, kuinka hyvin toimintaan valitut keinot soveltuvat suunniteltuun käyttötarkoitukseen

huomautus

Tarkoituksenmukaisuus määritetään eri tilanteissa eri tavalla. Esimerkiksi tietyssä *hankkeessa* tarkoituksenmukaista voi olla se, että siinä hyödynnetään olemassa olevia hyviä käytäntöjä tai vakiintuneita toimintamalleja. Toisinaan uudenlainen tai epätavallinen tapa toteuttaa toimintaa voi olla tarkoituksenmukaista. Toiminnan kohderyhmän näkökulmasta arvioituna tarkoituksenmukaista voi olla esimerkiksi se, että tietylle *henkilölle* tarjotaan yksilöllistä tukea ryhmätoiminnan sijaan.

Tarkoituksenmukaisuuden *arviointi* perustuu arvioitavan toimintatavan, toiminnan *tavoitteiden* ja toimintaympäristön tuntemukseen.

Käsittekaavio: [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

149

soveltuvuus toimintaympäristöön

määritelmä

toiminnan ominaisuus, joka ilmentää sitä, sopivatko toiminta ja siihen valitut keinot toimintaympäristönsä

huomautus

Soveltuvuus toimintaympäristöön ilmentää esimerkiksi kehitysyhteistyössä sitä, että toiminnassa käytettävät keinot sopivat paikalliseen kulttuuriin. Soveltuvuus toimintaympäristöön voisi ilmentää myös esimerkiksi sitä, soveltuuko kaupunkiin kehitetty toimintamalli käytettäväksi myös maaseudulla.

Käsittekaavio: [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

150

lisäisyys

määritelmä

toiminnan ominaisuus, joka ilmentää sitä, mitä täydentävää hyötyä tarkasteltava toiminta tuo suhteessa muuhun tiedossa olevaan toimintaan

huomautus

Esimerkiksi päästöjen kompensoinnin lisäisyys voidaan perustella niin, että osoitetaan uskottavasti kompensoinnin johtavan siihen, että päästöt vähenevät enemmän ja nopeammin kuin ne olisivat vähentyneet ilman kompensointia.

Käsittekaavio: [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

151

vaatimustenmukaisuus

määritelmä

toiminnan ominaisuus, joka ilmentää sitä, noudatetaanko toiminnassa sekä sille asetettuja erityisiä että sitä koskevia yleisiä ehtoja, sääntöjä, säädöksiä tai eettisiä normeja

huomautus

Esimerkiksi [valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan](#) vaatimustenmukaisuuteen kuuluu muun muassa toiminnan [valtionavustuskelpoisuus](#).

Käsittekaavio: [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

152

toteutettavuus

määritelmä

suunnitelman ominaisuus, joka ilmentää sitä, miten todennäköisesti suunnitelmassa kuvatuilla [resursseilla](#) ja toimenpiteillä on mahdollista saada aikaan suunnitellut [tuotokset](#)

huomautus

Toteutettavuutta arvioidaan usein suunnitelman perusteella. Esimerkiksi [valtionapuviranomainen](#) arvioi [valtionavustushakemuksessa](#) rahoitettavaksi esitetyn toiminnan toteutettavuutta muun muassa hakemuksessa esitetyn toimintasuunnitelman perusteella.

Käsittekaavio: [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

153

vaikutussuhteen uskottavuus

määritelmä

[vaikutussuhteen](#) ominaisuus, joka ilmentää sitä, kuinka luotettavina siihen liittyviä oletuksia pidetään

huomautus

Väitetyn vaikutussuhteen uskottavuuteen vaikuttaa esimerkiksi se, kuinka vakuuttavia vaikutussuhteeseen liittyvien oletusten tueksi esitetyt perustelut ovat. Vaikutussuhteen uskottavuuteen vaikuttaa myös esimerkiksi se, ovatko oletukset vakiintuneita käsityksiä vai uusia tulkintoja.

Käsittekaavio: [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

154

toimintakyky

määritelmä

toimijan ominaisuus, joka ilmentää sitä, onko toimijalla käytettävissään sellaiset *resurssit*, jotka se tarvitsee välttämättömien, merkityksellisten pitämiensä tai vastuullaan olevien tehtävien hoitamiseen tarkoituksenmukaisella tavalla

huomautus

Toimintakykyä voidaan tarkastella *henkilön* tai *organisaation* ominaisuutena.

Käsittekaavio: [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

155

vaikutuksen pysyvyys

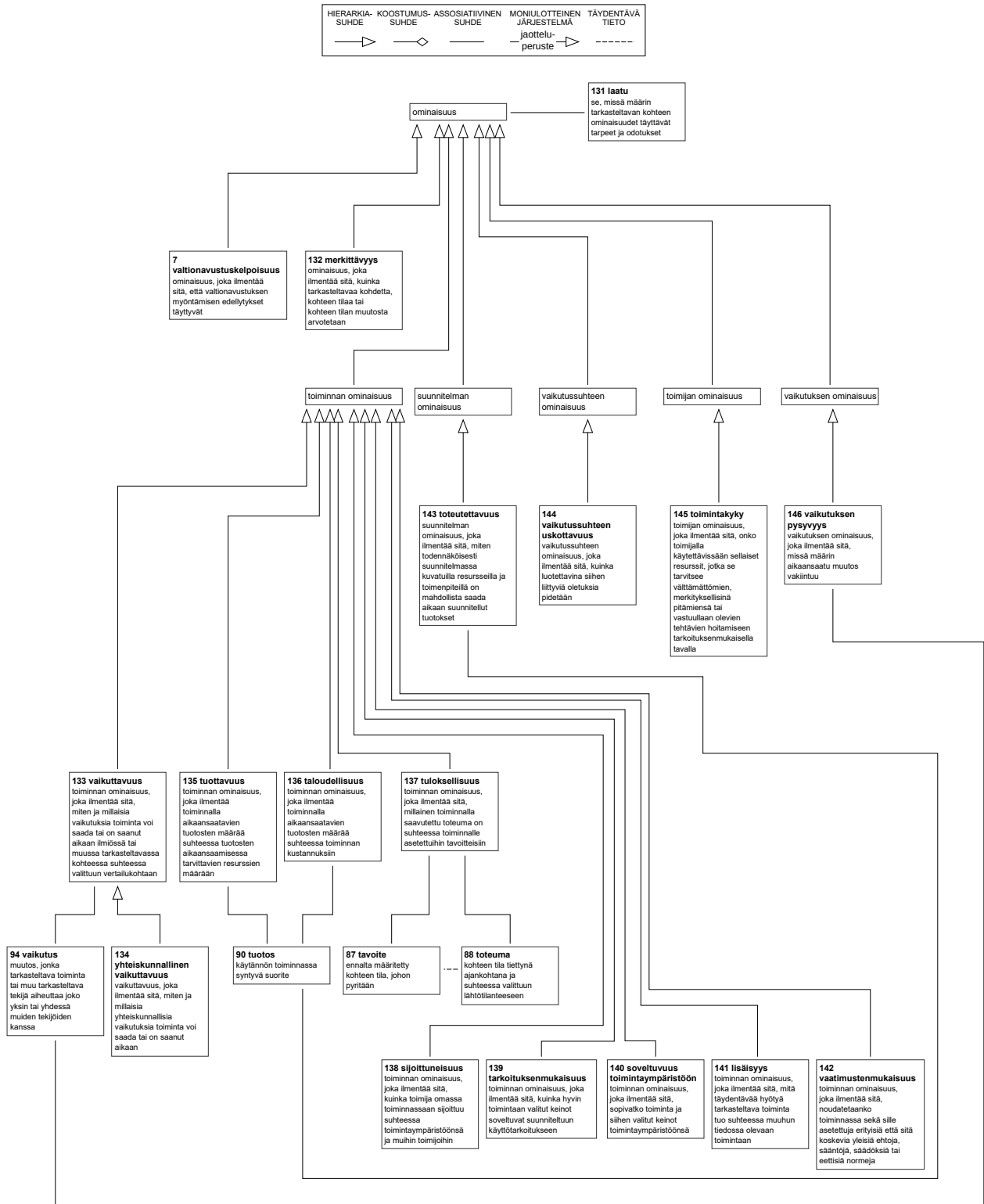
määritelmä

vaikutuksen ominaisuus, joka ilmentää sitä, missä määrin aikaansaatu *muutos* vakiintuu

huomautus

Vaikutuksen pysyvyys ilmenee esimerkiksi kehitysyhteistyössä siinä, säilyykö ulkopuolisella kehityshankkeella aikaansaatu *hyödyllinen muutos hankkeen* päätyttyäkin.

Käsittekaavio: [Arvioitavia ominaisuuksia](#)

Käsitekaavio 12. Arvioitavia ominaisuuksia.

8 Valtionavustuksella rahoitettavaa toimintaa kuvaavia käsitteitä

8.1 Talouden suunnittelu ja raportointi sekä taloudellinen tila

8.1.1 Tulot, menot, kulut ja kustannukset

156

<valtionavustus>

tulo

määritelmä

rahamäärä, joka on saatu välitöntä luovutettua vastiketta vastaan

huomautus

Valtionavustusta haettaessa ja sen käytöstä raportoitaessa *valtionavustuksen hakijan* tai *saajan valtionavustuksella rahoitettavasta toiminnasta* saama vastikkeellinen rahamäärä katsotaan tuloksi. Tuloa voi kertyä välittömästi kyseisessä toiminnassa tai *hankkeessa* esimerkiksi myynnistä, vuokrauksesta tai käyttökorvauksista.

Tietylle tilikaudelle kuuluvat tulot kirjataan tuloslaskelmaan *tuottoina*.

Valtionavustuksella rahoitettavasta yleisötapahtumasta voidaan saada esimerkiksi lipputuloja.

Tässä tulo on määritelty valtionavustuksen hakijan tai saajan toiminnan suunnittelun sekä *resurssien* käytön ja hankkimisen näkökulmasta. Tulo voidaan määritellä muissa yhteyksissä eri tavalla kuin *valtionavustustoiminnan* yhteydessä. Esimerkiksi verotuksessa ja kirjanpitolaissa tulo käsitetään eri tavalla.

Käsittekaavio: [Tulot ja menot](#)

157

<valtionavustus>

tuotto

määritelmä

se osuus *tulosta*, joka jaksotetaan tietylle tilikaudelle ja kirjataan tuloslaskelmaan

huomautus

Tulo kirjataan tuotoksi sille tilikaudelle, jonka aikana siihen liittyvä vastike on luovutettu. Jos vastiketta ei ole luovutettu saman tilikauden aikana kuin tulo on saatu, tuloa ei kirjata kyseisen tilikauden tuotoksi vaan saatuna ennakkomaksuna.

Esimerkiksi yleisötapahtumasta saatetaan saada lipputuloja jo tapahtumaa edeltävällä tilikaudella, mutta ne kirjataan tuotoksi vasta seuraavalla tilikaudella, jonka aikana tapahtuma järjestetään.

Käsittekaavio: [Tulot ja menot](#)

158

<valtionavustus>

meno

määritelmä

rahamäärä, joka kuluu *resurssin hankintaan*

huomautus

Menoja ovat esimerkiksi palkkamenot ja matkustusmenot.

Esimerkiksi 5 000 euroa maksavan laitteen hankinnasta kirjanpitoon merkitty meno on 5 000 euroa.

Tässä meno on määritelty *valtionavustuksen hakijan* tai saajan toiminnan suunnittelun sekä resurssien hankkimisen näkökulmasta. Meno voidaan määritellä muissa yhteyksissä eri tavalla kuin *valtionavustustoiminnan* yhteydessä. Esimerkiksi valtion ja kunnan kirjanpidossa menon käsite voi olla laajempi kuin *valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan* yhteydessä.

Käsittekaavio: [Tulot ja menot](#)

159

<valtionavustus>

pitkävaikutteinen meno

määritelmä

resurssin hankinnasta aiheutunut *meno*, joka kirjataan omaisuutena taseeseen

huomautus

Pitkävaikutteisen menon aiheuttaa resurssi, joka vaikuttaa toimintaan tai tulokseen vähintään kahdella tilikaudella.

Käsittekaavio: [Tulot ja menot](#)

160

<valtionavustus>

poisto

määritelmä

se osuus *pitkävaikutteisesta menosta*, joka on kirjattu *kuluksi* tietylle tilikaudelle

huomautus

Poisto on arvovähennys, jolla otetaan huomioon useamman kuin yhden tilikauden aikana käytettävän *resurssin* kuluminen ja tekninen vanhentuminen.

Käsittekaavio: [Tulot ja menot](#)

161

hankinta

määritelmä

resurssin vastikkeellinen hankkiminen

huomautus

Toiminnassa tai *hankkeessa* hankinta voidaan toteuttaa esimerkiksi palkkaamalla, vuokraamalla tai ostamalla resurssi.

Tässä määritelty hankinta-käsite viittaa monenlaisiin hankintoihin. Hankinnalla ei siksi tarkoiteta vain hankintalain eli julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) mukaista tavaroiden tai palvelujen hankintaa. Jos halutaan kuvata nimenomaan hankintalain mukaista hankintaa, kannattaa kertoa rajauksesta kohderyhmälle sopivalla ja yksiselitteisellä tavalla.

Käsittekaavio: [Tulot ja menot](#)

162

<valtionavustus>

kulu

määritelmä

se osuus *menosta*, joka jaksotetaan tietylle tilikaudelle ja kirjataan tuloslaskelmaan

huomautus

Esimerkki: 5 000 euron laitteen vaikutusajaksi on arvioitu viisi vuotta, jonka aikana laitetta hyödynnetään yrityksen *tulojen* tuottamisessa. Laitte on suunniteltu poistettavaksi kirjanpidossa poistosuunnitelman mukaisesti tasapoistoin viidessä vuodessa. Laitteen tilikaudelle jaksotettu kulu on 1 000 euroa, joka vastaa yhden vuoden *poiston* määrää.

Käsittekaavio: [Tulot ja menot](#)

163

<valtionavustus>

kustannus

määritelmä

resurssin käytöstä aiheutuva taloudellinen uhraus

huomautus

Kustannuksen suuruus voidaan määrittää niin, että tarkasteltavaan kohteeseen kohdistetaan se osuus **kulusta**, jonka katsotaan aiheutuvan resurssin käytöstä.

Esimerkiksi jos 5 000 eurolla hankittua laitetta käytetään koko vuoden ajan 50-prosenttisesti **valtionavustuksella** rahoitettavassa **hankkeessa** ja se on muuten muussa käytössä ja jos laitteen **poisto** on vuodessa 1 000 euroa, laitteen käytöstä hankkeelle aiheutunut kustannus on 500 euroa vuodessa.

Kustannukset jaetaan **välittömiin** ja **välillisiin kustannuksiin**. Jaottelu on laskentatekninen, ja sitä käytetään kustannuslaskennassa.

Tässä kustannus on määritetty **valtionavustuksen hakijan** tai **saajan** toiminnan suunnittelun sekä resurssien käytön ja hankkimisen näkökulmasta. Muissa yhteyksissä kustannus voidaan ymmärtää laajemmin.

Kustannusten suunnittelu tai **seuranta** perustuu kustannuslaskennan tarkoituksen mukaan sekä kirjanpitoon että muuhun talouden seurantaan, jota tehdään **organisaatiossa** tai hankkeessa.

Käsittekaaviot: [Kustannukset](#) ja [Rahoitus ja resurssien arvo](#)

164

<valtionavustus>

välitön kustannus; suora kustannus

määritelmä

kustannus, jonka suuruus määritetään kohdistamalla osuus **kulusta** suoraan tarkasteltavaan toimintaan tai **hankkeeseen**

huomautus

Välittömät kustannukset ovat useimmiten muuttuvia kustannuksia: ne kasvavat tai vähenevät toiminta-asteen muuttuessa. Tyypillisiä muuttuvia välittömiä kustannuksia ovat esimerkiksi hankkeessa tehdyn tutkimustyön palkkakustannukset tai hankkeeseen ostettujen palvelujen aiheuttamat kustannukset.

Kustannusten suunnittelu tai **seuranta** perustuu kustannuslaskennan tarkoituksen mukaan sekä kirjanpitoon että muuhun talouden seurantaan, jota tehdään **organisaatiossa** tai hankkeessa.

Käsittekaavio: [Kustannukset](#)

165

<valtionavustus>

välillinen kustannus; epäsuora kustannus

määritelmä

kustannus, jonka suuruutta ei voida tai ei ole tarkoituksenmukaista määrittää kohdistamalla **kuluja** suoraan tarkasteltavaan toimintaan tai **hankkeeseen** mutta jonka suuruus voidaan määrittää kohdistamalla osuus kulusta yleisesti hyväksytyä kustannuslaskentamenetelmää käyttäen

huomautus

Sellaisia kuluja, joita ei voida kohdistaa suoraan, ovat esimerkiksi yleishallinnollisissa tehtävissä työskentelevien **henkilöiden** (kuten yliopiston rehtorin) palkkakulut. Sellaisia kuluja, joita ei ole tarkoituksenmukaista kohdistaa suoraan, ovat puolestaan esimerkiksi ne kulut, jotka syntyvät **organisaatiossa** taloushallinnon henkilöstön hoitamasta laskujen maksamisesta. Laskujen maksaminen voi liittyä kymmeniin tai jopa satoihin eri hankkeisiin eikä kunkin yksittäisen hankkeen laskuttamiseen käytetyn ajan täsmällinen **seuranta** ole tarkoituksenmukaista.

Välilliset kustannukset ovat yleensä lyhyellä aikavälillä kiinteitä kustannuksia. Näitä aiheuttaa esimerkiksi yleisistä tiloista, joita useat henkilöt käyttävät useassa eri toiminnassa. Tiloista aiheutuva kulu jaetaan esimerkiksi suhteessa käytettyyn työaikaan kaikkien tiloja käyttävien toimintojen kesken, jolloin tietyille toiminnalle osoitettu osuus on hankkeen välillinen kustannus.

Kustannusten suunnittelu tai seuranta perustuu kustannuslaskennan tarkoituksen mukaan sekä kirjanpitoon että muuhun talouden seurantaan, jota tehdään organisaatiossa tai hankkeessa.

Termejä koskeva huomautus: Jotkut **toimijat** ovat käyttäneet yleiskustannus-termiä (sv: allmän kostnad, en: overheads) joko täysin tai osittain samassa merkityksessä kuin välillinen kustannus.

Käsittekaavio: [Kustannukset](#)

166

<valtionavustus>

hyväksyttävä kustannus

määritelmä

kustannus, joka aiheutuu **valtionavustuksella** rahoitettavaksi tarkoitettusta toiminnasta tai **hankkeesta** ja on muutenkin valtionavustuksen ehtojen mukainen

huomautus

Termejä koskeva huomautus: EU-rahoituksen yhteydessä hyväksyttävään kustannukseen viitataan termillä tukikelpoinen kustannus (sv: stödberättigande kostnad).

Käsittekaaviot: [Kustannukset](#) ja [Kustannusten yhteismäärä](#)

167

<valtionavustus>

ei-hyväksyttävä kustannus

määritelmä

kustannus, joka aiheutuu **valtionavustuksella** rahoitettavaksi tarkoitettusta toiminnasta tai **hankkeesta** mutta joka ei ole valtionavustuksen ehtojen mukainen

huomautus

Termejä koskeva huomautus: EU-rahoituksen yhteydessä ei-hyväksyttävään kustannukseen viitataan termillä kustannus, joka ei ole tukikelpoinen (sv: kostnad som inte är stödberättigande).

Käsittekaaviot: [Kustannukset](#) ja [Kustannusten yhteismäärä](#)

168

<valtionavustus>

arvioidut kustannukset pl

määritelmä

kustannukset, joiden **valtionavustuksen hakija** tai **saaja** arvioi aiheutuvan **valtionavustuksella** rahoitettavaksi tarkoitettusta toiminnasta tai **hankkeesta** ja jotka **valtionapuviranomainen** tai muu toimivaltainen toimija käsittelee

Käsittekaavio: [Kustannukset](#)

169

<valtionavustus>

ehdotetut arvioidut kustannukset *pl*

määritelmä

arvioidut kustannukset, jotka *valtionavustuksen hakija* tai *saaja* esittää *valtionapuviranomaiselle* tai muulle toimivaltaiselle toimijalle *valtionavustushakemuksessa* tai *valtionavustuksen muutoshakemuksessa*

Käsittekaavio: [Kustannukset](#)

170

<valtionavustus>

hyväksytyt arvioidut kustannukset *pl*

määritelmä

arvioidut kustannukset, jotka *valtionapuviranomainen* tai muu toimivaltainen toimija huomioi määrittäessään *valtionavustuksen* määrää

Käsittekaavio: [Kustannukset](#)

171

<valtionavustus>

hylätyt arvioidut kustannukset *pl*

määritelmä

arvioidut kustannukset, jotka *valtionapuviranomainen* tai muu toimivaltainen toimija on päättänyt jättää huomioimatta määrittäessään *valtionavustuksen* määrää

Käsittekaavio: [Kustannukset](#)

172

<valtionavustus>

toteutuneet kustannukset *pl*

määritelmä

kustannukset, jotka ovat *valtionavustuksen saajan* mukaan aiheutuneet *valtionavustuksella rahoitettavasta toiminnasta* tai *hankkeesta* ja jotka *valtionapuviranomainen* tai muu toimivaltainen toimija käsittelee

Käsittekaavio: [Kustannukset](#)

173

<valtionavustus>

ilmoitetut toteutuneet kustannukset *pl*

määritelmä

toteutuneet kustannukset, jotka *valtionavustuksen saaja* ilmoittaa *valtionapuviranomaiselle* tai muulle toimivaltaiselle toimijalle toimittamassaan *selvityksessä valtionavustuksen* käytöstä

Käsittekaavio: [Kustannukset](#)

174

<valtionavustus>

hyväksytyt toteutuneet kustannukset *pl*

määritelmä

toteutuneet kustannukset, jotka *valtionapuviranomainen* tai muu toimivaltainen toimija huomioi päättäessään *valtionavustuksen saajalle* maksettavan *valtionavustuksen* määrän

Käsittekaavio: [Kustannukset](#)

175

<valtionavustus>

hylätyt toteutuneet kustannukset *pl*

määritelmä

toteutuneet kustannukset, jotka *valtionapuviranomainen* tai muu toimivaltainen toimija on jättänyt ottamatta huomioon päättäessään maksettavan *valtionavustuksen* määrän

Käsittekaavio: [Kustannukset](#)

176

kustannusten yhteismäärä

määritelmä

valtionavustuksella rahoitettavaksi tarkoitettuun tai *rahoitettavaan toimintaan* tai *hankkeeseen* liittyvien *kustannusten* yhteenlaskettu määrä

Käsittekaavio: [Kustannusten yhteismäärä](#)

177

<valtionavustus>

kokonaiskustannukset *pl*

määritelmä

kustannusten yhteismäärä, joka vastaa kaikkia *valtionavustuksella* rahoitettavaksi tarkoitettua toiminnan tai *hankkeen* aiheuttamia *välittömiä* ja *välillisiä kustannuksia*

huomautus

Kokonaiskustannukset lasketaan samalla tavalla kuin omakustannusarvo (OKA), jota käytetään tuotteiden hinnoittelussa.

Termejä koskeva huomautus: Kokonaiskustannusmalli-termiä (sv: totalkostnadsmodell, en: total cost model)) saatetaan käyttää sellaisessa yhteydessä, jossa valtionavustuksella rahoitettavaksi tarkoitettua toiminnan tai hankkeen kokonaiskustannukset otetaan valtionavustuksen tason määrittämisen lähtökohdaksi.

Käsittekaavio: [Kustannusten yhteismäärä](#)

178

ehdotettujen arvioitujen kustannusten yhteismäärä

määritelmä

kustannusten yhteismäärä, joka lasketaan *ehdotetuille arvioituille kustannuksille*

Käsittekaavio: [Kustannusten yhteismäärä](#)

179

hyväksytyjen arvioitujen kustannusten yhteismäärä

määritelmä

kustannusten yhteismäärä, joka lasketaan *hyväksytyille arvioituille kustannuksille*

huomautus

Hyväksytyjen arvioitujen kustannusten yhteismäärää hyödynnetään silloin, kun lasketaan myönnettävän *valtionavustuksen* määrää.

Käsittekaavio: [Kustannusten yhteismäärä](#)

180

hylättyjen arvioitujen kustannusten yhteismäärä

määritelmä

kustannusten yhteismäärä, joka lasketaan *hylätyille arvioituille kustannuksille*

Käsittekaavio: [Kustannusten yhteismäärä](#)

181

<valtionavustus>

hyväksyttävien ehdotettujen arvioitujen kustannusten yhteismäärä

määritelmä

se osuus *valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan* tai hankkeen *ehdotettujen arvioitujen kustannusten yhteismäärästä*, joka aiheutuu *hyväksyttävistä kustannuksista*

Käsittekaavio: *Kustannusten yhteismäärä*

182

<valtionavustus>

ei-hyväksyttävien ehdotettujen arvioitujen kustannusten yhteismäärä

määritelmä

se osuus *valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan* tai hankkeen *ehdotettujen arvioitujen kustannusten yhteismäärästä*, joka aiheutuu *ei-hyväksyttävistä kustannuksista*

huomautus

Valtionavustustoiminnassa ei-hyväksyttävien kustannusten yhteismäärän *arviointi* voi kuulua *valtionavustuspäätöksen* valmisteluun.

Käsittekaavio: *Kustannusten yhteismäärä*

183

<valtionavustus>

ulkopuolisella rahoituksella katettava hyväksyttävien kustannusten yhteismäärä

määritelmä

se osuus *hyväksyttävien ehdotettujen arvioitujen kustannusten yhteismäärästä*, joka katetaan *ulkopuolisella rahoituksella*

huomautus

Esimerkiksi *valtionavustuksella* voidaan kattaa osa ulkopuolisella rahoituksella katettavien hyväksyttävien kustannusten yhteismäärästä.

Käsittekaavio: *Kustannusten yhteismäärä*

184

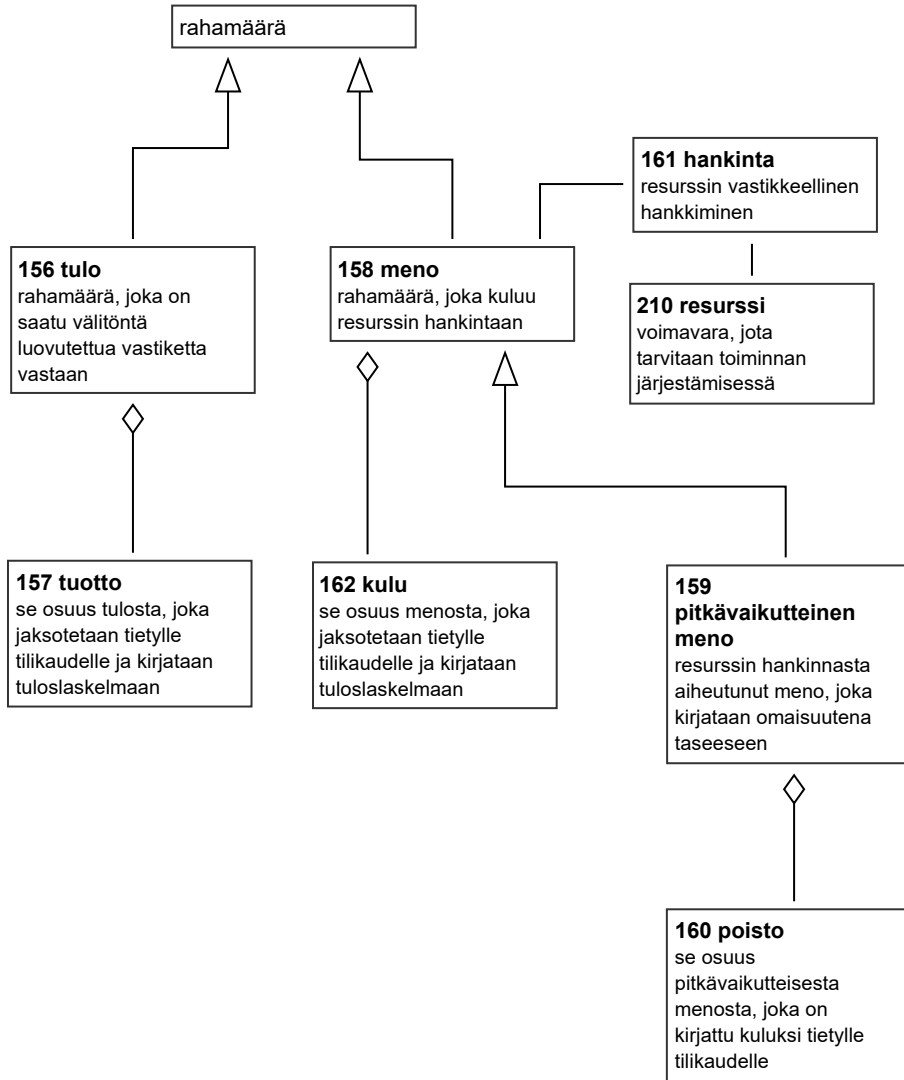
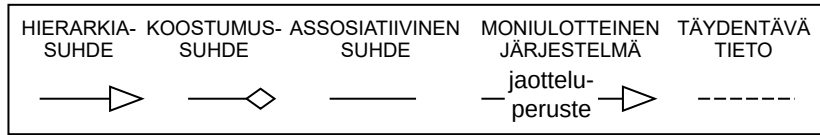
<valtionavustus>

omavastuuosuus hyväksyttävistä kustannuksista

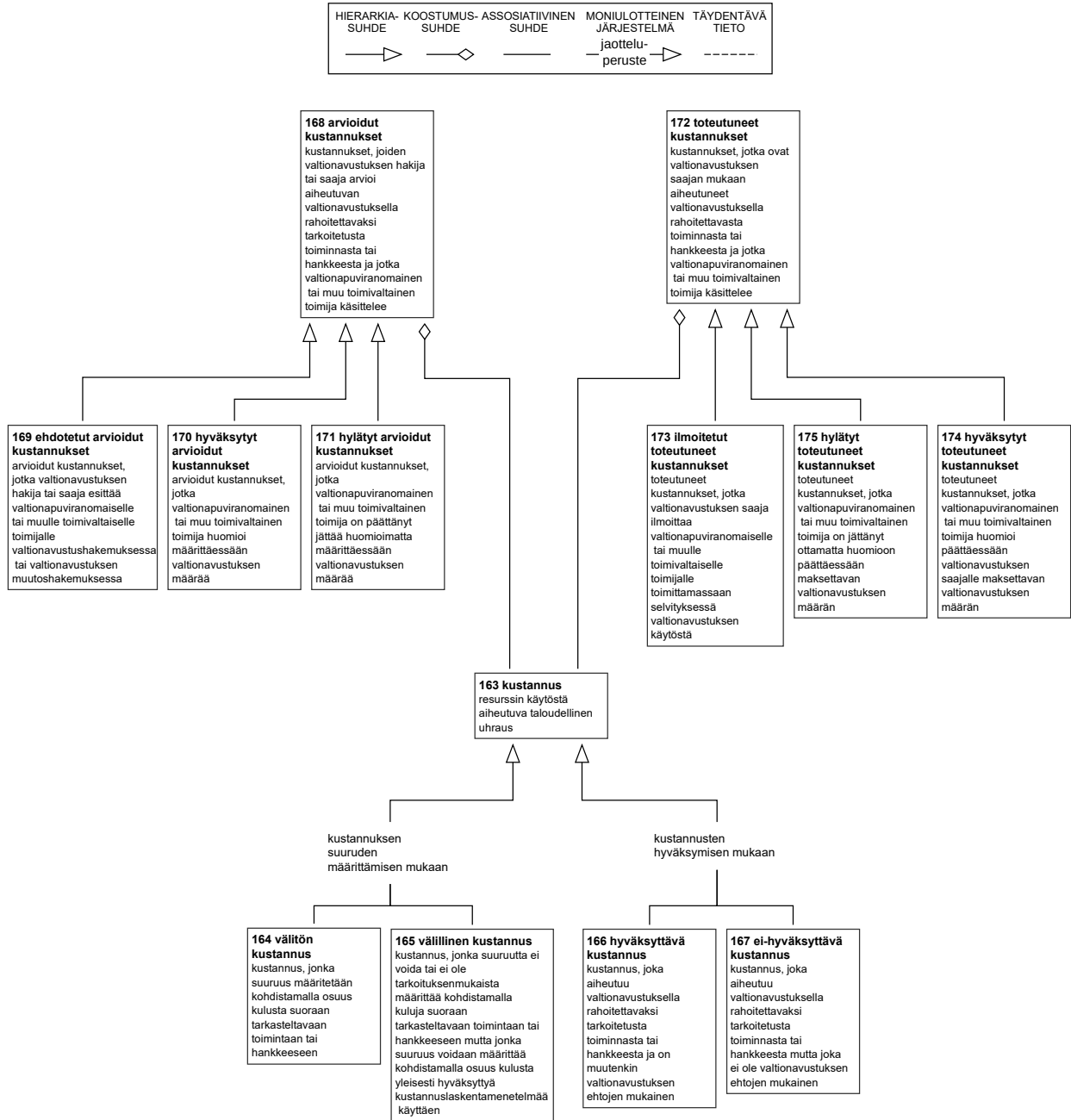
määritelmä

se osuus *hyväksyttävien ehdotettujen arvioitujen kustannusten yhteismäärästä*, joka jää jäljelle *ulkopuolisella rahoituksella katettavien hyväksyttävien kustannusten yhteismäärän* vähentämisen jälkeen

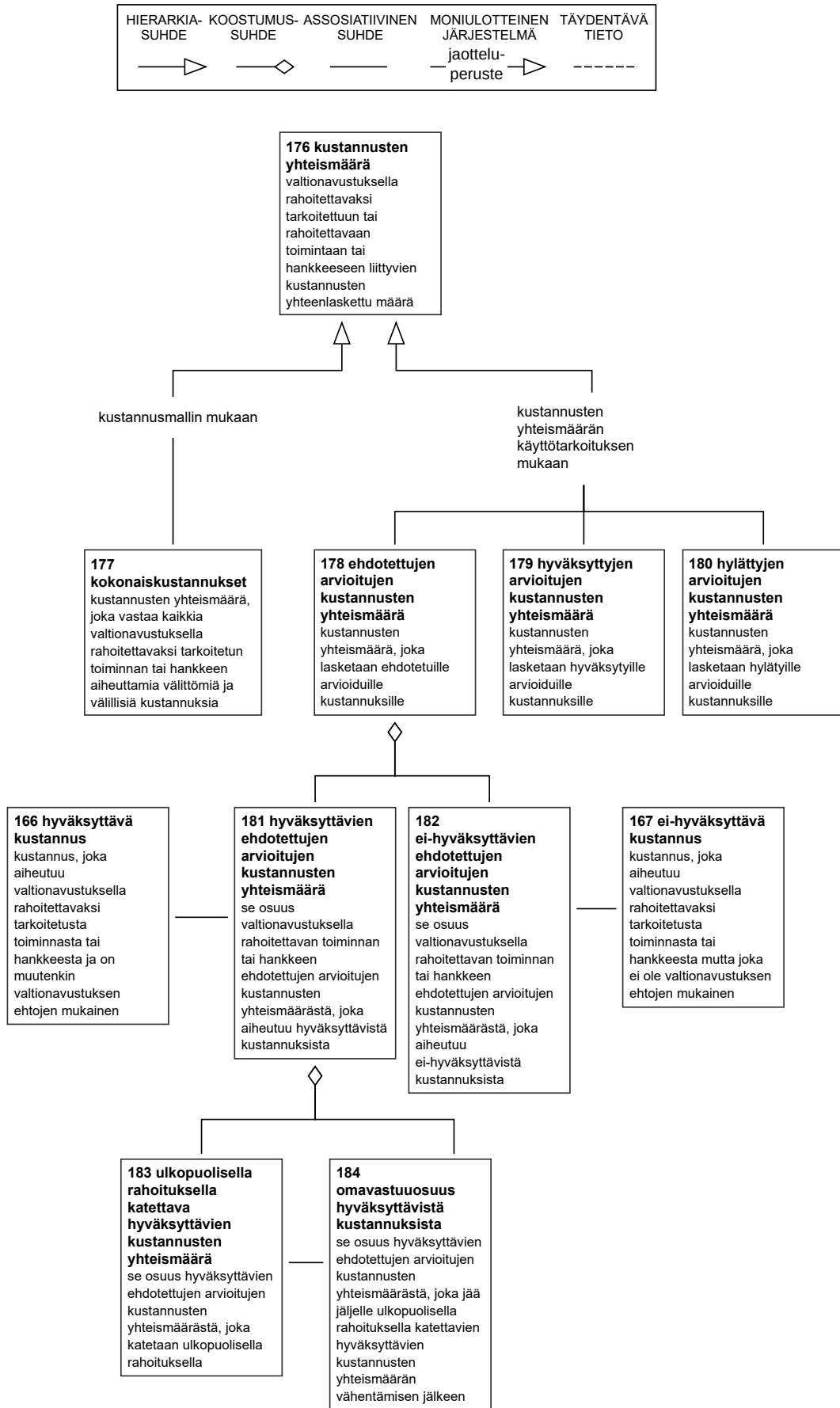
Käsittekaavio: *Kustannusten yhteismäärä*

Käsitekaavio 13. Tulot ja menot.

Käsittekaavio 14. Kustannukset.

Käsitekaavio 15. Kustannusten yhteismäärä.

8.1.2 Rahoitus ja resurssien arvo

185

<valtionavustus>

rahoitus

määritelmä

rahavarat, jotka kohdistetaan *valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan* tai hankkeen *kustannusten* kattamiseen

huomautus

Tässä rahoitus on määritelty *valtionavustuksen hakijan* tai *saajan* talouden suunnittelun ja *seurannan* näkökulmasta. Muissa yhteyksissä rahoitus voidaan ymmärtää laajemmin tai eri tavalla rajautuvana.

Käsittekaavio: [Rahoitus ja resurssien arvo](#)

186

<valtionavustus>

ulkopuolinen rahoitus

määritelmä

muun *toimijan* kuin *valtionavustuksen hakijan* tai *saajan* hallinnassa oleva rahoitus, jonka kohdistamisesta valtionavustuksella rahoitettavaksi tarkoitettuun tai *rahoitettavaan toimintaan* tai hankkeeseen tuo muu toimija päättää ja josta kyseinen toimija ei saa välitöntä vastiketta

huomautus

Esimerkiksi *valtionavustus* sekä säätiöiden ja kuntien myöntämä rahoitus ovat ulkopuolista rahoitusta.

Käsittekaavio: [Rahoitus ja resurssien arvo](#)

187

<valtionavustus>

ulkopuolisen rahoituksen yhteismäärä

määritelmä

kaiken valtionavustuksella rahoitettavaksi tarkoitettuun tai *rahoitettavaan toimintaan* tai hankkeeseen haetun tai saadun *ulkopuolisen rahoituksen* yhteenlaskettu määrä

huomautus

Valtionavustusta haettaessa ja sen käytöstä raportoitaessa *toimijan* saama vastikkeeton rahamäärä on ulkopuolisen rahoituksen osuutta kun taas vastikkeellinen rahamäärä katsotaan *tuloksi*. Ulkopuolisen rahoituksen osuuteen sisältyy esimerkiksi saatu valtionavustus. Tuloa kertyy puolestaan välittömästi kyseisessä toiminnassa tai *hankkeessa* myynnistä, vuokrauksesta, käyttökorvauksista tai muusta luovutetusta vastikkeesta.

Ulkopuolisen rahoituksen osuus kattaa yleensä vain osan *hyväksyttävistä kustannuksista*.

Ulkopuolisen rahoituksen osuuteen liittyy aina kirjauksia kirjanpitovelvollisen *rahoituksen* saajan kirjanpitoon.

Hankkeen kokonaisrahoitukseen kuuluva ulkopuolinen rahoitusosuus voi koostua sekä *yksityisestä rahoituksesta* että *julkisesta rahoituksesta*. Julkinen rahoitus voi koostua esimerkiksi valtionavustuksesta, kunnan hankkeelle osoittamasta avustuksesta tai EU-rahoituksesta.

Valtionavustuksen myöntäjä voi vaatia *valtionavustuksen hakijalta*, että hakija hankkii toimintaan tai hankkeeseen myös muuta *rahoitusta*.

Käsittekaavio: [Rahoitus ja resurssien arvo](#)

188

yksityinen rahoitus

määritelmä

rahoitus, joka on lähtöisin muulta kuin valtiolta, kunnalta tai muulta julkisyhteisöltä tai julkisoikeudelliselta laitokselta tai säätiöltä

Käsittekaavio: [Rahoitus ja resurssien arvo](#)

189

julkinen rahoitus

määritelmä

rahoitus, joka on lähtöisin valtiolta, kunnalta tai muulta julkisyhteisöltä tai julkisoikeudelliselta laitokselta tai säätiöltä

huomautus

Esimerkiksi **valtionavustus** sekä EU:lta tai kunnalta saatu avustus ovat julkista rahoitusta.

Käsittekaavio: [Rahoitus ja resurssien arvo](#)

190

<valtionavustus>

maksullinen resurssi

määritelmä

resurssi, joka on kohdistettu **valtionavustuksella rahoitettavaan toimintaan** tai hankkeeseen ja josta **valtionavustuksen saaja** luovuttaa rahallisen vastikkeen

huomautus

Maksullisen resurssin hankkimisesta aiheutuu kirjauksia valtionavustuksen saajan kirjanpitoon ja sen käytöstä aiheutuu valtionavustuksen saajalle **kustannuksia**.

Maksullinen resurssi voi olla esimerkiksi valtionavustuksella rahoitettavaan hankkeeseen osallistuvan **työntekijän työpanos**, josta syntyy valtionavustuksen saajalle palkkakustannuksia.

Käsittekaaviot: [Rahoitus ja resurssien arvo](#) ja [Resursseja](#)

191

<valtionavustus>

maksutta käyttöön saatu resurssi

määritelmä

resurssi, joka on kohdistettu **valtionavustuksella rahoitettavaan toimintaan** tai hankkeeseen ja josta **valtionavustuksen saaja** ei luovuta rahallista tai muuta vastiketta

huomautus

Maksutta käyttöön saatu resurssi voi olla esimerkiksi **vapaaehtoisen työpanos** toimintaan tai **hankkeeseen**. Se voi olla myös valtionavustuksen saajalle annettu oikeus käyttää maksutta laitteita tai tiloja.

Maksutta käyttöön saadusta resurssista ei aiheudu kirjauksia valtionavustuksen saajan kirjanpitoon, mutta siitä voi aiheutua kirjauksia resurssin luovuttajan kirjanpitoon. Maksutta käyttöön saadusta resurssista itsestään ei aiheudu **kustannuksia** valtionavustuksen saajalle, mutta kyseisen resurssin käytön yhteydessä voi syntyä tälle muita kustannuksia. Esimerkiksi vapaaehtoisen työpanos on maksutta käyttöön saatu resurssi mutta vapaaehtoiselle hankitut talkootarjoilut ovat **maksullisia resursseja**.

Valtionapuviranomainen voi hyödyntää esimerkiksi tietoa **valtionavustuksen hakijan** maksutta käyttöön saaduista resursseista silloin, kun se valmistelelee **valtionavustuspäätöstä** ja arvioi hakijan mahdollisuuksia toteuttaa suunnittelemaansa toimintaa.

Termejä koskeva huomautus: EU:n varainhoitoasetuksessa (EU 2018/1046) ja joissakin kansallisissa säädöksissä viitataan luontoissuoritus-termillä (en: in-kind contribution) muihin kuin rahallisiin **resursseihin**, joita kolmannet osapuolet asettavat maksutta avustuksen saajan käyttöön. Luontoissuoritus-termiä ei kuitenkaan suositeta käytettäväksi kansallisten **valtionavustusten** yhteydessä, koska se liittyy muissa yhteyksissä kuin EU-rahoituksessa vastikkeelliseen toimintaan eikä vastikkeettomaan.

Käsittekaaviot: [Rahoitus ja resurssien arvo](#) ja [Resursseja](#)

192

<valtionavustus>

maksutta käyttöön saadun resurssin rahallinen arvo

määritelmä

laskennallinen arvo, joka määritetään *maksutta käyttöön saadulle resurssille* erikseen sovittujen periaatteiden mukaisesti

huomautus

Esimerkiksi maksutta käyttöön saaduille tiloille voidaan määrittää arvo sen perusteella, mikä kyseisten tilojen vuokra olisi.

Maksutta käyttöön saadun resurssin rahallinen arvo täytyy pystyä laskemaan silloin, kun se vaikuttaa myönnettävän *valtionavustuksen* määrään.

Käsittekaavio: [Rahoitus ja resurssien arvo](#)

193

<valtionavustus>

resurssien kokonaisarvo

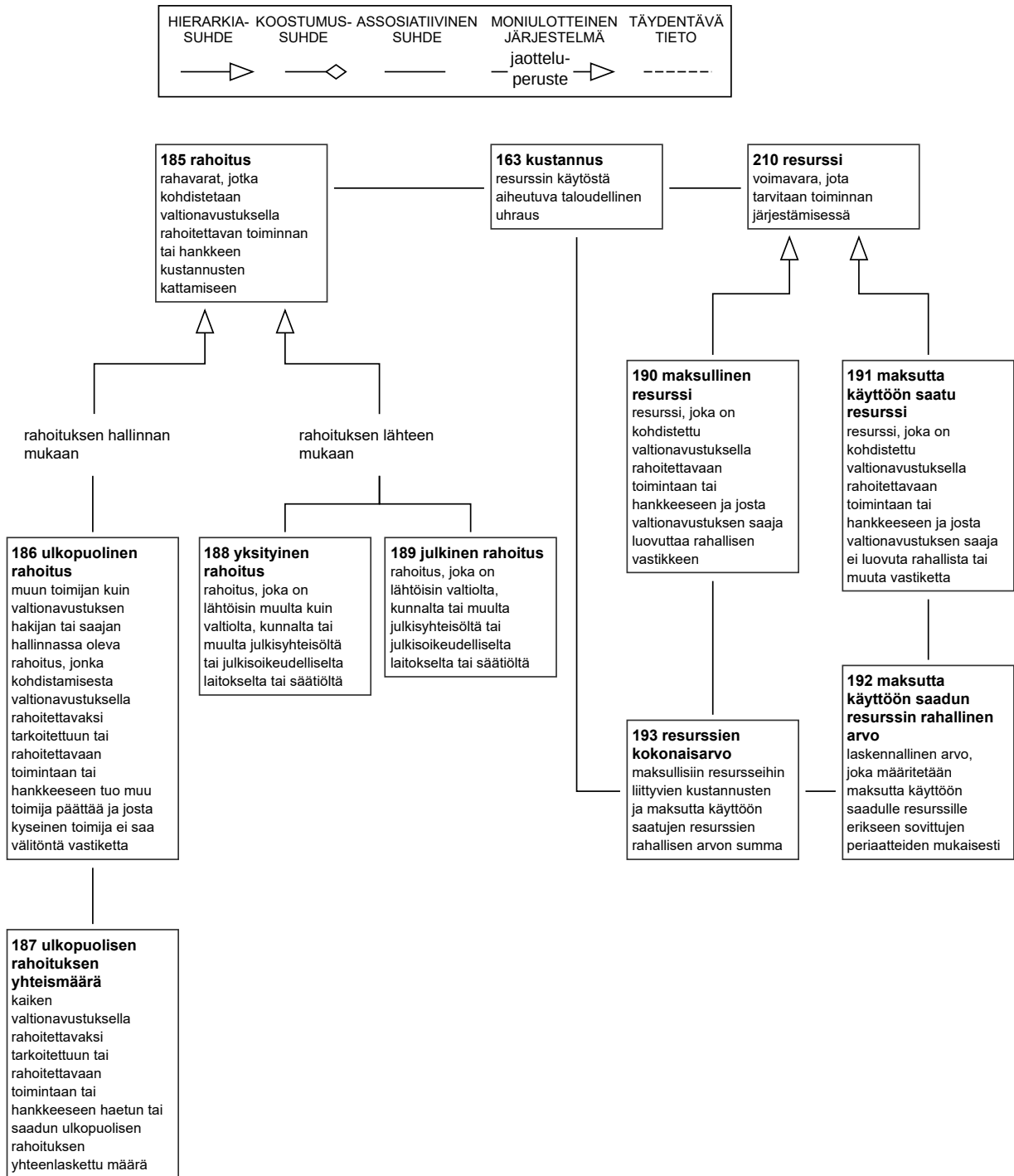
määritelmä

maksullisiin resursseihin liittyvien *kustannusten* ja *maksutta käyttöön saatujen resurssien rahallisen arvon* summa

huomautus

Resurssien kokonaisarvo täytyy pystyä laskemaan silloin, kun se vaikuttaa myönnettävän *valtionavustuksen* määrään.

Käsittekaavio: [Rahoitus ja resurssien arvo](#)

Käsitekaavio 16. Rahoitus ja resurssien arvo.

8.2 Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan toimijoita

194

henkilö

määritelmä

toimija, joka on ihminen

huomautus

Henkilö ja luonnollinen henkilö ovat kaksi eri käsitettä, vaikka jälkimmäiseenkin joskus viitataan termillä henkilö. Henkilö-käsitettä ja -termiä suositellaan käytettäväksi silloin, kun on kyse ihmisestä toimijana (vrt. *organisaatioon*, joka ei voi olla yksittäinen henkilö). Kun on kyse ihmisestä oikeussubjektina, suositellaan sen sijaan käytettäväksi täsmällisempää käsitettä ja termiä luonnollinen henkilö (vrt. oikeushenkilöön, joka ei voi olla ihminen).

Henkilö-käsite perustuu Julkisen hallinnon yhteiseen sanastoon

(<http://uri.suomi.fi/terminology/jhs/J754>, lainattu 2.11.2020) ja Julkisen hallinnon

yhteentoimivuussanastoon – EU-ydinkäsitteet (<http://uri.suomi.fi/terminology/eucore-fi/c58>, lainattu 2.9.2021).

Käsittekaavio: [Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan toimijoita](#)

195

<valtionavustus>

työntekijä

määritelmä

henkilö, joka tekee sellaista työtä, josta hän saa ansiotuloa

huomautus

Termejä koskeva huomautus: Työntekijä-termiä (sv: arbetstagare, en: employee) käytetään toisinkin kuin tässä on määritelty. Työntekijällä voidaan tarkoittaa myös joko palvelussuhteessa (eli työ- tai virkasuhteessa) olevaa henkilöä tai tarkemmin ainoastaan työsuhteessa olevaa henkilöä.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan toimijoita](#)

196

vapaaehtoinen; vapaaehtoistyöntekijä

määritelmä

henkilö, joka tekee työtä ilman vastiketta ja joka toimii ilman pakkoa

huomautus

Vapaaehtoinen osallistuu vapaaehtoistoimintaan tai talkootyöhön.

Vaikka vapaaehtoiselle ei makseta hänen *työpanoksestaan* vastiketta eikä hänestä synny *kustannuksia*, voi toiminnan järjestäjälle syntyä muita kustannuksia vapaaehtoisten käyttämisen yhteydessä.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan toimijoita](#)

197

organisaatio

määritelmä

toimija, joka on *henkilöiden* perustama ja ylläpitämä yhteenliittymä ja jolla on yhteinen *tavoite* ja tarkoituksenmukainen rakenne

huomautus

Organisaatiolla on rakenne, roolit ja toimintakäytännöt, joita pidetään toiminnan toteuttamisen kannalta tarpeellisina.

Organisaatio voi muodostua useasta eri organisaatiosta. Esimerkkinä keskusjärjestö, joka koostuu useammasta alajärjestöstä tai kansanliike, joka koostuu sekä henkilöistä että organisaatioista.

Organisaatiot voivat muodostaa yhteistä toimintaa varten esimerkiksi konsortion ja sopia konsortiona *valtionavustuksen hakemisesta* yhteiseen *hankkeeseen*.

Organisaatio-käsite perustuu Julkisen hallinnon yhteiseen sanastoon

(<http://uri.suomi.fi/terminology/jhs/J132>, lainattu 2.11.2020) ja Julkisen hallinnon

yhteentoimivuussanastoon – EU-ydinkäsitteet (<http://uri.suomi.fi/terminology/eucore-fi/c22>, lainattu 2.9.2021).

Käsittekaavio: [Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan toimijoita](#)

198

sidostoimija; sidosryhmä

määritelmä

toimija, johon tarkasteltava toiminta voi vaikuttaa tai joka voi puolestaan vaikuttaa tarkasteltavaan toimintaan ja sen menestyksekkyteen

huomautus

Toimijoilla on yleensä monia sidostoimijoita, jotka on hyödyllistä tiedostaa ja tunnistaa. Sidostoimija voi olla esimerkiksi toiminnan kohderyhmä (kuten asiakas), **kumppani** tai **ostopalvelun tuottaja**. Sidostoimijat eivät kuitenkaan ole välttämättä aktiivisia osapuolia toiminnassa eikä sidostoimijoiden kanssa yleensä sovita yhteisistä toimenpiteistä **tavoitteiden** saavuttamiseksi. Jos sama toimija on sekä sidostoimija että kumppani, **kumppanuussuhteeseen** kuuluvista asioista voidaan sopia **kumppanuussopimuksella**.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan toimijoita](#)

199

verkosto

määritelmä

keskenään tiiviissä yhteydessä olevien **toimijoiden** muodostama kokonaisuus

huomautus

Tietyn toimijan verkosto voi syntyä esimerkiksi käytännön yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, **kumppanuussuhteista** tai jäsenyyksistä eri yhteisöissä.

Verkosto voi olla luonteeltaan muodollinen yhteistyörakenne tai vapaamuotoinen verkosto.

Verkosto voi toimia pitkäaikaisesti esimerkiksi **hankkeen** yhteydessä tai se voidaan koota vain tiettyä rajattua ja lyhytaikaista tarkoitusta varten.

Käsittekaavio: [Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan toimijoita](#)

200

kumppani; yhteistyökumppani

määritelmä

toimija, joka tekee yhteistyötä toisen toimijan kanssa

huomautus

Kumppaneiden välinen yhteistyö voi olla monenlaista toimintaa, kuten molemmille yhteiseen **tavoitteeseen** tai **päämäärään** pyrkivän kumppanin toiminnan tukemista rahallisesti tai muulla tavoin, liiketoimintaa tai kokemusten ja **osaamisen** vaihtoa.

Esimerkiksi **valtionavustustoiminnan suunnittelun** yhteydessä **valtionavustuksen myöntäjät** ja **hakijat** voivat tehdä yhteistyötä **yhteiskunnallisten tarpeiden** tunnistamiseksi, jolloin ne ovat toistensa kumppaneita.

Käsittekaaviot: [Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan toimijoita](#) ja [Kumppaneita ja sopimuksia](#)

201

yhteistyötaho

määritelmä

kumppani, joka tekee yhteiseen **päämäärään** tai **tavoitteeseen** perustuvaa yhteistyötä toisen **toimijan** kanssa

huomautus

Yhteistyötahoilla on aina yhteinen pyrkimys, joka voi ilmetä erilaisina yhteistyön muotoina.

Esimerkiksi **valtionapuviranomainen** on **valtionavustuksen saajan** yhteistyötaho, koska valtionapuviranomainen edistää myöntämällään **valtionavustuksella** sitä päämäärää, johon valtionavustuksen saajakin toiminnallaan pyrkii. Toisaalta esimerkiksi kansalaisjärjestön yhteistyötaho voi olla toinen kansalaisjärjestö, joka edistää omalla **hankkeellaan** näille yhteistä päämäärää.

Käsittekaavio: [Kumppaneita ja sopimuksia](#)

202

rahoittaja

määritelmä

yhteistyötaho, joka rahoittaa *toimijan* toimintaa

huomautus

Rahoittaja on toimijan yhteistyötaho, koska antamallaan rahallisella tuella se edistää toiminnan *tavoitteiden* saavuttamista. Rahoittaja voi olla esimerkiksi *valtionapuviranomainen* tai säätiö, joka myöntää avustuksen *hankkeesta* tai toiminnasta aiheutuviin *kustannuksiin*.

Käsittekaavio: [Kumppaneita ja sopimuksia](#)

203

tukija

määritelmä

yhteistyötaho, joka tukee *toimijan* toimintaa muuten kuin rahallisesti ilman että saa antamastaan tuesta vastiketta

huomautus

Tukija on toimijan yhteistyötaho, koska antamallaan muulla kuin rahallisella tuella se edistää toiminnan *tavoitteiden* saavuttamista. Tukija voi olla esimerkiksi kunta, joka antaa *hankkeen* käyttöön *toimintapaikan*.

Käsittekaavio: [Kumppaneita ja sopimuksia](#)

204

ostopalvelun tuottaja

määritelmä

kumppani, joka tuottaa palvelun oman *organisaationsa* ulkopuoliselle *toimijalle* tämän tilauksesta korvausta vastaan

Käsittekaavio: [Kumppaneita ja sopimuksia](#)

205

ostopalvelun tilaaja

määritelmä

kumppani, joka tilaa oman *organisaationsa* ulkopuoliselta *toimijalta* tämän tuottaman palvelun korvausta vastaan

huomautus

Ostopalvelun maksaja voi olla joko ostopalvelun tilaaja tai joku muu toimija.

Valtionavustuksen saaja voi olla ostopalvelun tilaaja ja käyttää *valtionavustusta* ostopalvelun hankkimiseen *ostopalvelun tuottajalta*, jos se on *valtionavustuspäätöksen* perusteella mahdollista.

Käsittekaavio: [Kumppaneita ja sopimuksia](#)

206

sopimuskumppani

määritelmä

kumppani, jolla on *kumppanuussopimus* toisen *toimijan* kanssa

huomautus

Esimerkiksi *valtionapuviranomainen* ja ulkomainen *valtionavustuksen saaja* ovat sopimuskumppaneita silloin, kun ne tekevät *valtionavustussopimuksen*.

Termejä koskeva huomautus: Sopimuskumppani-sanaa (sv: avtalspartner, en: contracting partner) voidaan toisissa yhteyksissä käyttää myös laajemmassa merkityksessä kuin tässä on määritelty. Tällöin sopimuskumppanilla tarkoitetaan minkä tahansa muunkin sopimuksen kuin kumppanuussopimuksen osapuolta.

Käsittekaavio: [Kumppaneita ja sopimuksia](#)

207

kumppanuussuhde

määritelmä

kumppaneiden välinen, molempia osapuolia hyödyttävä yhteistyösuhde

huomautus

Kumppanuussuhde voi olla toiminnallinen tai taloudellinen, kertaluonteinen tai jatkuva.

Kumppanuussuhteesta voidaan tehdä *kumppanuussopimus*, mutta se ei ole välttämätöntä.

Valtionavustuksella rahoitettavassa toiminnassa taloudellinen kumppanuussuhde voi olla sellainen, jossa *valtionavustuksen saaja* ja *valtionavustuksena myönnetyn rahoituksen siirron saaja* sopivat muun muassa rahan siirtämisestä ja yhteydenpidosta.

Käsittekaavio: [Kumppaneita ja sopimuksia](#)

208

kumppanuussopimus

määritelmä

sopimus, jossa määritetään *kumppanuussuhteeseen* kuuluva yhteinen toiminta tai sitoumukset osapuolia sitovasti

huomautus

Valtionapuviranomainen voi edellyttää *valtionavustuksen hakijalta valtionavustuksen hakemisen* yhteydessä kumppanuussopimuksia tai niiden aiesopimuksia.

Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan kumppanuussopimus voi olla esimerkiksi sellainen, jossa *valtionavustuksen saaja* ja *valtionavustuksena myönnetyn rahoituksen siirron saaja* sopivat muun muassa rahan siirtämisestä, valtionavustuksen käytöstä ja *valtionavustuksen käytön valvonnasta*. Myös esimerkiksi valtionapuviranomaisen ja ulkomaisen valtionavustuksen saajan välinen *valtionavustussopimus* on kumppanuussopimus.

Käsittekaavio: [Kumppaneita ja sopimuksia](#)

209

ostopalvelusopimus

määritelmä

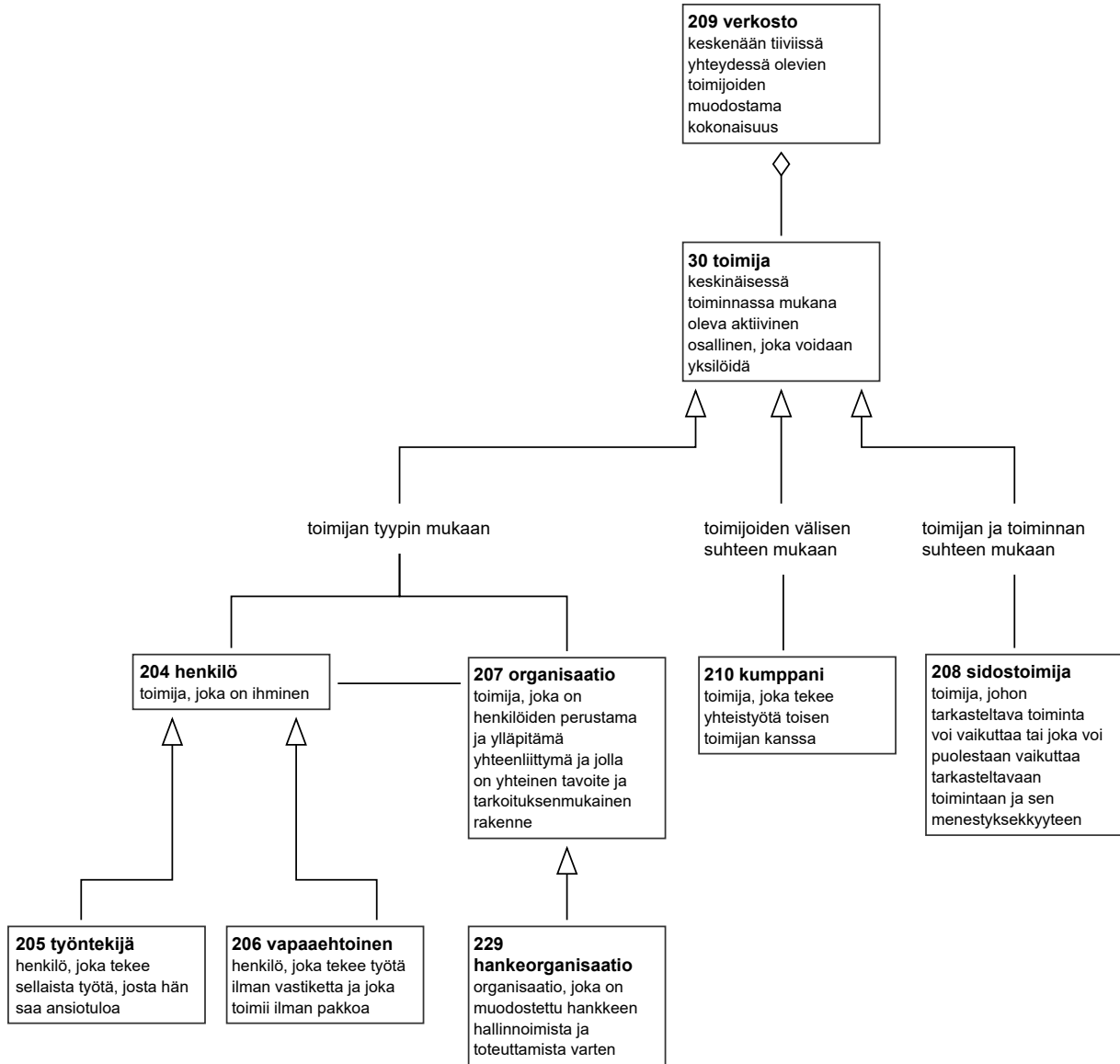
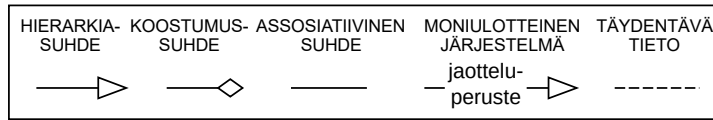
kumppanuussopimus, jossa määritetään ostopalvelun *hankintaan* liittyvät osapuolet ja näiden vastuut ja velvollisuudet

huomautus

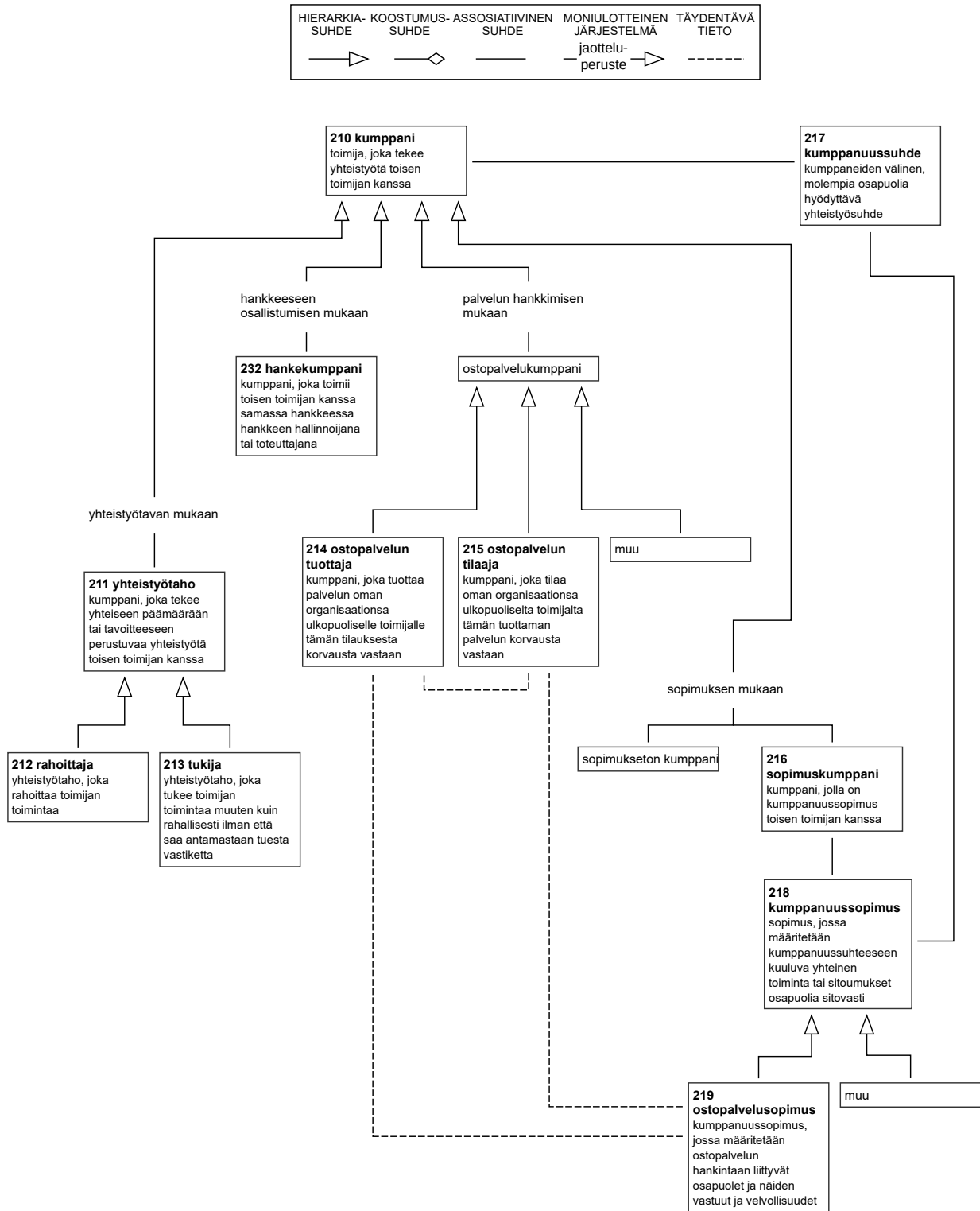
Ostopalvelusopimuksen osapuolia voivat olla *ostopalvelun tilaaja*, *ostopalvelun tuottaja* ja ostopalvelun maksaja, jos se on eri kuin ostopalvelun tilaaja.

Ostopalvelun tilaaja itse tai muu ostopalvelun maksaja maksaa ostopalvelusopimuksen perusteella korvausta *ostopalvelun tuottajalle*.

Käsittekaavio: [Kumppaneita ja sopimuksia](#)

Käsittekaavio 17. Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan toimijoita.

Käsitekaavio 18. Kumppaneita ja sopimuksia.

8.3 Resursseja

210

resurssi

määritelmä

voimavara, jota tarvitaan toiminnan järjestämisessä

huomautus

Resursseja voidaan ryhmitellä eri tavoin. Tässä sanastossa resurssit ryhmitellään seuraavasti: henkilöihin tai osaamiseen liittyvät resurssit (kuten *osaaminen* ja *työpanos*), toiminnassa käytettäviin hyödykkeisiin liittyvät resurssit (kuten *työvälineet*, *materiaalit* ja *toimintapaikka*) sekä aikaan liittyviin resursseihin (kuten *toteuttamisaika* ja *käytettävissäoloaika*). Resurssit voidaan ryhmitellä myös esimerkiksi aineellisiin ja aineettomiin resursseihin.

Valtionavustustoiminnassa resursseja tarkastellaan esimerkiksi silloin, kun *valtionavustuksen hakijat* kuvaavat resurssejaan *valtionavustushakemuksessaan* ja *valtionavustuksen saajat* resurssien käyttöä ja niihin liittyviä *hankintoja valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan raportoinnissa*.

Käsitekaaviot: [Toiminnan seurauksia](#), [Tulot ja menot](#), [Rahoitus ja resurssien arvo](#) ja [Resursseja](#)

211

osaaminen

määritelmä

tietojen ja taitojen ja näihin liittyvän ymmärryksen kokonaisuus, joka *henkilöllä* itsellään tai *organisaatiolla* on käytössään

huomautus

Henkilön osaaminen vaikuttaa tämän valmiuteen suoriutua erilaisista tehtävistä ja rooleista. Henkilön osaaminen kehittyy muun muassa tämän saamasta koulutuksesta, työkokemuksesta ja muista kokemuksista, kuten harrastustoiminnassa saadusta kokemuksesta.

Osaaminen voi olla esimerkiksi yleistä arviointi- tai talousosaamista tai erityisesti tarkasteltavaan toimintaan liittyvää osaamista. Henkilön osaaminen voi olla esimerkiksi ammattiosaamista tai kokemusasiantuntijuutta. Organisaatiossa *resurssina* tarvittava osaaminen on usein organisaation omien *työntekijöiden* osaamista. Organisaatio voi myös hankkia osaamista esimerkiksi ostamalla sitä ulkopuoliselta *toimijalta* tai hyödyntämällä yhteistyötä *verkostossa*.

Valtionavustustoiminnassa *valtionavustuksen myöntäjä* voi arvioida *valtionavustuksen hakijana* olevan organisaation tai henkilön käytettävissä olevaa osaamista *valtionavustuksen* myöntämistä varten.

Käsitekaavio: [Resursseja](#)

212

työpanos

määritelmä

ajan määrä, jonka yksi tai useampi *henkilö* käyttää tai joka on käytettävissä työn suorittamiseen

huomautus

Työpanos voidaan ilmaista esimerkiksi henkilötyöaikana eli henkilötyökuukausina tai henkilötyövuosina.

Työpanoksena voidaan tarkastella sekä *työntekijöiden* että *vapaaehtoisten* työpanosta.

Työpanoksen käyttöä voidaan seurata. *Valtionavustustoiminnassa* esimerkiksi *yleisavustuksen* yhtenä *arviointiperusteena* käytetään työllistettävien henkilöiden henkilötyövuosien määrää.

Käsitekaavio: [Resursseja](#)

213

työväline

määritelmä

väline, jota käytetään työhön

huomautus

Työväline voi olla aineellinen, kuten työhön käytettävä työasu, urheiluväline, auto, soitin, tietokone, puhelin tai laitteisto. Työväline voi olla myös aineeton, kuten ohjelmisto.

Työvälineitä käytetään esimerkiksi *materiaalien* ja tiedon käsittelyyn.

Käsitekaavio: [Resursseja](#)

214

materiaali

määritelmä

aineellinen hyödyke, jota kulutetaan prosessissa, jolla *tuotokset* saadaan aikaan

huomautus

Materiaalien *hankinnat* esitetään yleensä kirjanpidossa kululajikohtaisen tuloslaskelman eränä nimeltä aineet, tarvikkeet ja tavarat.

Materiaaleiksi voidaan katsoa esimerkiksi raaka-aineet, puolivalmisteet ja osat.

Valtionavustuksen saaja voi joko ostaa tarvitsemansa materiaalit tai saajalla voi olla niitä valmiiksi omassa varastossaan, josta niitä käytetään *valtionavustuksella rahoitettavaan toimintaan*. Valtionavustuksen saajalle voidaan myöntää avustusta materiaalien hankkimiseen tai niiden käytöstä aiheutuviin *kustannuksiin*.

Termejä koskeva huomautus: Materiaali-sanaa (sv: material, en: material) käytetään myös muissa kuin tässä määritellyssä merkityksessä. Esimerkiksi opetuksessa käytettäviin oppikirjoihin ja havaintoaineistoihin viitataan oppimateriaali-termillä (sv: läromaterial, en: teaching material, learning material) ja toisaalta viestinnässä tai markkinoinnissa tiedon välitykseen käytettävistä aineistoista voidaan puhua viestintä- tai markkinointimateriaalina (sv: kommunikationsmaterial, marknadsföringsmaterial, en: communication material, marketing material). Ne eivät kuulu tähän materiaali-käsitteeseen.

Käsittekaavio: [Resursseja](#)

215

toimintapaikka

määritelmä

fyysinen tai virtuaalinen paikka tai kanava, jossa tai jonka kautta *toimija* toteuttaa toimintaansa

huomautus

Toimijalla voi olla yksi tai useampia fyysisiä toimintapaikkoja, kuten teatteriesityksen harjoittelupaikka ja yksi tai useampi näyttämö. Jalkautuvassa työssä fyysinen toimintapaikka vaihtelee. Toimintapaikka voi olla myös virtuaalinen paikka, kuten verkkopalvelu. Lisäksi toimintapaikka voi olla puhelinpalvelu.

Käsittekaavio: [Resursseja](#)

216

toteuttamisaika

määritelmä

ajanjakso, joka on käytettävissä tehtävän tai toiminnan toteuttamiseen

huomautus

Esimerkiksi *valtionavustuksen hakijan* toimintaa varten varaama toteuttamisaika on *resurssi*, joka mahdollistaa osaltaan kyseisen toiminnan toteuttamisen. Toteuttamisaika vaikuttaa muiden resurssien tarpeeseen ja käyttöön. Esimerkiksi lyhyt toteuttamisaika voi tarkoittaa sitä, että toiminnan toteuttamiseen tarvitaan useamman *henkilön työpanos* kuin pidemmässä toteuttamisajassa tarvittaisiin. Jos vaikka uimahallin rakentamiseen voidaan käyttää vain puolet alun perin suunnitellusta toteuttamisajasta, siihen tarvitaan alkuperäistä suunnitelmaa enemmän *työntekijöitä*.

Käsittekaavio: [Resursseja](#)

217

käytettävissäoloaika

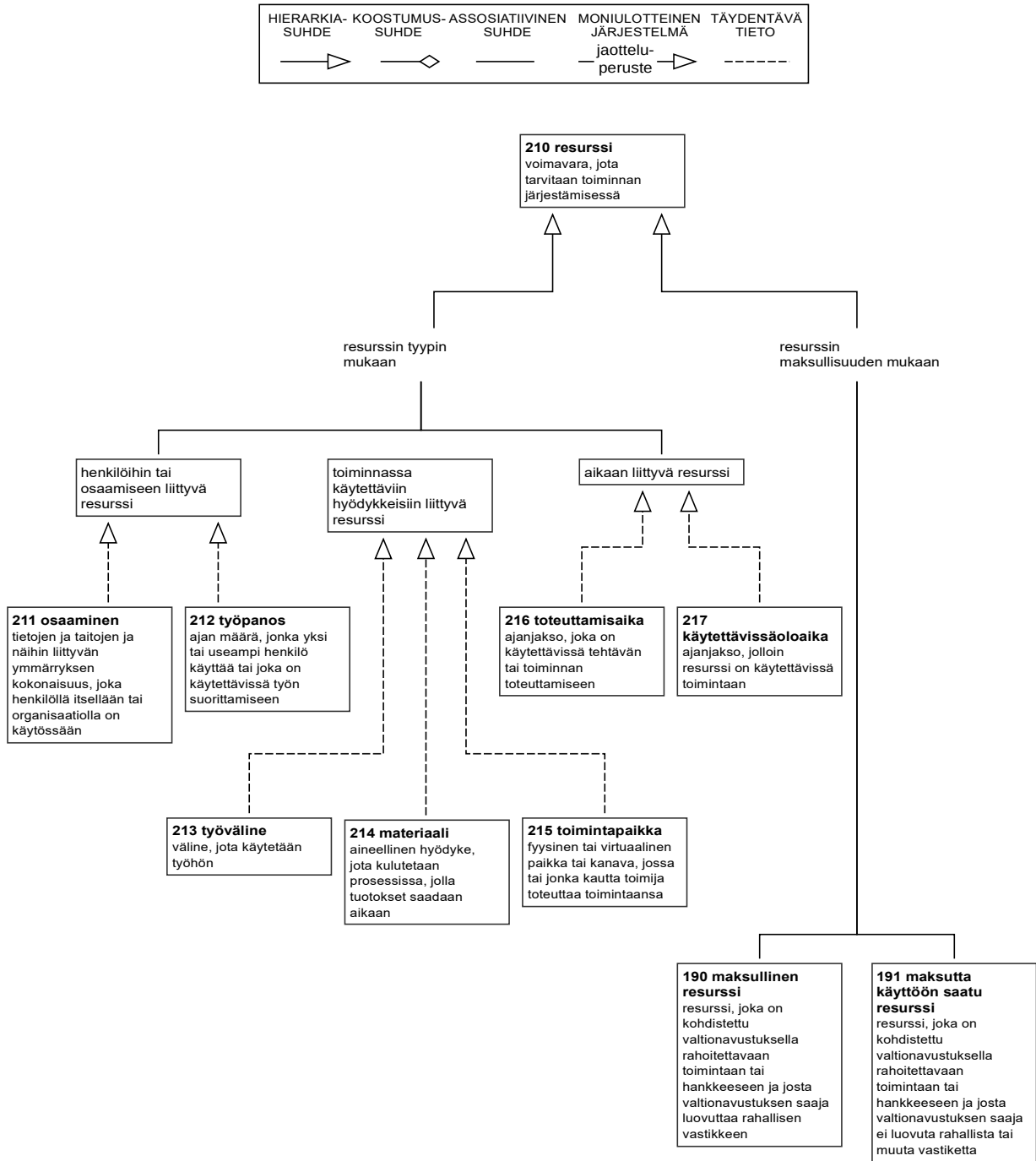
määritelmä

ajanjakso, jolloin *resurssi* on käytettävissä toimintaan

huomautus

Käytettävissäoloaika on resurssi siksi, että se mahdollistaa toiminnassa tarvittavan toisen resurssin, kuten *työvälineen* tai *toimintapaikan*, käyttämisen.

Käsittekaavio: [Resursseja](#)

Käsittekaavio 19. Resursseja.

8.4 Hankkeen toimijoita ja toimintaa

218

<valtionavustustoiminta>

hanke; projekti

määritelmä

ajallisesti rajattu, kertaluonteinen toiminnan kokonaisuus, jolle on määritetty yksi tai useampia [tavoitteita](#)

huomautus

[Valtionavustuksella](#) rahoitettavien hankkeiden laajuus vaihtelee, ja ne voivat olla enemmän tai vähemmän organisoituja.

Hanke voi tarkoittaa [valtionavustustoiminnan](#) näkökulmasta esimerkiksi toisaalta rakennusta korjaavan yksittäisen [henkilön](#) toimintaa tai toisaalta monivuotista, usean [organisaation](#) yhdessä toteuttamaa kehitysyhteistyöhanketta.

Hankkeen tavoite saattaa koskea sen [tuotoksia](#), [välittömiä tuloksia](#) tai [vaikutuksia](#).

Termejä koskeva huomautus: Valtionavustustoiminnassa hanke-termi on vakiintunut, kun viitataan valtionavustuksella rahoitettaviin hankkeisiin. Siksi hanke-termiä suositetaan projekti-termin sijaan [valtionapuviranomaisten](#) ja muiden toimivaltaisten toimijoiden valtionavustuksiin liittyvässä viestinnässä.

Käsittekaavio: [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

219

hankeorganisaatio; projektiorganisaatio

määritelmä

[organisaatio](#), joka on muodostettu [hankkeen hallinnoimista](#) ja [toteuttamista](#) varten

huomautus

Hankkeen hallinnoimisen ja toteuttamisen kannalta tarpeellisenä pidettyjä rakenteita, rooleja ja toimintakäytäntöjä voivat olla esimerkiksi [hankkeen](#) ohjausryhmä, hankepääällikkö, tiimit ja tiiminvetäjät sekä päätöksentekomenettely ja laadunvarmistuskäytännöt. Hankkeen hallinnoimisessa ja toteuttamisessa voi olla mukana [kumppaneita](#).

Hankeorganisaation kuvauksessa esitetään eri rooleissa toimivat [henkilöt](#) sekä rooleihin liittyvät vastuut, esimerkiksi raportointisuhteet.

Käsittekaaviot: [Valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan toimijoita](#) ja [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

220

hankkeen hallinnoija; projektin hallinnoija

määritelmä

[hankkeeseen](#) osallistuva [toimija](#), joka vastaa sille sovitusta [hankkeen hallinnoimiseen](#) liittyvistä tehtävistä

huomautus

Esimerkiksi yhteishankkeessa voi olla yksi tai useampia hallinnoijia.

Käsittekaavio: [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

221

hankkeen toteuttaja; projektin toteuttaja

määritelmä

[hankkeeseen](#) osallistuva [toimija](#), joka vastaa sille sovitusta [hankkeen toteuttamiseen](#) liittyvistä tehtävistä

huomautus

Hankkeessa voi olla yksi tai useampia toteuttajia. Esimerkiksi tutkimushankkeessa voidaan tarvita erityisosaamista, joka hankitaan ostopalveluna. Tällöin [ostopalvelun tuottaja](#) on hankkeen toteuttaja tai yksi hankkeen toteuttajista.

Käsittekaavio: [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

222

hankekumppani; projektikumppani

määritelmä

kumppani, joka toimii toisen *toimijan* kanssa samassa *hankkeessa hankkeen hallinnoijana* tai *toteuttajana*

huomautus

Hankekumppani voi olla esimerkiksi *valtionavustuksena myönnetyn rahoituksen siirron saaja* tai *ostopalvelun tuottaja*. Hankekumppaniksi sanotaan sekä hankkeen perustajaa tai koordinoijaa (kuten *valtionavustuksen hakijaa*, joka hakee rahoitusta käynnisteillä olevaan hankkeeseen) että hankkeen muita toteuttajia.

Hankkeen *rahoittaja* tai *tukija* ei ole hankekumppani. Sama toimija voi kuitenkin toimia sekä hankkeen rahoittajana että hankekumppanina, esimerkiksi jos hanketta rahoittava toimija osallistuu *hankkeen hallinnoimiseen*.

Käsittekaaviot: [Kumppaneita ja sopimuksia](#) ja [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

223

hankkeen perustaminen; hankkeen asettaminen; projektin perustaminen

määritelmä

toiminta, jolla määritetään käynnistettävän *hankkeen tavoitteet*, hankkeeseen käytettävissä olevat *resurssit* sekä *hankkeen hallinnoijat* ja näiden toimivalta ja tehdään näistä ja hankkeen aloittamisesta päätös tai sopimus

huomautus

Hankkeen perustamiseen voi kuulua esimerkiksi projektipäällikön tai projektijohtajan nimeäminen sekä ohjausryhmän asettaminen ja kirjallisen toimeksiannon antaminen.

Yhden *organisaation* sisäisestä hankkeesta organisaatio tekee itse päätöksen. Useamman *toimijan* yhteisestä hankkeesta osapuolet tekevät keskenään sopimuksen. Hankkeen perustamiseen voi liittyä aiesopimuksia *kumppaneiden* kesken.

Hankkeen perustamisesta aiheutuviin *kustannuksiin* ei yleensä myönnetä *valtionavustusta*.

Hanke voidaan aloittaa myös ilman hankkeen perustamista.

Käsittekaavio: [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

224

hankkeen hallinnoiminen; projektin hallinnoiminen

määritelmä

toiminta, jolla *hanketta* johdetaan, seurataan ja ohjataan sen *tavoitteiden* saavuttamiseksi

Käsittekaavio: [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

225

hankkeen suunnittelu; projektin suunnittelu

määritelmä

toiminta, jossa *hankkeen hallinnoija* määrittelee *hankkeen* välitavoitteet tai tarvittavat toimenpiteet sekä näiden edellyttämät *resurssit* tai rakenteet

huomautus

Hankkeen suunnittelua tehdään usein toimeksiannon perusteella. Suunnitelmien laajuus ja yksityiskohtaisuus vaihtelee tarpeen mukaan.

Hankkeen suunnittelu on osa *hankkeen hallinnoimista*.

Käsittekaavio: [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

226

hankeviestintä; projektiviestintä

määritelmä

toiminta, jossa *hankkeen hallinnoija* tai *hankkeen toteuttaja* on vuorovaikutuksessa *hankkeen* ulkoisten ja sisäisten *sidostoimijoiden* kanssa

huomautus

Hankkeen viestintä sen sisäisten sidostoimijoiden kanssa on tarpeen erityisesti laajoissa, usean osapuolen yhteisissä hankkeissa.

Hankkeen viestintä on osa sekä *hankkeen hallinnoimista* että *hankkeen toteuttamista*.

Käsittekaavio: [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

227

hankkeen sisäinen seuranta; projektin sisäinen seuranta

määritelmä

toiminta, jossa *hankkeen hallinnoija* kerää ja jäsentää tietoa *hankkeen* etenemisestä ja siihen käytetyistä *resursseista*

huomautus

Hankkeen sisäisellä seurannalla viitataan taloutta ja toimintaa kuvaavan tiedon käsittelyyn, kuten työaikaan tai työn etenemiseen liittyvän tiedon koostamiseen.

Hankkeen sisäinen seuranta on osa *hankkeen hallinnoimista*.

Käsittekaavio: [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

228

hankkeen ohjaaminen; projektin ohjaaminen

määritelmä

toiminta, jossa *hankkeen hallinnoija* toisaalta päättää *hankkeessa* mahdollisesti tarvittavista ehkäisevistä ja korjaavista toimenpiteistä ja toisaalta ennakoii tulevaisuutta ja sitä, mihin suuntaan hanketta kannattaa kehittää

huomautus

Hankkeen ohjaamisessa hyödynnetään usein *hankkeen sisäisen seurannan* ja *hankkeen ohjaamista tukevan arvioinnin* tuottamaa tietoa. Seurannassa saadun tiedon pohjalta voidaan esimerkiksi huomata, että jokin toimenpide pitää suunnitella uudelleen.

Hankkeella on usein tukenaan ohjausryhmä, jossa voi olla osallistujina esimerkiksi alan asiantuntijoita tai *valtionavustuksen myöntäjän* edustaja. Ohjausryhmän asiantuntijat auttavat tulevaisuuden ennakkoinnissa ja hankkeen kehittämisessä.

Hankkeen ohjaaminen on osa *hankkeen hallinnoimista*.

Käsittekaavio: [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

229

hankkeen ohjaamista tukeva arviointi; projektin ohjaamista tukeva arviointi

määritelmä

arviointi, jonka *hankkeen hallinnoija* kohdistaa *hankkeen* aikana joko hankkeeseen tai sellaisiin *aikaansaannoksiin* tai *välillisiin vaikutuksiin*, jotka on saatu aikaan hankkeen aikana

huomautus

Hankkeen ohjaamista tukevaa arviointia hyödynnetään hankkeen aikana. Esimerkiksi ohjausryhmä saattaa tehdä *hankkeen ohjaamista* koskevia päätöksiä tämän arvioinnin perusteella.

Hankkeen ohjaamista tukevan arvioinnin lisäksi hanketta arvioidaan eri tavoin myös hankkeen jälkeen.

Hankkeen ohjaamista tukeva arviointi on osa *hankkeen hallinnoimista*.

Käsittekaavio: [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

230

hankkeen lopettaminen; projektin lopettaminen

määritelmä

toiminta, jossa *hankkeen hallinnoija* saattaa *hankkeen* hallinnolliseen päätökseen

huomautus

Hankkeen lopettamiseen kuuluu esimerkiksi loppuraportin tekeminen *valtionavustuksen myöntäjälle*. Kehittämishankkeen lopettamiseen voi kuulua myös esimerkiksi hankkeen *tuotosten* julkaiseminen.

Hankkeen lopettaminen on osa *hankkeen hallinnoimista*.

Käsittekaavio: [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

231

hankkeen toteuttaminen; projektin toteuttaminen

määritelmä

toiminta, jolla *hanke* käytännössä saa aikaan suunnitellut toimenpiteet ja *tuotokset tavoitteiden* saavuttamiseksi

huomautus

Hankkeen toteuttaminen sisältää ne toimenpiteet, joiden avulla saavutetaan hankkeen *tavoitteet*.

Käsittekaavio: [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

232

hankkeen varsinaisen toiminnan valmistelu; projektin varsinaisen toiminnan valmistelu

määritelmä

toiminta, jossa *hankkeen toteuttaja* järjestää *hankkeen varsinaisen toiminnan* toteuttamisen edellytykset

huomautus

Hankkeen varsinaisen toiminnan valmistelu voi olla esimerkiksi *työntekijöiden* kouluttautumista tai rekrytointia.

Hankkeen varsinaisen toiminnan valmistelu on osa *hankkeen toteuttamista*.

Käsittekaavio: [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

233

hankkeen varsinainen toiminta; projektin varsinainen toiminta

määritelmä

toiminta, jossa *hankkeen toteuttaja* saa aikaan *hankkeen* lisäarvoa tuottavat *tuotokset*

huomautus

Hankkeen varsinainen toiminta on esimerkiksi taiteellista toimintaa tai palvelutoimintaa. Toiminnan kehittämiseen liittyvän hankkeen varsinaista toimintaa on esimerkiksi koulutus- ja suunnittelutilaisuuksien järjestäminen, kun taas järjestetty tilaisuus itse ei ole hankkeen varsinaista toimintaa vaan se on tuotos.

Hankkeen varsinainen toiminta on osa *hankkeen toteuttamista*.

Käsittekaavio: [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

234

hankkeen aikaansaannosten juurruttaminen; projektin aikaansaannosten juurruttaminen; poistuminen <kehitysyhteistyöhankkeissa>

määritelmä

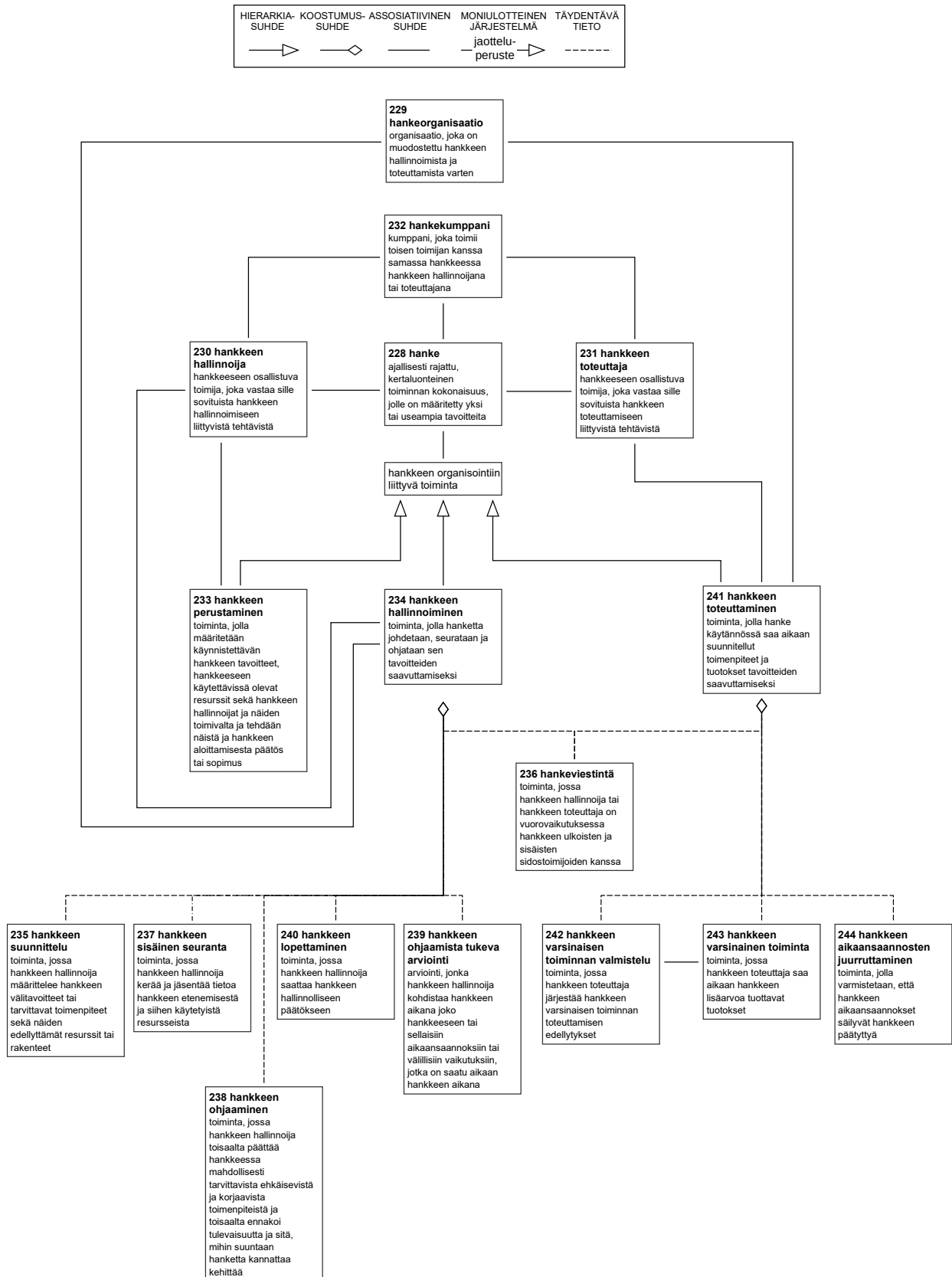
toiminta, jolla varmistetaan, että *hankkeen aikaansaannokset* säilyvät hankkeen päättyttyä

huomautus

Hankkeen aikaansaannosten juurruttaminen voi olla *hankkeen toteuttajan* toimintaa ja osa *hankkeen toteuttamista*. Juurruttaminen voidaan tehdä myös hankkeen ulkopuolella tai sen päättyttyä, mahdollisesti uudessa hankkeessa.

Termejä koskeva huomautus: Poistuminen-termiä (en: exit) käytetään tässä merkityksessä erityisesti kehitysyhteistyöhankkeissa.

Käsittekaavio: [Hankkeen toimintaa ja toimijoita](#)

Käsittekaavio 20. Hankkeen toimintaa ja toimijoita.

Suomenkielinen hakemisto

Hakemiston numerot viittaavat termittietuenumeroihin.

aikaansaannos	91	hankkeen lopettaminen	230
apuraha	1	hankkeen ohjaaminen	228
arvioidut kustannukset	168	hankkeen ohjaamista tukeva arviointi	229
arvioinnin kohde	133	hankkeen perustaminen	223
arvioinnin tarkoitus	129	hankkeen sisäinen seuranta	227
arviointi	114	hankkeen suunnittelu	225
arviointialue	132	hankkeen toteuttaja	221
arviointikehys	123	hankkeen toteuttaminen	231
arviointikriteeri	138	hankkeen varsinainen toiminta	233
arviointikysymys	130	hankkeen varsinaisen toiminnan valmistelu	232
arviointiperuste	137	henkilö	194
arviointiprosessi	124	hylättyjen arvioitujen kustannusten yhteismäärä	180
arviointiprosessin toteutuksen suunnittelu	125	hylätyt arvioidut kustannukset	171
arviointiprosessin toteutustapa	134	hylätyt toteutuneet kustannukset	175
arviointiprosessin tuotos	139	hyväksytyjen arvioitujen kustannusten yhteismäärä	179
arviointiprosessin tuotosten käyttäjä	140	hyväksyttävien ehdotettujen arvioitujen kustannusten yhteismäärä	181
arviointiprosessin valmistelu	122	hyväksyttävä kustannus	166
arviointitarkastelu	127	hyväksytyt arvioidut kustannukset	170
arviointitarkastelun lähtötieto	135	hyväksytyt toteutuneet kustannukset	174
arviointitarkastelun lähtötietojen koostaminen	126	hyödyllinen muutos	97
arviointitarkastelun tulostieto	136	hyödyllinen vaikutus	104
arviointivastaus	131	hyöty	104
arviointivastausten saattaminen käyttöön	128	ilmiö	79
asiakirja	62	ilmiön tila	86
avustettava toiminta (1)	24	ilmoitetut toteutuneet kustannukset	173
avustettava toiminta (2)	9	indeksi	118
ehdotettujen arvioitujen kustannusten yhteismäärä	178	indeksikaava	120
ehdotetut arvioidut kustannukset	169	indeksin arvo	119
ei-hyväksyttävien ehdotettujen arvioitujen kustannusten yhteismäärä	182	indikaattori	121
ei-hyväksyttävä kustannus	167	interventio	108
epäsuora kustannus	165	investointiavustus	4
erityisavustus	3	jatkuva haku; ks. valtionavustushaku.....	16
haitallinen muutos	98	julkinen rahoitus	189
haitallinen vaikutus	105	kartoittaminen	111
haitta	105	kohdennettu toiminta-avustus; ks. yleisavustus.....	2
hakeminen	26	kohdennettu yleisavustus; ks. yleisavustus.....	2
hakemus	65	kokonaiskustannukset	177
hakukierros; ks. valtionavustushaku.....	16	kokonaiskustannusmalli; ks. kokonaiskustannukset.....	177
hakukirje	64	kulu	162
hallinnon sisäinen päätös	59	kumppani	200
hallintoasia	41	kumppanuussopimus	208
hallintoasian valmistelu	27	kumppanuussuhde	207
hallintoasiassa annettu päätös	49	kustannus	163
hallintopäätöksen asiavirheen korjaamista koskeva asia	42	kustannusten yhteismäärä	176
hallintopäätöksen oikaisua koskeva asia	43	kuuleminen	28
hallintopäätös	50	käytettävissäoloaika	217
hanke	218	laatu	141
hankeavustus	5	lisäisyys	150
hankekumppani	222	lisätietopyyntö	74
hankeorganisaatio	219	luontoissuoritus; ks. maksutta käyttöön saatu resurssi.....	191
hanketuki	5	maksullinen resurssi	190
hankeviestintä	226	maksutta käyttöön saadun resurssin rahallinen arvo	192
hankinta	161	maksutta käyttöön saatu resurssi	191
hankkeen aikaansaannosten juurruttaminen	234	materiaali	214
hankkeen asettaminen	223	meno	158
hankkeen hallinnoija	220		
hankkeen hallinnoiminen	224		

Hakemiston numerot viittaavat termittietuenumeroihin.

merkittävyys	142	systeemimalli	78
merkittävä muutos	95	systeeminen muutos	87
merkittävä vaikutus	102	taloudellisuus	145
mittaaminen	112	tarkoituksenmukaisuus	148
mittari	117	tavoite	89
muutettava tekijä	83	toimija	30
muutoksenhaku	61	toimintakyky	154
muutos	94	toimintapaikka	215
muutosteoria	110	toteuma	90
muutostoiminta	108	toteutettavuus	152
oikaisupyyntö	70	toteuttamisaika	216
oikaisupäätös	58	toteutuma	90
oikaisuvaatimus	70	toteutuneet kustannukset	172
oikaisuvaatimuspäätös	58	tukija	203
omavastuuosuus hyväksyttävistä kustannuksista	184	tukikelpoinen kustannus; ks. hyväksyttävä kustannus.....	166
organisaatio	197	tulo	156
osaaminen	211	tuloksellisuus	146
ostopalvelun tilaaja	205	tulos; ks. välitön tulos.....	93
ostopalvelun tuottaja	204	tuotannollinen toiminta	109
ostopalvelusopimus	209	tuotanto	109
pitkävaikutteinen meno	159	tuotos	92
poisto	160	tuottavuus	144
poistuminen	234	tuotto	157
projekti	218	tutkimattajättämispäätös	56
projekti-kumppani	222	työntekijä	195
projektin aikaansaannosten juurruttaminen	234	työpanos	212
projektin hallinnoija	220	työväline	213
projektin hallinnoiminen	224	täydennyspyyntö	74
projektin lopettaminen	230	ulkopuolinen rahoitus	186
projektin ohjaaminen	228	ulkopuolisella rahoituksella katettava hyväksyttävien kustannusten yhteismäärä	183
projektin ohjaamista tukeva arviointi	229	ulkopuolisen rahoituksen yhteismäärä	187
projektin perustaminen	223	vaatimustenmukaisuus	151
projektin sisäinen seuranta	227	vaikutettavissa oleva tekijä	81
projektin suunnittelu	225	vaikuttava tekijä	80
projektin toteuttaja	221	vaikuttavuuden arviointi	116
projektin toteuttaminen	231	vaikuttavuus	143
projektin varsinainen toiminta	233	vaikuttavuusketju	107
projektin varsinaisen toiminnan valmistelu	232	vaikutuksen pysyvyys	155
projektiorganisaatio	219	vaikutus	99
projektiviestintä	226	vaikutusketju	107
päämäärä	88	vaikutusmekanismi	85
päättäminen	29	vaikutussuhde	84
päätös	72	vaikutussuhteen uskottavuus	153
päätös hallintoasiassa	49	vaikutusten arviointi	115
päätös valtionavustushausta	60	valitus	71
rahoittaja	202	valtionapu	1
rahoituksen saajatyyppi	10	valtionapuviranomainen	35
rahoitus	185	valtionavustuksella rahoitettava toiminta	24
raportti; ks. selvitys.....	76	valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan arviointi	23
raukeamispäätös	57	valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan raportointi	19
resurssi	210	valtionavustuksen hakija	32
resurssien kokonaisarvo	193	valtionavustuksen hakuilmoitus	64
selvitys	76	valtionavustuksen hakukuulutus	64
selvityspyyntö	75	valtionavustuksen hyväksytty käyttötarkoitus	9
seuranta	113	valtionavustuksen kohde	9
sidosryhmä	198	valtionavustuksen käytön tarkastus	21
sidostoimija	198	valtionavustuksen käytön valvonta	20
siirron saaja	34	valtionavustuksen maksaja	40
sijoittuneisuus	147	valtionavustuksen maksaminen	18
sopimus-kumppani	206	valtionavustuksen maksatushakemus	67
soveltuvuus toimintaympäristöön	149		
suora kustannus	164		
systeemi	77		

valtionavustuksen maksatuspyyntö	67	valtionavustushausta annettu päätös	60
valtionavustuksen maksatuspäätös	53	valtionavustuskelpoisuus	7
valtionavustuksen maksatusta koskeva asia	46	valtionavustusohjelma	6
valtionavustuksen maksatusta koskeva päätös	53	valtionavustusohjelman valmistelu	14
valtionavustuksen muutoshakemus	68	valtionavustusprosessi	12
valtionavustuksen muutospyyntö	68	valtionavustuspäätöksen asiavirheen korjaamisvaatimus	69
valtionavustuksen muutospäätös	55	valtionavustuspäätös	51
valtionavustuksen muutosta koskeva asia	48	valtionavustus sopimus	73
valtionavustuksen muutosta koskeva päätös	55	valtionavustusta koskeva asia	44
valtionavustuksen myöntäjä	39	valtionavustustoiminnan arviointi	25
valtionavustuksen myöntämistä koskeva asia	45	valtionavustustoiminnan suunnittelu	11
valtionavustuksen myöntämistä koskeva päätös	52	valtionavustustoiminta	13
valtionavustuksen palauttaminen	22	vapaaehtoinen	196
valtionavustuksen saaja	33	vapaaehtoistyöntekijä	196
valtionavustuksen saajaehdokas	31	verkosto	199
valtionavustuksen suunniteltu käyttötarkoitus	8	viranomaisen asiakirja	63
valtionavustuksen takaisinperintäpäätös	54	välillinen kustannus	165
valtionavustuksen takaisinperintää koskeva asia	47	välillinen vaikutus	101
valtionavustuksen takaisinperintää koskeva päätös	54	välitön kustannus	164
valtionavustuksena myönnetyn rahoituksen siirron saaja	34	välitön tulos	93
valtionavustus	1	välitön vaikutus	100
valtionavustusasia	44	yhteiskunnallinen tarve	106
valtionavustusasian esittelijä	37	yhteiskunnallisesti merkittävä muutos	96
valtionavustusasian käsittely	17	yhteiskunnallisesti merkittävä vaikutus	103
valtionavustusasian ratkaisija	38	yhteistyökumppani	200
valtionavustusasian valmistelija	36	yhteistyötaho	201
valtionavustushakemus	66	yksityinen rahoitus	188
valtionavustushaku	16	yleisavustus	2
valtionavustushaun valmistelu	15	ympäristötekijä	82